

INS
CHIM

1700

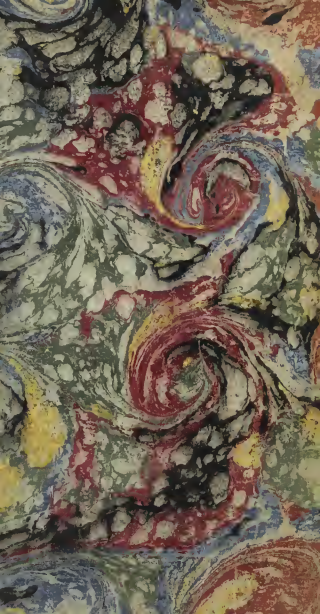

Pharmacopœi Parisienses

Ex Dono Magistri
Ph: Nicolai PLA

1765

collected le 26th 8th 1934

Pia

5200
♀ ♀ C

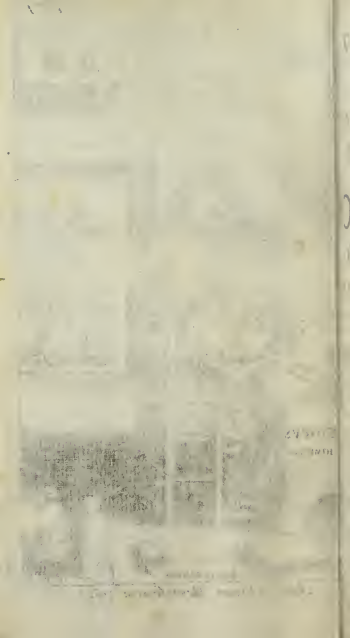
EDIPVS
HYMNVS

AMSTERODAMI

Apud Elizeum Weyerstraten

1664

11,462

INSTITUTIONES
C H I M I C - Æ -

PRODROMÆ,
id est, Res 11462

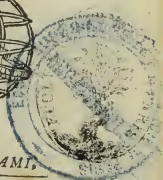
JOANNIS JOACHIMI
BECHERI SPIRENSIS

Mathem. & Med. Doct.

O E D I P U S
C H I M I C U S

Obscuriorum Terminorum & Prin-
cipiorum Chemicorum, Myſteria
aperiens & reſolvens.

*Opusculum, omnibus Medicinæ & Chimiæ Studioſis,
leſtu perquam utile & neceſſarium.*

AMSTELODAMI,

Apud ELIZEUM WEYERSTRATEN,
Anno 1664.

2391030

FOR CONTINUED

... in conf.

*Nobilissimo, Excellentissimo,
Doctissimo viro*

D O M I N O
FRANCISCO
DELE BÖE,
dicto
SYLVIO.

Med. Doctori, Ejusdemque Fa-
cultatis in Alma Academiâ Lugdu-
no-Batavâ Medicinæ Practicæ
Professori Ordinario; Practico
& Chimico Expertissi-
mo precatur

Multam felicitatem

JOHANNES JOACHIMUS BECHERUS, M. D.

 Admirandum hoc planè
est seculum, quo, quàm
vix ullo alio tam varia
nova nobis accidere,
ut, & quod lætemur, & dolea-
mus, habeamus.

Epistola Dedicatoria.

Vidimus mutari Imperia, trunciari, mori, coronari, exulare, restitui, Imperatores, Reges, Principes, omnes Europæ partes belli arsisse flammis.

Inter hæc publica, non levem scientiæ innovationem subiere, in dubium enim revocata certissima, atque inventa introducta sunt novissima, ita ut rerum veritas, tot examinibus & inquisitionibus ultro citroque agitata, multò elegantior, succulentior, & nervosior, hoc nobis tempore compareat. Habemus nos ut Actoribus hujus seculi, si quæ nova utilia feliciter introduxerunt, gratias decernamus, quantum valemus, maximas, eorumq; nomina immortalitati mandemus.

Hoc seculo quoque, varia Philosopho-

Epistola Dedicatoria.

lōsophandi genera, in Aristotelem Philosophorum Principem irruisse, quæ suos semper habuere Paraſtatas, neminem latet.

Non novam sed Stagiritâ multò seniore Philosophiam, veramq; Philosophandi rationem, effectu nempe & praxi fulcitam, Chimiā, præ cæteris, *Vir Nobilissime*, recepisti, suscepisti, susceptamque multorum usui, in publicum Auditorii tui Theatrum produxisti, & taliter Excellens, Trismegisti, Philosophorum omnium facilè principis exemplo, ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΣ Anatomus, trium nempe regnorum extitisti, Tibi ergò illîc locorum, primus debetur honor, qui primus publicâ è cathedrâ, scientiam hanc sacratissimam

* 4

pro-

Epistola Dedicatoria.

professus es, quod vel sola de Alimentorum fermentatione in ventriculo, & chyli mutatione in sanguinem Doctissima disputatio, quam tuo Præsidio fovisti, luculenter exhibet.

Utilissimum profectò munus subiisti, quo tui Auditores non verba sed corpora, non chyme-rasticos terminos, verùm ipsas reales Enchyrides, non inanes deniq; & immateriales facultates, sed à Te demonstrati effectus causas practicas audiunt, vident, tangunt.

Non ergò nova, sed antiquitate probatissima ab interitu revocasti, cui Nos felicia auspiciamur apprecari Omina, præsertim quod interturbatus, Tua hucusque tam præclarè egeris. Laudet studiosa juvenus suos, à qui-

Epistola Dedicatoria.

quibus & temporis & sumptuum
jacturâ, eheu garrere terminos,
Psittacorum instar addidicit,
tempus autem, rebus ipsis uti-
lius impendere dedidicit, Tibi
certè *Vir Excellentissime*, à Tuis
Auditoribus, plus multò debe-
tur, utpote à Quo, unde & ani-
mum & corpus alant, habent,
atq; ita, vetus juxta illud, ab afi-
nis equos conscenderunt, qui-
bus equitantibus, ut calcar adde-
rem, & Tibi, uti tam insigni Ar-
chippokomo congratularer cum
multis in votis diu anxiè habui,
verùm cum plures occupationes
ita me distraherent, ut ab illo
tempore, quo Lugduni & Tuâ
& per te, celeberrimi istius Ma-
thematici, von *Schoten*, conversa-
tione fruebar, ob diffita loca, &
varia negotia Te coram loqui
* 5 non

Epistola Dedicatoria.

non licuerit, Legatum, qui amicitiam nostram novo foedere renovet, tibi mittendum esse conclusi; Oedipus ei nomen est, utinam Sphingis Chemicæ ænigmata resolvendo, & Tibi & omnibus satisfaciat, verum vix effugiet metamorphosin, quâ aliquibus nimium scrupulosis, ex Oedipo Davus fiet, sed liberum cuique suum esto judicium. Nos talibus, illud ex comoedia Terentii opponimus.

Incerta hæc, si tu postules
Ratione certa facere, nihilo plus agas,
Quam si des operam, ut cum ratione insanias.

Tu vero, *Vir Nobilissime*, pro innata Tuâ humanitate, huic meo, five Oedipo five Davo, Tuo in Musæo locum amoris non deneabis, quicquid ei humanitatis, præstiteris, agnoscat, neque enim cæcus est, qui proprium occidat

Epistola Dedicatoria.

cidat patrem, prout Oedipus, Laii filius, fecisse perhibetur. Tute eum hospitio excipe, non est, quod aut Oedipodas aut Telegonos timeas; Amoris symbolum in fronte gerit, quo omnes veræ Chimiaë amantes excipit, à talibus excipietur & ipse non nisi benevolè, cùm ut eum manumitterem, publicique juris facerem, à non infimæ notæ viris, non semel admonitus fui.

Hisce vale quam optime Vir Nobilissime, cum felicioribus Parastatis, Tuis Auditoribus, Cui longævam vitam, his verò perpetuum florem & Harmoniam precamur.

*Dabam Moguntiaë è Musæo.
Calendis Martii Anno à Christo
Nato, supra Millesimum sexcent-
tesimum sexagesimo tertio.*

LE-

LECTORI CHIMICO

Salutem.

CUm percontandi gratiâ , num
scripta mea Chimica Lectoribus
placitura sint , atque in eum
finem , Tractatum de Metallo-
rum generatione , reductione & per-
fectione sub Metallurgie nomine ede-
rem , insuper in catalogo librorum Fran-
cofurtensi plures tractatus Chemicos pro-
mitterem , præter expectationem , multo-
rum expectationi , adeo illo scripto satis-
feci , ut reliquos promissos tractatus plu-
rimi à me desiderarent , ac Bibliopole
urgerent , ut instantibus nundinis , quæ-
dam ex Chemicis scriptis prælo commit-
terem , dubius deliberavi , utrum scri-
ptorum meorum alteri præferam , Tracta-
tum de laudibus vitrioli , an Oedipum
Chemicum ? illum quidem ob multifa-
riam praxin , hunc verò , ob princi-
piorum explicationem utilem & neces-
sarium ; verum cum plurimi scripto-

res

Præfatio ad Lectorem.

res Chimici, malè apud Tyrones audiunt, quod sua confusè & obscure tractarint, ne eandem ego incurram censuram, Methodicè & juxta ordinem mihi procedendum duxi, Quare jactò principio de rerum, præsertim metallorum generatione, in Metallurgia, ad obscuriorum rerum & Terminorum explicationem me convertam, quo posito fundamento, Tractatum de Laudibus vitrioli superstruam, ædificium hoc Philosophicum, coronide, Tractatu de Corporum Magnetismo exornabo.

Interim Oedipo huic meo, hederam non adeò necessariam fore spero, commendabit seipsum, obscuros Terminos, res & phrasas Chemicas; quantum hætenus trita Lexica explicando Chémica, aliosque Autores qui in hoc pulvere sudarunt, & huic negotio operam dederunt, post terga relinquat, judicabis ipse, si sanam tibi invidia mentem relinquat. Deum igitur tibi propitium rogo, ut tractatum hunc, corporis quidem mole exiguum, pedibus autem, nempe fundamentis, sat firmum

&

Præfatio ad Lectorem.

*& grandem, uno verbo Oedipum, sanâ mente, in corpore sano, perlegas, volvas, intelligas. Stylum hujus Opusculi quod attinet, oratorium non esse, plus enim ad materiam quam verba respexi, tum quicquid hîc leges, raptissimè perscriptum scias, terminorum ergo vocabulis magnâ ex parte barbaris uti debui, sic precipiente arte, si quis proinde Latinitatis causâ me velli-
cet, is hîc me Philosophum, alibi experietur Philologum. Vale.*

TITULUS PRIMUS,

De Primâ Materiâ Chemicorum.

Proœmium.

Prima Materia à Chemicis pro clavi artis semper est habita, unde, antequam ipsam Regiam ingrediamur, tali clavi opus est, alioquin in Naturæ Secretorum Scriniorum aperturâ, in cassum laborabimus, neque ut genuini, sed ut fures, multis Sophismatibus & dolis intrabimus. Abhorreo recensere quantis nugis, variisque phantasmatibus plurimi hanc primam materiam quæsierint & quàm in inexplicabilia tesqua aberrârint; principaliter tamen opiniones circa hanc materiam, paucis exponam. Aliqui eam illud Nihilum esse putabant, ex quo Deus mun-

A dum

dum condidit , alii materiam cœlorum , alii Spiritum Mundi , alii primam materiam Aristotelicorum, alii substantiam feminalem specificam, pro eâ agnoverunt, singulas has & diversas opiniones , in sequentibus quinque paragraphis , eâ quâ potero brevitate & veritate examinabo.

§. 1. *De Nihilo & vacuo.*

Deum mundum ex nihilo creâsse , sacræ testantur literæ , quid autem id nihilum fuerit , hinc & inde controvertitur ; probabilis & communis sententia , ex vocabuli etymologia desumpta est ; nihilum enim est id , quod non est , id est , nihil , seu non ens : verùm sunt qui probant hoc nihilum seu non ens, respectu sui aliquid , respectu autem nostri & rerum creatarum , nihil esse , cum non sit de hâc substantiâ , sicut vulgus spatium aëreum nominat vacuum, cum tamen sit aëre plenum , hanc sententiam probant ex Paulo , qui affirmat Deum produxisse Entia inexistencia , tale hoc esse , quod nihilum vocatur , ex quo Deus Mundum condidisse perhibetur , ferunt, id ergo Nihilum vocant primam

ma-

materiam, cum in ordine creationis nullam ante se habeat; ex hâc omnia corpora producta, & in hanc quoque ea reduci posse, tam ex sacris literis, quam ex variis Philosophis probant, præsertim ex Paracelso, qui scribit, corpus in nihilum hoc verò in aliquid reducatur, Auctoris verba sunt, *Ichts muß zu nichts werden / auff daß auß nichts wiederumb ichts werde.* Verùm Paracelsum non de hâc omnimodâ reductione, quæ soli Deo competit verba facere, animadvertet qui antecedentia & consequentia evolvit, ubi de putrefactione & solutione tractat, ad quas operationes hæc ejus dicta referenda sunt, finis hujus Philosophiæ est, quod corpora in hoc nihilum velint reducere, ex hoc autem nihilo perfectiora educere, sed ejusmodi operationes nugæ sunt, primò enim implicat esse aliquid, & esse nihil. 2. Reductio corporum in nihilum, soli Deo est possibilis, quemadmodûeductio: 3. Posito, quod talis reductio esset possibilis, nullam video vel causam, vel medium perfectionis educationis, cum nulla sit

ratio, cur non tam citò ex ea asinum quam aurum educant, 4. Licet id nihilum esset Pauli non ens, non tamen video quomodo artifex id tractare ac manibus aut igne, aut in vitris elaborare possit, cum non Entis nulla sint accidentia, accidentia autem ad tractationem talem requirantur, si enim non habeat colorem non cadet sub visum, &c.

Sunt quoque qui statuunt, ante Creationem Mundi nihil fuisse præterquam Deum, nullum locum, nullum ubi, eum omnia implevisse, neque fuisse vacuum, si enim præter Deum, vel vacuum, vel aliquid aliud illo non creatore fuisset, coæternum ei extitisset, quod absurdum esset, quare statuunt Deum creasse vacuum, quod putant esse illud nihilum improprie sumptum, ex hoc vacuo mundum conditum, illudq; vacuum in eo adhuc disseminatum esse vel ex hoc unico probant, quod locus vacui à quibusdam mathematicis neotericis demonstratus sit, verum hæc ultima ratio maximè fallit, cum falsissimum sit dari in natura locum vacui, & P. Valeriani Magni

gni Capuzzini, suorumque vacuistarum Demonstratio nullum habeat locum, post subtilissima enim Examina & demonstrationes aliorum, ipse ego prædicto P. Valeriano ad oculum suæ demonstrationis fallaciam demonstravi, id enim spatium in phiola (vitrum Chemicis sic dictum, ampullam cum collo oblongo habens) quod ille omni elemento vacuum esse clamat, fanè etiam aëre vacuum esse debet, quod si est, nulla rarefactionis & condensationis mutabilitas in eo animadverti debet cum subjectum rarefactionis & condensationis aër sit, sed calor, vitro admotarum manuum, rarefactionem in vitro causat, quod ex descensu mercurii in phiolâ, rursusque ascensu, amotis manibus apparet, ergò vel cæco liquet, nullum ibi dari vacuum; denique num imaginarium hoc vacuum prædictum Pauli non ens sit, Theologis discutiendum relinquo, certe in Phycis qui vacuum suum cerebrum, hoc imaginario vacuo replent, næ isti in praxi Chémica & vacuas manus & vacuum experientur Marsupium.

Terminus apud Philosophos Chemicos in nihilum reducere, est corpus destruere & alterare, modo naturæ non convenienti, sic in nihilum reducere, non rarò apud illos sumitur pro corpus comburere.

§. 2 *De materia Cælorum*

Gerhardus Dorn cum suis asseclis, statuit materiam cælorum, esse quintam Essentiam hujus materiæ sublunaris, incorruptibilem, hujus inferioris mundi conservatricem, omnium corporum verum vegetativum, paucis Elementorum animam, quæ corpora sublunaria à corruptione præservat, eaque in maximam suæ speciei perfectionem exaltat, hanc ideo cælorum materiam omnibus corporibus sublunaribus pro conservatione à Deo inditam esse atque per artem inde separari ac concentrari, hominibus, plantis & metallis, in maximam utilitatem communicari posse; Denique hanc materiam aviculam Hermetis esse quæ à terra cælum ascendat, cæloque in terram descendat, eam fœcundet, prout hanc sententiam latiùs pertractat, in præfatione

onc

one supra Lapidem suum Metaphysicum;

Ex hisce tria nobis consideranda occurrunt, 1. An materia cœlorum differat à materiâ nostrâ sublunari. 2. An requiratur ad vegetationem & conservationem ac alterationem corporum sublunarium. 3. An sit parabilis ac arte tractabilis.

Primum punctum quod attinet, memini de eo inter Aristotelicos quoque Controversiam esse, præsertim an in cœlo sit materia? & si est, an sit eadem cum hâc nostrati; etsi verò quantum ad priorem quæstionem, in omnem Partem sat dubitationum occurrat, probabilior tamen nobis videtur ea opinio, quæ cœlo materiam tribuit, rectè enim Scaliger scribit. exerc. 359. S. 11. facere corpus sine materiâ, esse facere insomnium sine somno, seu ut idem habet in i. de plantis, panem sine farina Ubicunque enim Quantitas, figura & motus localis est, ibi materiam subesse necesse est, nam quantitas materiæ naturam proximè insequitur, & sine eâ nulli rei inesse

potest, omnesque formæ & accidentia per se non sunt quanta, sed dicuntur esse quanta ob quantitatem materiæ, cui insunt, quapropter cum cœlum esse quantum, certæ figuræ finitæque magnitudinis, & moveri localiter, videamus, materiam ipsi inesse omninò fatendum est; qualis verò sit materia, an hæc nostras, an verò aliqua particularis, adeo obscurum est, ut quicquid etiam statuas, facile, quo te defendas invenias. Plurimorum ex antiquis Philosophis opinio fuit, cœlum ex uno vel pluribus nostrorum elementorum constare, quæ opinio modò non probatur, etsi aliam ipsi materiam quam nostratam hanc primam assignandam esse non censeamus, novum enim aliquod Ens in censum naturæ inducere, nulla cogit necessitas, cum omnia quæ cœlo, ob materiam competunt, ei nostra hæc rectè tribuere possit. Unde Scaliger exerc. 61. hanc rem sic concludit: materia una ab alia diversa non est nisi per advenientem formam, qua sit hoc aliquid. Materia enim quatenus materia nullum in se actum includit, nihilque

que determinatum obtinet, sed omnem determinationem à formâ accipit; cœlo insuper inest quantitas, aliæque nonnullæ qualitates, quæ ipsi cum inferioribus hisce sunt communes & à materiâ proficiscuntur; obijciunt aliqui cœlum esse incorruptibile, nostratem primam materiam corruptibilem & alterabilem esse. Respondemus etsi cœlo materiam hanc nostratem tribuamus, tamen timendum non esse, ne ruat & corrumpatur, cum teste Zabarella. libr. de ortu & interitu. c. 11. materia prima, cum sit ens mera potestate nihilque agat, non est adæquata causa generationis, & corruptionis rerum, sed saltem causa sine quâ non, agens autem est causa generationis adæquata omnisque actio agenti ascribenda est, materiæ autem tantùm passio. Causa ergo cur non fiat generatio & corruptio in cœlo est, quia cœlo nihil datur contrarium, à quo possit corrumpi, & quia ei nulla ad alias formas recipiendas potentia particularis est, quæ sola opponitur actui & cum privatione, re eadem est. In cœlo enim non est privatio
for-

formarum corruptibilium, quia cœlum non habet potentiam proximam recipiendi formas sublunares, sed cœli forma ita sibi suam materiam devincit & disponit, ut ad alias formas recipiendas, potentiam particularem non habeat, sed tantum illam universalem quæ est aptitudo ad omnes formas indistinctè recipiendas; Ex hisce liquet cœlum quidem habere materiam, illam autem neque à nostrâ diversam, neque ejusdem quintam essentiam, sed eam ipsam, formâ tamen perfectiore, quæ quidem non est anima, formis verò elementorum nobilior, esse præditam & informatam, à quâ saltem sit hoc aliquid.

2. Secundum punctum quod attinet An nempe cœlum peculiari & occultâ vi, quam influentiam vocant, inferiora hæc afficiat? Plerique quidem ex iis, quibus cum Astrologis lis est, solum lumen quod variè, pro motuum cœlestium varietate, variis locis communicatur, ad omnes effectus, qui à cœlo proficisci dicuntur, edendos sufficere dicunt: Contra tamen statuendum est, cœlum

cœlum non solum per motum & lumen, hincque dependentem calorem, sed etiam per peculiare quasdam vires, quas influentias vocant, inferiora hæc afficere, multa enim à cœlo proficiscuntur, quæ lumini ejusdem ascribi non possunt, lumen enim à corpore opaco, vel denso impediri potest, cum tamen in profundissimis terræ cavernis, sub aquis quo nec calor, nec lumen à cœlo producta penetrat, multa tamen cœlo concurrente generentur, & certè cum magneti, aliisque rebus sublunaribus, insignes, sine lumine, in res dissitas agendi vires insint, eadem cœlo, corpori tam magnifico denegandæ non sunt. Quousque tamen se extendat hic cœli influxus & in quas res agat, num vegetationis & rerum conservationis causa primaria sit, inquirendum, hoc sanè negandum non est, cœlum in res materiales & merè naturales omnes agere, an tamen influxus ille cœlestis principalis causa omnis vegetationis & conservationis rerum sublunarium sit, si calorem solis excipiamus, meritò dubitamus;

posse quidem alterare & agere in corpora sublunaria non negamus, sicut & concedimus quod accidentaliter vegetationem promoveat, quod verò principaliter requiratur, meritò hæsitamus, cum multa corpora sublunaria sint, quæ nullam ab astris patiantur vicissitudinem, accedit levis quorundam corporum per inferiora elementa destructio, quæ eis non usuveniret si tota vis conservativa & vegetativa ex astris, quorum potentia major est nostrâ, promanaret atque dependeret.

3. An materia cœlorum sit parabilis ac arte tractabilis corporibusque inferioribus ad sui conservationem communicabilis? Statuit hoc præfatus Gerhardus Dorn, verùm ut nugas suas tegat, affirmat necesse non esse ut materia hæc ex cœlo petatur, cum subolescat impossibilitatem, verùm inquit, inditam eam esse & deleatur à Deo omnibus corporibus, pro conservatione & vegetatione, quare ex corporibus sublunaribus & quidem unoquoque facillimè arte Spagyrica separari possit; sed sicut hæc Philosopho-

lòsophia à principio non parum splendoris Auditoribus objicit, ita profectò heic omni rationis lumine caret, quàm absurdum enim sit duas materias & formas uni inesse corpori, item separare materiam à forma & accidentibus, illam tamen manu, vitro & igne velle tractare, quilibet videt, ipse Dorn fatetur præcitato loco, omnes operationes spagyricas tantùm mistorum sublunarium, accidentium alterationes esse, paucis verò lineis pòst, docet separationem materiæ, quam sibi præsupponit absque omni formâ & accidentibus, sanè qui sic fabulantur, perpetuum in suo vitro & cerebro tractabunt non ens.

§. 3. *De materiâ primâ Aristotelicorum.*

Non pauci Chimici sunt, qui ajunt Chimicorum materiam, unam eandemque esse cum Aristotelicis, quare omnibus corporibus sublunaribus inesse atque exinde elici posse, autumant, verùm quandiu talis materia sui corporis accidentia & formam continet, tamdiu pro

prima, universali & informi statui nequit, talem verò materiam à corporibus arte non elici aut tractari posse, quilibet animadvertet qui sciet materiam absque forma & accidentibus tractabilem non esse, cum veriùs Ens rationis quam materia sit.

§. 4. *De Spiritu universi.*

Sunt qui statuunt, singularem terræ inesse Spiritum, qui omnia corpora vegetat & conservat, huic habitaculum aliqui rori, alii pluviae, alii luto, terræ, silicibus, non pauci nitro ascribunt, unde variis laboribus educere conantur, verum tales videntur Naturam subintelligere, eamque corporaliter ob oculos sistere velle, rerum enim vegetatio naturæ facultas est, non materiale aliquod corpus vel spiritus, qui in manus artificum veniat, pari enim impossibilitate occultas qualitates naturæ suis quis oculis videbit, suis quæret tractare manibus; Non inficias eo reperiri materias subtiles, quibus vegetatio promovetur atque corpora conservantur; verum acciden-

cidentaliter, non essentialiter, tum diversimodè, fimo enim vegetabilia, bonis succis animalia, sulphuribus metalla promoventur, suaque in vegetatione adjuvantur; unicum ergo spiritum pro omni rerum vegetatione velle quærere, est idem ac statuere unam materiam pro tribus regnis, quod absurdissimum est.

§. 5. *De verâ Chemicorum primâ
materiâ.*

Cum Chimica scientia practica sit, subjectum etiam habet materiale & practicum, quare id pro prima materia statuit, quod primum ei sub sensum & manus cadit, tale autem Aristotelicorum prima materia esse nequit, cum illa tantum ratione comprehendi, oculis verò manibusque apprehendi non possit, alia meritò nobis quærenda erit, nempe Aristotelicorum secunda, quæ Chemicorum prima est, puta primæ materiæ Aristotelicæ accidentia, hæc enim tractationi Chemicæ inserviunt; Sciendum autem est, quâ ratione Chimici acciden-
tia

tia pro primâ rerum materiâ sumant, eo scilicet ordine quo primùm ob oculos cadunt, nempe in semine; semen enim prima est rerum materia, in ordine quo eam tractare licet: sic semen bovis, rapi, plumbi, est prima materia bovis, rapi, plumbi quæ nobis sub oculos & manus cadit, quare quotiescunque apud Chemicos primæ corporum materiæ mentio fit, semper ejus corporis semen subintelligi debet; varia autem considerata obveniunt circa Chemicorum primam materiam, 1. An corpus ipsum sit. 2. An semen corpus sit. 3. An una eademque sit in omnibus corporibus. 4. An alia materia in ordine semen præcedens sit. 5. Cui usui inserviat & quare à Chemicis tantopere expetatur.

1. An prima materia Chemicorum ipsum corpus sit, seu an ipsum corpus bovis, rapi, plumbi, pro eorum prima materiâ sit habendum? Respondeo distinguendum esse inter actum & potentiam, inter continens & contentum, bos enim & rapum semen suum actualiter & potentialiter in se continent, quare

re dici potest bovem seu rapum potentialiter primam materiam Chemicam esse, actualiter verò per metonymiam continentis pro contento, quod de illis corporibus intelligi debet, quæ semen solum in vasis separatis gerunt, non autem de metallis, illa enim non nisi potentialiter pro prima Chimica materia statui possunt: actualiter verò, cum reductione metallum in suam primam materiam retrocessit; semen enim in metallis non in particulari loco, sicut in animalibus & vegetabilibus conditur, sed in totam substantiam est disseminatum, seu totum metallum est semen corporale per matricem suam dispersum, actu tamen metallum pro prima eorum materia, non nisi potentialiter, seu si reducatur in eam, est habendum.

2. An semen alicujus corporis prima materia Chimica sit, præcedentibus probatum & affirmativè conclusum est, distinguendum tamen inter masculinum & fœmininum semen, illud enim apud Chemicos formæ; hoc materiæ vices obtinet, quare ubi de primâ materia
Chi-

Chimica mentio fit, plerumque semen
fœmininum subintelligitur, quamvis
non rarò etiam pro duplicato semine
accipiatur, tum verò aliis quoque no-
minibus insigniri solet, vocatur enim
chaos artis, eo quod duplicatum hoc se-
men omnia vegetationi suæ necessaria in
se contineat, nihilque ars præterquam
ignem adhibeat, prout Empedocles ait,
naturam igne adjuvare possumus, præ-
terea enim nullum aliud habemus auxi-
lium. Vocatur etiam Hyle Radix Du-
plicata, Vitriolum naturæ, quæ nomina
in sequentibus debito loco citantur &
explicantur.

3 An alia materia, semen in ordine
præcedens, Chemicorum prima mate-
ria sit, aut esse possit? Respondemus,
omnem materiam, ex quâ semen quod-
dam fieri potest, si latè sumatur, poten-
tialiter pro primâ Chemicorum materiâ
declarari posse, sic in S. Scripturâ san-
guis non rarò sumitur pro semine ipso,
sic & dici potest, hominem ex herbis,
reliquisque animalibus, quibus vescitur,
nasci, cum inde in ventriculo, chylus,
ex

ex eo sanguis, ex hoc semen, tandem ex illo homo generetur, nec rarò hæc Philosophica Phrasis in Chemicorum libris reperitur, ubi materiam remotissimam, nonnunquam sumunt pro propinqua, potentiam pro actu, causam efficientem pro effectu, quod scribendi genus nisi quis benè attendat, mirè Lectorem confundit. Pro conclusione autem abstrahimus in definitione actualis primæ materiæ, ab omnibus materiis, ex quibus potentialiter ac tandem actualiter aliquod semen fieri ac nasci potest; solus enim iste gradus, in quo semina collocata sunt, aptus est ad generationem, quod si vel unico gradu semen tale sive naturâ, sive arte alteretur, extra primæ materiæ gradum collocatur, si propagabis, fiet corpus, suamque inditam exprimet formam, si studebis in gradus remotos reducere, semen amplius non erit, verùm suam generandi & vegetandi amittet potentiam, quod videre licet in seminibus vegetabilibus, illa enim debitis requisitis terræ imposita producentur in corpus, arte verò tractata reducen-

ducentur in materiam liquidam, oleosam, viscosam, quam aliqui primordialem aquam, veram nempe primam materiam vocant, verum falsò, cum experientia monstret, tali liquori omnem generationem & vegetationem, si terræ imponatur, esse ademptam, quare concludo, tum semen esse veram primam Chemicorum materiam, cum generandi & vegetandi integram potentiam habet, quæ sola igne in actum reduci possit.

4. Quartò an prima Chemicorum materia una eademque sit in omnibus corporibus? Respondemus. Si vocabulum, prima materia chimica, generaliter sumamus, tum omnibus corporibus inesse; nullum enim corpus est, quod non substantiam seminalem habeat, unde oritur, si verò specificè capiamus, sciendum est num cum, vel sine formâ, puta Chemicâ (de quâ in sequentibus) sumamus, si cum formâ, dicimus quodlibet corpus suam materiam speciali forma devinctam habere, & sic tot materias, quot corpora seu for-
mæ

mæ sunt, esse, si verò solam intelligas materiam absque causæ formantis vinculo, dicimus tantum esse triplicem, Animalem nempe, Vegetabilem, & Mineralem; Animalem vocari Menstruum, vegetabilem Aquam pluvialem, Mineralem, Aquam Mercurialem, adhuc notandum est semina masculina tanquam causas formantes, aut juxta Chemicos formas, in similes tres classes, scilicet juxta tria regna dividi, verum in unaquaque infinitis quasi modis, tot puta, quot in illo regno corpora sunt, differre, cum è contra in isto regno una tantum sit materia, apta ad recipiendas omnes, omnium graduum istius regni formas, quod apertè in regno vegetabili conspiciamus, ubi una eademque aqua pluvialis, omnibus seminibus vegetabilibus adæquata est, ita ut efformationem ab istis subeat, hoc de sanguine Menstruali ad animalia, & aqua mercuriali ad metalla quoque intelligendum est. Possent ex hac propositione tria in dubium revocari. 1. An certum sit, menstruum, aquam vegetabilem & Mer-

Mercurialem tres istas matèrias trium regnorum existere? Respondemus certissimum esse, nam quæ materia à forma specificam formationem subit, illa certa & adæquata materia est, menstruum autem, aqua vegetabilis & Mercurialis, à sui regni formis specificam subeunt formationem, ergo concludendum est, tales esse prædictarum formarum, certas, primas & adæquatas materias. Deinde mirabitur quis triplicitatem harum materialium. Respondemus, experientia & ipsâ creatarum rerum serie constare triplicitatem regnorum corporumque istis contentorum; quædam enim animalia, quædam vegetabilia, alia mineralia sunt. Ad animalia quicquid vivit; ad vegetabilia quicquid semine in terram seminato crescit; ad mineralia referuntur lapides, gemmæ, mineralia, metalla, salia & similia fossilia, omnia itaque corpora ad has tres classes à Chemicis reducuntur, cur autem juxta eas, tres quoque statuantur materiæ, non fortuito factum est; nam cum Creatori libuerit, feminibus & corporibus animalibus

malibus dare aliam mixturam & compagem, quæ tantum unionem, aliam verò vegetabilibus quæ coagulatione, aliam denique metallis quæ fixatione constat, necesse etiam erat, ut juxta hanc triplicem differentiam, tres quoque darentur materiæ, quarum prima cum seminibus unionem, altera coagulationem, tertia fixationem subiret, neque enim aqua pluvialis metallicis formis, aut aqua metallica animalibus convenit. Ultimò scitu dignum est, quâ affinitate materiæ hæ sibi cohæreant, num una in alteram transmutari queat? Dico ratione principii remotissimi, ex quo Deus eas separavit & condidit, illas ex unâ radice nempe aquâ tenui, cognitionem maximam sumere; verum factâ separatione illas totaliter inter se diversas, sibi que certo respectu contrarias esse, legimus quidem in historiis formam vegetabilem hordei in utero, in quem casu devenerat grani instar, cum sanguine menstruali tanquam materiâ, coivisse, eamque in multa grana massæ tamen sanguineæ efformasse, unde

de tumore ventris afflicta mulier mortua atque aperta, & hinc is casus detectus fuit; quâ ratione formæ quædam vegetabiles cum corrente mercurio, cui multum materiæ metallicæ inest, quemque ideo, in varias præsertim arboris figuras efformant, ludant, multis notum est, unde liquet Sympathiam quandam ac affinitatem, hæc inter tres materias esse, quamvis ipsa suâ substantia in totum differant, nullaque arte ad invicem commutari queant, imò ejusmodi commutationes abhorreant. Quis enim unquam aquam pluvialem aquæ menstrualis vices supplere, aut sanguinem cum sulphuribus & formis metallicis se commiscuisse, ignemque sustinuisse vidit?

Quinto, Quare Cognitio primæ materiæ Chemicis adeò necessaria atque utilis sit, & hinc anxie quæratur? ex prædictis facile liquet, cum enim finis Chيميци sit generare, regenerare, perficere, destruere, talesque actus promoveri, hi autem absque corporum materiæ alteratione absolvi, aut debite tractari

tractari nequeant, necessariò sciendum est, quid hæc materia sit, qualiter à reliquis differat, & quomodo à Chemicis definiatur. Hoc ergo cognito fundamento ad reliqua nos accingemus; de formâ hîc agendum esset, verùm cum in sequenti titulo illa explicetur, pauca quædam pro conclusione hujus Tituli in elucidationem dictorum de primâ materiâ Exemplorum instar apponam.

Corollaria ad Titulum primum de primâ materiâ.

I. Quæ sit Materia Metallorum?

Resp. Remota est aqua gravissima ex mercuriali vapore orta, propinqua est Aqua Mercurialis non madefaciens manus, quod & testatur *Divus Thomas*, in *Commentario supra Tertium librum Aristotelis de meteoris*, sequentibus; Considerandum autem est circa principia materialia metallorum, quæ sunt in duplici differentiâ, quædam enim sunt

B matc-

materia remota, sicut est vapor inclusus in locis lapidosis terræ, alia autem sunt materia propinqua, & hæc sunt sulphur & Mercurius, itaque in prædictis locis lapidosis terræ per virtutem mineralem generatur Sulphur & Mercurius, deinde ex ipsis generantur diversa metalla, secundum diversam eorum commixtionem. Unde etiam ipsi Alchymistæ, per veram artem Alchymie per prædicta principia, vel potius per principiata aliquando veram generationem metallorum faciunt. Hactenus verba Divi Thomæ, quibus materiam metallorum Mercurium, formam verò Sulphur, hæc duo autem principia propinqua nominat, atque asserit possibile esse, ut his combinatis metallicolæ etiam arte metalla producere possint. plures demonstrationes exponet sequens titulus.

2. *Quæ sit materia Lapidis Philosophorum.*

Respondeo, juxta Chimicos finis Lapidis Philosophorum est metalla in aurum exaltare mediante sua forma & materia, quæ metallicæ & minerales esse

esse debent, quare concludo formam Lapidis Philosophorum eandem, cum auro, sed exaltatam; materiam verò communem esse cum omnibus metallis, omniaque metalla exinde constare, licet materia hæc in illis non adeò perfecta & cocta sit, sicut in lapide Philosophorum à cujus forma plusquam perfecta, plus etiam perficitur quam à formis vilioribus vulgarium metallorum; videmus enim Mercurium à formâ auri adeò figi ut cum eâ ignem omnibus in propriis sustineat, contrarium in reliquis metallis accidit, propter formas imperfectiores, nam differentia & præstantia rerum non à materiâ, sed à forma petenda est, eademque materia prima quæ subjacet formæ antimonii Mercurii, plumbi, stanni, cupri, ferri, est quoque subjectum argenti & auri.

3. Qua ratione forma & materia Lapidis Philosophorum reliquis metallis communicari, & an duæ formæ & materiæ uno in corpore esse possint?

Dico formam Lapidis Philosophorum non aliam præterquam formam

auri esse sed exaltatam, magisque perfectam; dum autem metallis communicatur (quæ in fluxu illam facillimè propter homogeneitatem metallicam recipiunt:) non facit perire eorum formam, nec tamen sequitur esse duas formas in uno corpore, perfecta enim forma perficit minus perfectam, quæ perfecta ejusdem est naturæ cùm perfecta, & tunc non duæ sed una est forma, perficiens autem forma, ob communicationem suæ perfectionis, nonnihil imminuitur in suâ qualitate, quare tot gradibus retrocedit, quot minus perfectam perficit, unde forma informans & informata ad temperamentum, auri nempe æquilibrium deveniunt, idem sentiendum est de materiâ, quæ cum omnibus metallis homogenea est.

4. An materia à forma separari possit?

Resp. Distinguendum esse inter formam accidentalem & essentialem, accidentalis enim inservit ad ipsius materiæ formam, quâ vel fai, vel aquâ, vel metallum solutum aut coagulatum est, hanc formam dico esse alterabilem, verum
rùm

rùm inseparabilem, materiam enim formam accidentalem, accidentia nempe habere necesse est, alioquin eadem esset cum Aristotelicâ, neque artificum manibus tractari posset.

Essentialem quod attinet, quæ ei inservit ad vegetationem & specificam informationem, illam certis gradibus separari à materia posse sciendum est, sic tamen ut potentialiter, atque in minimis atomis, minimâ etiam proportionem intus comprehendatur & lateat, unde etiam denominatio sumitur, nam si materia peripherice prædominatur, materia; si forma, vocatur forma; à potiori enim solet sumi denominatio. Concludo ergo materiam nunquam à suâ formâ sic separari posse, ut materia in totum abstracta à formâ vocari possit & è contra; hæc igitur est ratio, quare vel materia, vel forma à Philosophis, Hermaphroditi nomine fuerit insignita, hæc quoque est ratio quare ad operis sui constructionem, ex prædictis duobus principiis, non rarò unum tantum requirant, cum alterum ei individuè

inesse præsupponant, sicut etiam videmus ex sola aquâ pluviali interdum vegetabilia provenire, licet nullum aliud semen fuerit adhibitum, eadem enim inter formam & materiam est harmonia, quam quæ inter elementa, quæ eodem indissolubili vinculo constant, neque totaliter se ab invicem separari patiuntur.

5. An & in quantum possibile atque arti necessarium sit, ut prima materia auri à forma auri separetur?

Sciendum est hanc separationem in omni generatione esse necessariam, ad causandam contrarietatem, prima enim contraria, cujusvis generationis causæ sunt, materia enim devincta suæ formæ, acquiescit, cum id habeat, quod appetit, dum verò forma à materia separatur, eaque libera redditur (puta ab essentiali in quantum possibile, ab accidentali enim separare nec possibile, nec conducibile est, ipsius tamen formæ essentialis corruptione & separatione, accidentalis hæc quoque alteratur, sed non separatur, alioquin materia fieret in-

invisibilis, cum accidentibus careret) novam appetit formam, quam dum accipit, permittit se denuo ab eâ figi, novumque generationis actum incipit, quo in actu ars non parum naturam & calore, & contrariorum accidentium amotione promovere atque adjuvare potest, quod in floribus arte productis videmus, dum itaque metallicolæ Philosophi, regenerationem auri instituunt, necessarium est, ut forma auri ducatur ad centrum, materia ad peripheriam, id est, ut forma separetur à materia in quantum possibile, hâc enim separatâ, materia auri actum generationis incipiet, appetendo novam formam, atque patiendo se ab eâ figi ac formari, cum è contra eâ scilicet formâ præsente quiescat, vulgare enim aurum à Philosophis mortuum, à metallicolis metallum quiescens vulgo ein ruhend Metall/ ideò quod quiescat ac pro nunc sterile sit; sicut semen aut corpus vegetabile, antequam terræ committitur, mortuum apparet, vocatur. Hanc autem formæ corruptionem & separationem,

reductionem in primam materiam, id est, reductionem corporis in suam substantiam seminalem vocant, quare Aristoteles Chemicus ait: Exultent Alchymistæ quomodocunque velint, nisi reducant corpora in primam materiam, in vanum laborabunt. Operæ ergo pretium erit ut disquiramus num & quâ ratione aurum tanquam corpus fixissimum formâ suâ privari & corrumpi queat? Negativam falsissimè tuetur Angelus Sala in sua Chrysologiâ, verum quando affectibus frænum damus, etiam Icarî instar ex ipso sapientiæ cœlo in ignorantie pelagus protrudimur, quod huic bono italo Salæ accidit, nobis, ne idem datâ affirmatione eveniat, rationes addamus; concedendum ergo est, aurum in principio non statim fuisse aurum. corporale & actuale prout jam est, seu liquefactione purgatum, seu naturâ sic repertum, quod vulgo *fein/oder Wasch Gold* vocant, verum in ordine materiam aliam unde factum est antè se habuisse, quæ materia licet potentiâ, actu tamen aurum nondum fuit, licet

licet longo tempore accedentibus debitis requisitis de illa materia potentia reducatur in actum , sic Esdra in sacris literis ait , parvum esse pulverem unde aurum fit , & Divus Thomas loco superius citato , expressissimè materiam auri sulphur & argentum vivum nominat, unde concludo , aurum in ordine suæ præductionis aliam materiam viliores & imperfectiores ante se habuisse , unde postea factum est ; In hanc posse aurum corporale reduci sequens dictat ratio , nam si causæ fuerunt naturales quæ prædictam materiam remotam & rudem in corpus tam fixum & nobile fixerunt , sane hisce causis naturalibus naturales etiam reperientur contrariæ, quæ corpus jam elaboratum rursus resolvant , in eamque materiam remotam reducant ; Quæ autem fuerit causa naturalis fixationis auri , neminem Chimiæ tyronem latet , purissimum auri sulphur esse , quod optimis Philosophorum antiquissimorum dictis , Raymundi , Bernhardi , Basilii , Richardi , Riplici , aliorumque insuper , multà

etiam praxi, tam in primâ quam tertiâ
meæ metallurgiæ Francofurti editæ
parte abundantissime probatum & de-
monstratum est, hoc ergò posito fun-
damento, quis negabit materiam auri
esse fixabilem, sulphur autem fixans,
unde liquet sulphur tanquam formam
esse agens, Mercurium verò tanquam
materiam patiens, agens autem & pa-
tiens prima contraria esse nemo Philo-
sophus, nemò Physicus inficias ibit,
cum itaque forma fuerit agens, ejus au-
tem pars contraria patiens, forma au-
tem figat, necesse est ut ejus contrarium,
nempe materia contrariam habeat ope-
rationem, resolvat nempe & volatilifet,
si ergo naturaliter forma auri figit,
coagulat, & indurat, naturaliter mate-
ria ejusdem, potentiam contrariam,
nempe volatilifandi, resolvendi & emol-
liendi habere debet, quare concludo
materiam metallorum, clavem, formas
metallicas corrumpendi easque concen-
trandi ac separandi, hanc verò opera-
tionem putrefactionis speciem esse, for-
ma enim glutinis instar est, quæ insita
suâ

suâ qualitate humidam materiam inviscidat, incrassat, agglutinat, in certam denique astringit formam, materiam tamen juxta à Deo sibi assignatam proportionem, certâ quantitate prædictâ sibi ratione devincit, sin autem materia hanc proportionem quantitate nimîâ excedat, tùm ex patiente fit agens, superat enim causam formantem & agglutinantem, dum eam dissipat, dissolvit, atque colliquescere & sic putrescere facit, quod ad oculum in regno vegetabili nobis ponitur, ubi, quandiu semina vegetabilia certam aquæ tanquam suæ materiæ proportionem non habent, semper vegetant & crescunt, quamprimùm verò, ubi illam proportionem humiditatis, quam semina agglutinare atque in certam formam astringere possunt, habent, paulò plus justo pluit, aut terra alio modo humectatur, unâ etiam nocte putrescere incipiunt, cum eorum forma balsamica tantam materiæ copiam conservare nequeat, verùm cum ea ipsa colliquationem ac putredinem subeat, quæ novæ

generationi primum ponunt gradum : Primam ergo materiam cujuslibet regni seminum causam putrefactionis, hanc verò médium solutionis & separationis ac corruptionis formæ esse, nemo dubitabit, præsertim si, quæ in sequentibus titulis, principaliter verò sub sexto Paragrapho de solutione pertractantur, attentè & accuratè perlegerit, hoc tamen prædicto Angelo Salæ concedimus, aurum in humidum vegetabilem liquorem per se neque essentialiter resolvi posse, cum tale humidum manus madefaciens extra ejus compositum aurique constructionem sit.

6. An prima materia metallorum sit arte parabilis?

Resp. Aristotelicè sumpta negando, chimicè verò affirmando, non enim in mineris omnem materiam mineralem à metallicis formis actu esse fixatam & coagulata, ratio dictitat, alias enim de facto nulla fieret in mineris augmentatio & generatio, cum tota vegetatio mineralis esset absoluta, quod absurdum est; si ergo detur in mineris etiam
exinde

exinde peti possit, tùm patet omnia metalla constare ex hâc materiâ, quæ in aliquibus plus, in aliis minus est formæ devincta: in illis ergò corporibus ubi minus est fixata, minori etiam labore peti potest; obijcies, si absque putrefactione forma à materia separari, atque aliter materia haberi nequit, putrefactio autem absque materia causari non potest, impossibile est & materiam acquirere & putrefactionem causare, verùm implicat, idem quærere per idem. Resp. Distinguendum esse inter materiam quæ omnimodè est à formâ fixata prout in auro, argento, &c. & inter materiam quæ tantùm aliquàlter & primis gradibus à forma est informata, ac quasi primâ graphide delineata, primo modo dico absque putrefactione impossibile esse ut materia à formâ resolvatur, atque in pristinum habitum reducatur, altero vero modo, putrefactione opus non est, cum perito artifici & absoluto spagyrico difficile non sit frequenti ablutione, sublimatione, &c. id reddere volatile quod parùm habet fixi.

7. Quare materia vocetur informis?
 Resp. Dictum est superiùs duas materiæ formas competere, unam essentialem alteram accidentalem, essentialem esse hanc, quæ materiam ad specificam quandam corporis formam determinat, accidentalem verò quæ ipsi materiæ competit, consistens in materiæ accidentiis.

Formamque essentialem posse à materia separari, ita ut plurimis gradibus retrocedat, non tamen totaliter abscedat, tunc informem nominant, cum præter formam accidentalem sibi propriam, nullam certam, alicui corpori consimilem figuram habeat, veriùs ergò actualiter quam potentialiter, tùm etiam relativè, respectu nempe reliquorum corporum certâ formâ specificatorum, informis; uniformis quod propriam suam formam accidentalem, de quâ superius; Omniformis, quod successivè omnes formas recipiendi potentiam habeat, vocatur; hæc de primo titulo & primâ materiâ sufficiant, ejus synonyma explicabit sequens titulus.

TITULUS SECUNDUS,

De Principiis substantiæ, nempe
Sulphure & Sale.

Proœmium.

Rostquam Chemicorum primam materiam & formam in ipso operis limine intuiti sumus, decet ut propius accedamus, eamque intrinsecè consideremus, cui negotio facilitando præsens titulus, qui de principiis substantiæ agit, viam parabit, atque quinque paragraphis omnes amovebit scrupulos, primo quid sit substantia, altero, num dentur principia substantiæ, tertio quot & quotuplicia dentur, quarto quæ & quid sint, quinto, quid sit sulphur & sal, materia & forma specialiter explicabitur.

§. 1. *De rerum substantiâ.*

Per res intelligimus hoc loco omnia
sublunaria corpora prout illa ex qua-
tuor

tuor elementis mixta constant, abstrahimus autem materiam & formam Aristotelicam; earum verò accidentia, in quibus hanc consideramus substantiam, hoc loco pro corpore, de cujus substantia hîc agimus, sumimus, paucis materiam Aristotelicorum secundam, seu corpus Physicum quod per se ex suis principiis subsistit. Notandum tamen nos abstrahere à commixtione corporum, cum per substantiam quodvis corpus in specie & singulariter consideremus, hinc mixtura ex cupro & argento non raro vocatur substantia duplicata cum tamen ratione subsistentiæ una eademque sit substantia, facimus autem ad diversam corporum mixturam & naturam cognoscendam ac discernendam, quare si de substantia loquimur intelligimus unum corpus sublunare, per se subsistens, purum, non alterius corporis substantiâ mixtum: Quæres quid ergo chimici cum essentiâ aut quintâ essentiâ sibi velint? Respondemus, substantiam esse duplicem, essentialem & accidentalem, prout
in

in tertio paragrapho latiùs explicatur; per substantiam ergò essentialem, essentiam intelligunt, quinta verò apud illos essentia est, quinque gradibus circulata & temperata, ut in sexto titulo sub paragrapho de plus quam perfectione, plurimis tractatur.

§. 2. *Num dentur Principia substantiæ?*

Substantia est Ens per se existens, omne autem existens sublunare constat ex materiâ, & formâ, quare formam & materiam substantiæ principia esse nemo negabit, cum autem tota Philosophia Chimica ad praxin se referat, sæpius dictum est Philosophos Chemicos ab omnibus istis abstrahere quæ non sub oculum & manum cadunt, unde, dum de materia & formâ substantiæ loquimur, non Aristotelicè eam pertractamus, verùm Aristotelicorum materiam secundam, subjectum nempe prout est corpus Physicum, cum suis accidentiis in realem corpoream &

& materialem formam ac materiam subdividimus; sicuti itaque Aristotelici omnia corpora ex materia & formâ constare ajunt; ita chimici eorum materiam secundam quoque in formam & materiam dividunt, omnia enim corporis accidentia in duas partes redigi, in sequentibus paragraphis explicabitur, ac demonstrabitur.

§. 3. *Quot & quotuplicia sint principia substantiæ?*

Principia substantiæ duplicia esse sciendum est, alia enim essentialiter, alia accidentaliter, pro substantia constituenda, essentialia ea sunt, sine quibus corpus consistere, aut verum mixtum seu corpus perfectum dici nequit, accidentalia autem sunt, quæ corporis mixturam vel pro nutrimento, vel pro augmento ingrediuntur, ita tamen ut vel abesse vel adesse sine corporis reali destructione possint.

Essentialia duo sunt, oleum nempe & aqua, experienciâ enim clarum est,
omne

omne corpus sublunare ex hisce duobus substantialiter constare, nam si corpora igne tractes, quacunque operatione, aquam & oleum invenies, ad oleum referri debent, axungia, pinguedines, olea, spiritus ardentes, sulphura liquida vel spissa, omne denique quod igne flammam concipit ex sua natura, quod potentialiter causticum, quod denique calidum intrinsecè est; Ex prædictis, in omnibus corporibus unam vel alteram invenies speciem.

Ad aquam pertinent, omnes liquores insipidi, Galenistarum phlegma, salia volatilia, fixa, separata tamen à suo sulphure aut pinguedine, omnes denique humiditates tenues non oleosæ, sive liquidæ sive congelatæ, sive madidæ, sive manus non madefacientes, quod denique intrinsecè frigidum est, nec ex sua naturâ flammam concipit, ex his rursus unam vel alteram speciem in quolibet corpore reperies, hæc duo autem sola principia essentialia substantiæ esse, probatur, quod in omnibus corporibus reperiantur, quod uno vel altero
exinde

exinde separato, corpus suam amittat substantiam, quod corporum generationem & conservationem juxta suam alterationem, unicè aut promoveant, aut impedian; negant quidem aliqui dari in omnibus corporibus sulphur & sal, verùm si sulphur & sal commune intelligant facile eis veniam damus, sin verò corporibus oleositatem & aquositatem, juxta suorum regnorum qualitatem, detrahant, contra naturam & experientiam faciunt, nullum enim reperietur corpus, in quo ex præscriptâ classe duorum principiorum, unam vel alteram cujuslibet principii non invenient speciem. Praxis enim chimica docet, animalia & vegetabilia dare oleum & aquam in destillatione, spiritum qui ad oleum, sal quod ad aquam referendum est; Ex metallis, cum fixioris sint dispositionis, alia aqua, aliud oleum, sulphur nempe, desiderandum est, non enim satis hos mirari possum, qui metallis sulphura inesse negant, & salia, cùm, si vitrioli naturam intelligerent, in quod omnia metalla reduci possunt, multò aliter

aliter judicarent, præsertim si vitriolum ex sulphure & sale constare oculis viderent, manibus tangerent, verùm de his latiùs in praxi sub titulo quinto, sexto & septimo.

Feci mentionem principiorum substantiæ accidentalium, ea quoque numero duo sunt, terra nempe & aqua, hanc sanè omnibus, seu saltem in plurimis corporibus invenies, cujus in triplici regno exemplum habeas.

In regno animali impone pro lubitu aliquod animal in retortam adornato vase recipienti, destilla per gradus, ut decet in compositione aquæ fortis, & in vase recipiente aquam, quod Galenici phlegma vocant, refertur ad principium substantiæ accidentale; tum eodem loco, sal volatile quod ad principium substantiæ, denique spiritum & oleum eidem principio substantiæ ascribendum accipies; effractâ retortâ ex residuo salem elicies, qui essentiali principio substantiæ, residuam autem terram mortuam accidentali substantiæ principio competit, hæc ut accuratiùs assequaris

sequentem apposui tabulam, ex quâ harum rerum per tria regna elucidationem non parvam capies.

Spiritus	}	}	sunt principia essentialia substantiæ.
Oleum			
Sal volatile			
Sal fixum			

Phlegma	}	}	sunt principia accidentalia substantiæ.
Terra in capite mortuo			

Systema hoc pro regno animali inseruit cuius nullum corpus invenies, unde hæc non præparare possis. Sequitur pro regno vegetabili, quod idem cum priori est, nisi quod non omnia vegetabilia sal suum volatile in formâ coagulata dent, pro regno minerali sequens erit systema.

Sulphur	}	Principia essentialia substantiæ;
Sal		

in aliquibus fixa tantum,
in aliis etiam volatilia.

Acetum minerale in } mineratum destil- } latione accipitur. } Terra mineralis, gla- } rea vulgo der } Stein / quam } omnia metalla ha- } bent, unde }	Principia acci- dentialia substan- tiæ.

dum vitrificantur, eam vitri instar re-
linquunt, prout in titulo quinto ube-
riùs demonstrabitur. Hæc ergò sunt
quæ ex omnibus corporibus elici & quæ
ad duplicia principia essentialia nempe
& accidentalia eo jure quo supra dictum
est, reduci, essentialia autem in duo;
oleum nempe & aquam horumque spe-
cies superiùs recensitas, dividi possunt;
Quatuor ergò sunt columnæ quibus
tanquam fundamentis, substantia cor-
porum, duabus autem nempe principiis
essentialibus tanquam pedestallo & basi
innititur; si quis objiciet, se dubitare,
utrum recensitæ species, vel eorum si-
miles ex corporibus omnibus elici pos-
sint, is unum vel alterum corpus, quod
his principiis duobus essentialibus, reli-
quif-

quisque duobus accidentalibus substantiæ carere putat ob oculos nostros ponat, & resolutionem spagyricam ei dare non gravabimur, licet in titulo sexto & septimo lectori ubique obviam ibit; Porro si quis objiciet plures species ex corporibus, quàm hîc recensentur, elici posse, respondemus distinguendum esse inter simplicitatem & mixtionem principiorum; si simplicitatem spectes, sanè nihil invenies quod non vel ad oleositatem, vel ad aquositatem referre possis, sin verò principiorum mixturam attendas, fatemur plurimas species ex principiis componi posse, ut cineres, capita mortua, butyra, croci, flores, vitriola, Mercurii, &c. quæ omnia non simplicia sed mixta sunt, atque artificii demonstrabunt, se ulterius resolvi ac dividi posse, donec in prædicta ultima substantiæ principia redacta sint, ultra quæ ulteriorem separationem, atque ex eâ alias species aut principia inveniet nemo.

§ 4. *Quæ & quid sint principia substantiæ.*

Ex prædictis satis quidem liquet, quæ & quid sint principia substantiæ, verum restat ut explicemus quo nomine principia hæc insigniri soleant. Dictum est principia substantiæ duplicia, essentialia nempe & accidentalia esse, de essentialibus in sequenti paragrapho, de accidentalibus autem hoc loco mentio fiet.

Accidentalia ut dixi substantiæ principia duo sunt, Terra nempe, & Aqua. Terra pro fæce, basi, fundamento, matrice, Aqua autem pro nutrimento, & phlegmate sumitur. Hæc duo omnibus compositis se immiscent, atque rursus arte inde separantur, hinc omnia corpora terrestreitates & superfluitates habent; à quibus si separentur, sola remanent principia essentialia substantiæ quæ Chimici essentias appellant; Sciendum autem est in actu ad generationem, principia accidentalia requiri necessariò, ut nempe femini matricem & nutri-

mentum præbeant, atque medium unionis sint, quo Principia essentialia liberius copulentur & incorporentur accidentalibus à quibus incrementum ac corporeitatem accipiunt majorem, ea ferè ratione, quâ prima materia Aristotelicorum.

§. 5. *Quid sit sulphur, & sal in specie.*

Haftenus actum est de principiis substantiæ in genere, modò in specie ea considerabimus; de duobus autem principiis essentialibus substantiæ heic agemus, cum de accidentalibus in præcedenti paragrapho actum sit.

Primum autem essentialiale substantiæ principium est sulphur, quo comprehenduntur omnes oleositates & pinguedines, omnesque species in tertio paragrapho hujus tituli oleo adjunctæ, quare autem hæ species à sulphure apud Chemicos denominationem sumant, facile concipi potest, propter pinguedinem & oleositatem, ex qua sulphur constat

stat id factum esse, unde à sulphure tanquam potiori denominationem sumpserunt. Velim ergò ut illi qui sulphura corporibus inesse negant, Chemicorum scripta priùs perlegant, atque quid per sulphur intelligant addiscant, antequam quid statuunt, cujus contrarium experientia monstrat. Sulphur quoque Chيميци variis aliis nominibus denominant, non rarò enim Regem, Marem, Leonem, Bufonem, Ignem naturæ, Axungiam Solis, Solem corporum, lutum sapientiæ, sigillum Hermetis, fimum & terram Philosophorum, oleum incombustibile, Mercurium rubeum, plurimisque aliis vocant nominibus, quibus fixitas aut agglutinatio aliqua denotari potest; Sulphuri enim formam, calidum innatum, sperma, animam, odorem, colorem, saporem, fixitatem vel volatilitatem, totamque compagici causam ascribunt, neque absque ratione, prout in sequentibus titulis experientia demonstrabitur, hoc îc notandum erit, quotiescunque in sequentibus sulphuris mentio fiet, totiescunque

etiam eas subintelligendas esse species, quas in præcedentibus sub sulphure recensuimus.

Alterum essentiale substantiæ principium Sal est, quo comprehenduntur omnes istæ species in tertio paragrapho hujus tituli sub aqua recensitæ; Sciendum autem est per vocabulum Sal, nos non intelligere Salem communem aut Salem corporum, falsum acidum aut acerbum, linguamque urentem, ille enim sapor ex admisto sulphure venit, à quo abstrahendum est tanquam à forma, cum hîc Sal ut materiam consideraremus; communia enim salia, quoque ex materiâ & formâ constant, quare prout sunt talia non pro principiis, sed mixtis sunt habenda. Materiam autem Philosophi Salem vocarunt, quod à formâ separatâ, non rarò in sua accidentali formâ glaciei aut salis instar congelata appareat, vel quod Sal in aquam cito sit resolubile, aut quod aqua coagulata censetur.

Materiæ huic tribuunt aptitudinem ad recipiendam formam sulphuris, unde

de materiam, humidum radicale, menstruum, corpus potentiale, rem omnium formarum capacem, eam vocant, insuper ei varia tribuunt hieroglyphica nomina, Reginam enim, sceminiam, Aquilam, serpentem, Aquam cœlestem, sputum Lunæ, Clavem, Mercurium Philosophorum, Aquam vitæ & mortis, ceram cui sigillum Hermetis imprimitur, Aquam glaciale, pluviam Philosophicam, fontinam, balneum corporum, acetum acerrimum, saponem, vocant, quæ nomina cum pluribus aliis in titulo septimo, §. 1. sub terminorum resolutione, explicabuntur. Intellexit ex prædictis procul dubio Lector, quid jam per sulphur, quid per sal intelligamus; unde, si horum terminorum in sequentibus mentio fiat, non confundetur, præcognitis epithetis & synonymis. Ut autem uberiores rationem prædictorum Lector habeat, sequentem annectam discursum: Maxima Philosophorum pars statuit, omnia ex aquâ esse producta, eam autem principio fuisse confusam, cum chaos, atque

ut sic loquar Alcohol quoddam fuerit, seu ut veriùs loquar Alka est, materia nempe Saponata, qualiter ex olei & salis commixtione oritur. Hæc aqua Chaos omnium rerum vocata fuit, cum potentialiter omnes formas in se continuerit, postmodum in duas à Deo divisa fuit partes, nempe in aquam grossam & tenuem, grossa fuit oleosa viscida, & sulphurata, tenuis autem falsa & mercurialis extitit; grossam in tres partes generales dividit, subtiliorē animalibus, mediocrem vegetabilibus, crassam autem & fixam metallis substituit, quæ divisio, de aqua tenui quoque intelligenda est, ea enim etiam triplex existit; triplicem aquam grossam in quolibet regno specialiter in tot dividit gradus quot ejus regnum continet corpora, horum graduum arte & natura alteratio & commutatio datur, verum aquæ grossæ & tenuis unius regni in aliud, nulla datur transmutatio, cum separationem & divisionem hanc Deus confundi non velit, ne artificii in ejus potentiam multum nimis liceat; habent ergo
ful-

fulphura regni animalis unam aquam tenuem quam menstruum vocant, vegetabilia quoque sulphura, unam habent materiam, aquam pluviam. Metallica sulphura unam quoque habent materiam aquam nempe Mercurialem, & sic omnia corpora ex duplicato Mercuriali aquâ constant, Mercurialem vocamus, à parte formæ quod sit viscida, agglutinans, à parte verò materiæ quod, Mercurii instar ignis impatiens, rudis omniumque formarum capax sit, ne verò hæc dicta nugas esse putes, scias nobilissimam artem spagyricam ipsa praxi tibi in omnibus corporibus & regnis juxta eorum constitutionem hanc duplicatam aquam exhibituram, ut in sequentibus, præsertim titulo sexto & septimo pluribus docebitur, concludimus interea, sulphur & sal prima esse substantiæ essentialia principia.

Corollaria de Sulphure & Sale.

I. Quæritur an oleum possit reperiri absque ulla aqua? dico quod non, cum

oleum pro materia certam quantitatem aquæ requirat, quæ si igne privatur, corrumpitur etiam oleum ut forma, neque enim forma potest esse absque materia, idem sentiendum est de aqua, quam nunquam absque oleo invenies, sicut materiam nunquam absque forma, à prædominante autem sumitur denominatio, & hæc est ratio, cur philosophi non rarò materiam pro forma, formam pro materia sumant, cum quodlibet alterum contineat.

2. An omne oleum & sulphur aut pinguedo ad formam pertineat? Respondeo, quædam ad formam essentialiter, quædam accidentaliter necessaria esse, ad essentiam formæ purissima sulphuris pars requiritur, reliquæ crassiores & minus puræ, accidentaliter ejus incremento & nutrimento interviunt, sic ex sanguine semen fit, ex sulphure communi sulphur metallorum, ex pinguedine fimi, roboratur semen terræ.

3. Quomodo sulphur agat in salem & è contra?

Respon-

Respondeo sulphur agit in salem agglutinando, astringendo & formando, sal verò agit in sulphur, dissolvendo, reducendo, & putrefaciendo, sal autem cum sulphure in primo gradu constituit aquam viscosam, vitriolatam, quæ prima materia Naturæ & artis est, oleum enim mediante sale potest uniri aquæ.

TITULUS TERTIUS,

De Principiis Qualitatis, nempe
Mercurio, Sulphure & Sale.

Proœmium.

Magna Chemicis Controversia est cum Aristotelicis & Galenistis, à quibus incertorum principiorum & per consequentiam falsæ artis arguuntur, eò quod plerisque videantur sibi circa definitionem & numerum principiorum contradicere. Aliqui enim sulphur & sal, alii Mercurium sulphur & sal, alii spiritum, animam & corpus, alii phlegma, oleum, sal & caput mortuum,

pro principiis statuere videntur, ita enim ait Basilius sunt tria, duo, unum quæ nisi attendas in vanum laborabis, vulgò.

Seynd groen und drey/und doch nur eins
Verstehstu es nicht / so triffstu keins.

Verùm quâ ratione sulphur, sal, phlegma, spiritus, oleum, & caput mortuum sint concilianda, præcedens docet titulus, hæc restat, ut doceamus quâ ratione tria principia qualitatis à substantiæ principiis differant, tum quomodo probentur, atque inter se conveniant.

§. 1 *De differentia Principiorum Qualitatis, cum principiis substantiæ.*

Diximus antehâc quid sit substantia, & quæ ejus principia sint, sulphur nempe & sal, ex quibus materialiter omnia corpora constant, non autem implicat principia hæc certas habere qualitates, easque esse vel primas vel secundas, primæ sunt, dum sulphur cum sale certis gradibus miscetur, quotquot enim gradibus forma materiam informat, tot ea perficitur, sicciior atque calidior

dior redditur, quot vero punctis materia prædominatur, tot etiam corpus humidius & frigidius existit, unde gradus quatuor, atque ex his varia exoriuntur temperamenta, quæ suas habent mansiones, prima etiam sexus differentia exinde ortum & causam sumit, quo enim forma validior, hoc etiam perfectior est, materiamque perfectius efformat, juxta cujus informationem aut mas aut femina nascitur.

Hæc quoque est ratio cur Galenici corpora ex quatuor temperamentis & humoribus constare asserunt, enim- verò si multum terræ, vel aquæ, tanquam principiorum accidentalium mixtum ingrediatur, corpus aut fiet melancholicum, frigidum, siccum aut pituitosum humidum, si verò multum sulphuris vel salis tanquam principiorum essentialium substantiam ingrediatur, corpus biliosum, calidum, aut sanguineum, succulentum evadet, prout si singula paritatem observent, corpus producet temperatum.

Secundæ principiorum qualitates tres

sunt, Mercurius nempe, sulphur & sal. Duo principia substantiæ enim, in gradu subtiliori posita, Mercurii nomine insigniuntur, non quod naturâ aut substantia Mercurius, sed quod ob volatilitatem, qualitatis Mercurialis sint, Mercurius enim qualitatis volatilis est planeta.

Eadem duo principia (sulphur & sal) substantiæ, si temperata sunt, sulphurata seu media inter volatilitatem & fixitatem vocantur, sulphuris autem nomen habent, non quod hic ab eis natura sulphurata requiratur, sed quod in medio constituta qualitatem sulphuris imitentur, sulphuris autem qualitas, inter volatilitatem & fixitatem locum medium obtinet.

Eadem duo principia (sulphur & sal) substantiæ, si fixa sint Salinosa, seu salis nomine insigniuntur, non quod heic salis specie desiderentur, sed quod qualitatem salis habeant, sali enim plerumque fixitas ascribitur.

Ex his liquet non implicare tria principia qualitatis, & duo substantiæ (quæ etiam

etiam quantitatis principia vocari possunt, cum certâ quantitate ex corporibus separari possint) principia verò qualitatis, non substantiâ sed qualitate quâ substantia prædita est, corporibus inesse, unde principia quatuor sunt, si principia primæ qualitatis; tria, si secundæ; duo si substantiæ principia; unum si hæc unita consideres, sunt; nulum alteri implicans, modò certâ ratione Philosophorum scripta intelligamus.

§. 2. *Quomodo probetur, esse qualitatis Principia, seu Principia essentialia substantie, nempe sulphur & sal, triplici qualitate, Mercuriali, sulphureâ & salsa, in corporibus reperiri?*

Dixi ante hæc corporibus essentialiter unum sulphur, unum sal inesse, quodlibet autem horum triplicis prædictæ qualitatis esse sequentibus probabo, verùm demonstratione practica opus est, quâ regnum animale primùm aggrediemur; in destillatione alicujus corporis

poris animalis, factâ elixatione, atque omnium principiorum separatione, caput mortuum suo sale liberatum & phlegma ante omnia reponendum, tanquam principium accidentale, postmodum quod reliquum erit, spiritus, olei, salis volatilis & fixi nomine insigniri solet. Spiritum sulphur esse superius demonstratum est, hunc ergo cum sale volatili in classem Mercurialem ponito, spiritus enim sulphur, Sal volatile, Sal Mercuriale est, ob subtilitatem & volatilitatem, prout antehâc in definitione principii Mercurialis dictum est.

Oleum spiritui innatans non absque aqua pro sui conservatione est, quam experieris si id rectifices, hoc ergo oleum cum aqua in principium qualitatris medium pone, ultimò salem fixum elixatum ex capite mortuo habebis, qui sal gustu indicabit magnum sulphuris calorem, & sulphuream substantiam in se continere, quare sulphur fixum separabis à sale fixo, atque ita tertium qualitatis principium, sal nempe & sulphur

sulphur fixum habebis , totius negotiū compendium juxta tria regna in sequenti spectabis schemate , ubi tria reperiēs sulphura unius tamen substantiæ , licet triplices sint qualitates, unde apertè differentia inter qualitatis & substantiæ principia colligi potest , quod & de sale intelligi debet.

A	{	1. Spiritus sanguinis.	}	Sulph. Mer-	}	Mercur.
		2. Spiritus Acetosellæ.				
D	{	1. Sal sanguinis volatile.	}	Sal Mer-	}	
		2. Sal absinthii volatile.				
B	{	1. Oleum sanguinis.	}	Sulphur me-	}	Sul-
		2. Oleum vini.				
E	{	1. Aqua mixta cum oleo sanguis.	}	Sal	}	
		2. Crystalli salis acerosellæ.				
C	{	1. Sulphur in sale fixo animalium.	}	Sul-	}	Sal.
		2. Sulphur in sale fixo vegetabiliū.				
F	{	1. Sal fixum animalium.	}	Sal fixum.	}	
		2. Sal fixum vegetabilium.				
	{	3. Sal fixum mineralium.	}			

Ex hoc Systemate sequens promanat
Tabula.

Volatile - Sulphur & Sal - Mercuriale
Medium - Sulphur & Sal - Sulphureum
Fixum - Sulphur & Sal - Salfum.

Principia substantiæ --- Qualitatis
Duo tria

Licet enim recenseantur
tria falia & sulphura, in
substantia tamen non nisi
Duo sunt.

Ex prædicto schemate Lector Chimi-
cus, præsertim Practicus facile colli-
get, quò Philosophi, hâc divisione col-
liment, ne verò quis imperitus putet,
species in schemate recensitas, obscuras
aut dubias nec pro generali demonstra-
tione sufficientes esse, singulas paucis
examinabo, in primis sal & sulphur Mer-
curiale litera A. & D. in tribus regnis,
numeris. 1. 2. 3. insignitum considera-
bimus: per spiritum sanguinis intelligo
optimè rectificatum spiritum, ita ut
totus

totus quantus igneus ac sulphureus sit , hunc autem dari in omnibus corporibus animalibus , factâ destillatione & rectificatione , nemo peritus Chemicus inficias ibit , accedit in regno vegetabili spiritus vini , qui purum putum sulphur est , prout concepta flamma id ad oculum ponit , huc in circulo vegetabili referri possunt , omnes spiritus vegetabiles ad summum rectificati , qui arden-tes vocantur ob suam sulphureitatem , ut verò Lector sciat unde talium spirituum vehementia & fragrantia , celare eum nolo , spiritus hos , nil nisi oleum medium rarefactum esse , in quod quoque reduci possunt , sicut in sequenti paragrapho de principiorum qualitatis convenientia demonstrabitur ; Sulphur metallorum quod attinet , id omnibus metallis inesse vel ex hoc liquet , quod sulphureum vaporem omnia in igne spirent , sicut & in mineris , præsertim si sublimatione & elixatione tractentur , optimè verò sulphur volatile acquiritur ex mineris , nondum igne tractatis , hinc exinde flores sublimati , leviter in cinnabrium

brium abeunt, unde verò cinnabrium constet, vel primo Chimiæ abecedario notum est, quare eorum ignorantiam & temeritatem rideo, qui metallis sulphura negant inesse, cum optimis Philosophorum dictis, rationi & experientiæ contrarietur, optandum esset, ut quilibet suam coleret spartam, neque ea quæ ignorat, negaret aut contemneret, novi qui ante annum unum vel alterum ne Chri quidem in Chemicis rebus noverunt, modò temerariè omnia negant, quæ in buccam veniunt, prout nasutus autor non Entium item verè Scepticus ille Scriptor ac compiler antiquarum & diu refutatarum objectionum in Chemicos quos Scepticus Scepticos vocat, exempla sunt, taceo alios, qui utcunque literati nimis maturè manum cum falce alienæ messi immittunt, cum in propriâ quod demetant, sufficienter haberent. Redeamus ad sal volatile, quod nemo peritus spagyricus animalibus inesse, negabit, est verò aqua subtilis congelata, unde etiam levissimè fluit ad ignem, ac humiditate resolvitur. Dices cur
in

in regno vegetabili tam rarè fal volatile congelatum reperiatur, sed in forma aquæ (nonnullis improprie, phlegmatis, cum grave residuum phlegma ab aqua volatili seu fale volatili resolutò differat,) compareat. Dico fal volatile materiam associabilem & adæquatam esse sulphuri volatili, à quo non nisi multa destillatione, nec tamen penitùs separari potest, quare ob vicinitatem, non paucas subit alterationes à sulphure, ab eo enim si in destillatione comburatur, empyreuma accipit, cum itaque sulphura Mercurialia in regno vegetabili multò sint calidiora (sunt enim omnia ardentia, unde ex omni vegetabili Spiritus ardens præparari potest,) Salia autem volatilia secum conjuncta habeant, mirum non est, quin intrinseco sulphurum calore ea liquefiant ac resolvantur, quod & praxis in regno animali confirmat, in quo, si fal quoddam volatile, congelatum aliquoties destilletur, ita resolvitur & attenuatur, ut nunquam postea in forma
coagu-

coagulata haberi possit, ratio est, quod per ignem externum, internus & naturalis ignis sulphuris latentis in centro salis volatilis, (nullum enim absque altero reperitur quin non characterem alteriùs retineat) adjuvetur, excitetur & augeatur, unde sal volatile calefit, resolvitur, neque unquam congelatur, ob calorem intrinsecum, nisi potentius frigus extrinsecus accedat, ut hyeme cum omnia congelascunt, tum enim in spiritu vini, rei hujus experientiam videmus, enimverò is spiritus, licet non adedò rectificatus sit, ad mixtam tamen aquam à frigore & congelatione præservat, cum aqua alia sine eo statim congelasceret, & hæc est differentia, cur in regno animali sal volatile coagulatum, in vegetabili verò resolutum detur, quod, quamvis aliqui phlegma esse objicient, non moror, cum ea sit differentia inter sal volatile à suo sulphure Mercuriali separatum, puta in quantum possibile & naturæ conducibile, quæ inter aquam communem & destillatam est; hæc ratio quo-

quoque in regno minerali locum habet, ubi sal volatile liquidum est, cum calido sulphuri conjungitur, sin minùs, accidit contrarium. Spiritum salis, nitri, vitrioli &c. sulphur volatile esse, nemo negabit, cui lingua in ore est, quæ ignem hujus sulphuris experiri queat, taceo quod peritâ manu levi negotio inde separari in quantum possibile, queat, reliquum quod spiritui conjunctum est, phlegma vulgares vocant, verùm falso, cum separato sulphure, coaguletur, atque verum sit sal volatile, quæ coagulatio accidit ob calidi sulphurei spiritus absentiam, ut præcedentibus demonstratum est, non semel taliter brevi compendio ex spiritu vitrioli sal volatile, ex spiritu salis communis, insipidum feci sal volatile, cum corrosio & vis spirituum, sulphuri Mercuriali insit, quo separato ex quolibet corrosivo levissimi saporis sal fieri potest, prout in sequenti titulo latius docebitur. Metallis autem quoque sal volatile inesse probari potest, quod in tale resolvantur, nempe in flores resolubiles, volatiles, non corrosivos,

quâ

quâ ratione autem tale sal volatile ab eis eliciatur ex prædictis liquet, nempe sulphuris Mercurialis, tanquam formæ figentis separatione accedit Basilii Valentini autoritas, aliorumque mineralogistarum, tum metallicolarum experientia, quæ in mineris probat, sallem volatilem ad metallorum compositionem necessarium esse, posset autem id modus accipiendi paucis hîc doceri, nisi in alium locum hæc praxis reservata, atque majoris esset momenti, ob alium finem, quam ut temerè publici juris fieret; hæc de principio Mercurii, quo aliqui imperitè defendendo, ex omnibus corporibus currentem Mercurium elicere satagunt ac promittunt, sed nugantur, cum ipsum sulphur minerale, ac Mercurius currens mineralis non pro simplici & puro principio substantiæ haberi queat, magna enim differentia inter Mercurium vulgi & materiam metallorum est, cum hæc sit principium simplex, is verò ex sulphure & sale, reliquorum corporum instar, mixtim constet,

stet, prout ejus anatomia docet. Sequitur sulphur cum sale literâ B. E. notatum, cujus exempla posita sunt, in tribus classibus. 1. 2. 3. animali, vegetabili, & minerali; per oleum sanguinis intelligo, oleum aquæ innatans, ad quod omnes pinguedines aquæ innatantes referri possunt, nulum autem corpus animale invenies quod ejusmodi oleum non det, quamvis scæteat, ob adustibilitatem, in vegetabilibus non item, cum fortioris sint compositionis, unde olea non tam citò aduruntur, aut rancent, mirandum profectò quod nullum vegetabile reperiatur, quod non in destillatione oleum tale medium det, medium autem vocatur cum neque volatile, neque fixum sit; fixum non est, alioquin aquæ non supernataret, volatile quoque non existit, alioquin spirituum instar alembicum transcenderet, differt ergò ab oleo volatili & fixo. Qualiter ex lapidibus oleum tale præparetur, docebit septimus titulus, scias enim omnia corpora, quæ in calcem redigi possunt,

sunt, oleum pingue & ardens dare, si calx ista debite separetur, cum vulgari etiam calci sulphur insit quod lardi instar in tigillo conflagrat, ab aliquibus non sine bono successu in mammarum cancro adhibitum. An metalla verò sulphur medium habeant inquisitione dignum est, ex præcedentibus patet eà sulphur volatile habere, quod nullum sit, unde id, vel in floribus, vel in præparatione cinnabrii, vel sublimatione cum sale armeniaco aut lixiviis, non elici queat. Metallum ergo tali sulphure privatum ulterius tractetur, præsertim extractione sympathicâ, puta per aliquod menstruum pingue, ut est spiritus therebinthinæ &c. & videbis illud diverso colore juxta diversitatem metallorum tingi, quæ sanè tinctura à sulphure venit, cum inspissata nihil falsedinis nobis relinquat, sed siccum sulphur existat, ut enim olea media in regno animali subtilia ac valde penetrantia, hinc liquida sunt, ita in vegetabilibus paululum spissiora, in metallis verò tanquam corporibus terrestribus planè

planè sicca sunt, nec aquæ, ob gravitatem & compagem suam innatant, sed ad fundum subsidunt, prout in sulphure antimonii, vitrioli, reliquisque mineralibus, etiam vulgatis metallis, videre est, quæ triplex diversitas in reliquis qualitatis principiis juxta tria regna quoque locum habet, ubi species animales subtiliores vegetabilibus, hæ verò metallis penetrantiores sunt.

Restat ut de sale medio agamus; Sæpiùs dictum est, per sale[m] nos neque communem acris saporis, neque materiam semper coagulata[m] in telligere, quod & hoc loco præsumendum est, præsertim in regno animali, in quo sale[m] medium coagulatum nunquam videbis, ob olei admixti calorem, subtilitatem & penetrantiam, ut latiùs in sale volatili explicatur, aquæ tamen formâ ipsi oleo tenacissimè adhæret, prout in rectificatione ejus, praxis demonstrabit; in regno vegetabili verò in quibusdam, puta pauciori & minùs calido oleo præditis, crystallorum instar solâ expressione herbæ, colatione & ad justam consisten-

D

tiam

tiam evaporatione hunc salem invenies, ut in acetosella &c. videre contingit, salem hunc meritò tartareum & nitrosum vocamus, cum vegetabilia juxta ejus quantitatem in acetum abeant, neque ullum sit acetum quod hoc sale non abundet, unde, ut dixi, non rarò hoc sal aceti formâ ex corporibus in ipsâ etiam destillatione præparatur; hunc autem salem medium in metallis dari, nemò equidem capiet, nisi qui sulphuris aut Mercurii usum intelligat, quibus tanquam instrumentis, non modo salia & sulphura media in metallis elici possunt, sed & vitriola inde fieri, ex quibus levissimo negotio vera possunt præparari salia acida, nitrosa, corpori humano in inflammationibus multum proficua, prout acetum antimonii reliquarumque minerarum, quod subacidum & solubile sal etiam in forma crystallorum nobis ob oculos præstantissimum exemplum ponit.

Converto me ad ultimum qualitatis principium, sulphur nempe & sal fixum in schemate lit. C. & F, signatum in triplici

plici regno 1. 2. 3. Sælem fixum dari nemo Chemicus negabit, qui caput mortuum alicujus corporis elixabit; per sælem fixum autem non intelligimus talem fixitatem, quæ suis corporibus sit inconveniens, ut enim antehac dictum, esse certos respectus regnorum in crassitie & grossitate, ita certi etiam gradus in prædictis regnis sunt, neque enim animale sal fixum in sua fixitate, vegetabile, idque metallicum æquat, quare heic id fixum nominamus quod in suo regno & circulo præ reliquis fixum est. Esse autem hoc sal quod in corporum cineribus reperitur, reliquis fixius, vel hoc unicum probat, quod non nisi magnâ vi, & quidem ægrè alembicum transcendat, cum reliqua salia, puta volatile & medium, levissimo negotio id præstent; fixum enim in Chemicis id vocamus, quod ignem non aufugit, quoque diutius eum sustinet, hoc fixius esse censetur, prout in septimo titulo sub terminis latius explicabitur. In metallis autem talem fixum sælem dari, vitra, & calces eorum ac vitriola luculen-

tissime remonstrant. Sulphur fixum quod attinet nemo qui naturam sulphurum ex gustu ac sapore igneo in salibus cognoscet, iis præsertim fixis inesse negabit; Igneus enim ille acor salium non ex naturâ salis, sed admixto sulphure promanat, unde sulphura talia quoque fixa nominanda sunt, cum salibus fixis tenacissimè adhæreant, eandemque in igne fixitatem sustineant imò in igne eâ augeantur, in metallis verò sulphura fixa esse, vel sola metallorum vitra aut philistæ, ad oculum ponunt, præsertim si id fixum sulphur cum sale inde extrahatur; in reliquis verò corporibus, cujuslibet corporis calx ignea suâ qualitate satis indicat quale in se sulphur contineat, nec est quod quidam nugentur, qualitates has igne vel aqua corporibus imprimi, de sulphuribus enim & salibus hic mentio solum fit, quæ si præparatione tantùm fierent, iis mediis deberent procreari, quibus præparatio utitur, quæ ignis & aqua sunt, igne enim corpora destillantur aut calcinantur, aqua verò elixantur, extrahuntur
&

& resolvuntur; impossibile autem esse, ut ex igne aqua generetur, ejus contrarietas docet; oleum verò ex igne corporibus communicari impossibilius est, oleum enim comburitur, ignis etiam oleo, non oleum igne fovetur, quod si in corporum calcinatione, ubi in igne tractantur, quis putet, corpora per ignem illam oleositatem & sulphureitatem accepisse, is nobis rationem dicat, cur præsupposita communicata hæc oleositas aut sulphureitas, in ipso igne antequam communicetur, non consumatur, cum ignis alia etiam olea perdat, corrumpat & consumat, imò scire gestimus, qua ratione ignis oleositatem absque corruptione gestare possit, non quidem inficias imus, sulphur atque oleum naturâ corporibus insitum, ab igne extrinseco, communi elementari foveri, & excitari, non per juxta positionem, sed alterationem, coctionem, majoremque attemperationem.

Aquam quod attinet, non pauci sunt, qui statuunt, dum corpora per aquam tractantur, exinde aliquam pinguedi-

nem ac falsedinem acquirere, cum constet quamlibet aquam nonnihil olei & salis in se gestare, verùm totum aquæ plaustrum vix paucas uncias olei, nec multò plus salis dabit, cum lixivii cinerum plaustrum, aliquos salis dabit centenarios, quare hæc objectio satis calva est, tùm etiam non obstat, quod coagulationem salium aliqui nasutuli ringendo mirentur, cum ambienti frigori potius, quam aquæ ascribenda sit; frigus enim rarefactum aërem condensat, quare corpus, ne detur locus vacui, necessariò arctiùs se comprimit ac inde congelatur, quod de veris salibus intelligendum est, de illis nempe, quæ suo sunt privata sulphure, communia salia ex natura sui sulphuris coagulata sunt, tantùm de hoc paragrapho.

§. 3. *Prædicta tria Qualitatum Principia, quas habeant proprietates, & quomodo inter se conveniant & alterentur?*

Explicatâ trium prædictorum principiorum naturâ, proprietates considerabimus, quas Chimici eis assignant; Li-
quet

quet ex præcedentibus, Chimicos omnia corpora ex sulphure & sale constare, tanquam ex substantia, asserere, hæc autem substantiæ principia, triplici qualitate distincta esse, præcedens paragraphus docuit, modo restat ut explicemus quæ proprietas, & quis effectus cuilibet parti assignetur, & qua id ratione fiat, tum quomodo prædicta tria principia inter se conveniant, alterentur, ac arte tractentur?

Mercurii principio, nempe sulphuri & sali Mercuriali, subtiliorem colorem, odorem & saporem ascribunt, Mercurium spiritum, atque rerum vitam vocant. Subtiliorem colorem Mercuriali principio tribui non immeritò puto, cum apertè in vegetabilibus eo transpirante, optimum colorem evanescere præsertim in floribus conspiciamus. Sane color in sulphure Mercuriali consistit, cum eo cessante, aut calore alterato ac educto, prædictus color statim cesset, non nisi crudiores post se relinquens, cum enim sulphur Mercuriale ignis impatiens maximè etiam levissimo calo-

re alterabile sit, necesse est ut color ejus quam maximè etiam alterabilis atque juxta alterationem sui sulphuris mutabilis sit, quæ omnia subtiliori rerum colori optimè quadrant; accedit & hoc, quod nullus color reperiatur, cujus subjectum non pingue oleosum, ac adustibile sit. notandum per sulphur in omnibus attributis semper formam, per sal autem materiam intelligi, unde hoc loco subtilioris coloris, materia sal volatile, forma verò sulphur volatile est. Subtiliorem colorem in animalibus etiam in metallis, (quæ singula, ut superius demonstratum est, sulphura continent Mercurialia) dari, experientia monstrat, præsertim in auro, vitriolo & antimonio, auri enim Mercuriale sulphur, cum subtiliori colore ejusdem, qui flavus est, levi negotio extrahi, quod tamen sulphur cum colore, ex antimonio aut vitriolo rursus acquirere potest, notandum etiam est, corporis destructionem ob abstractum sulphur Mercuriale non sequi, licet proprietatibus & attributis sulphuris Mercurialis careat.

Subti-

Subtiliorem odorem Mercuriali principio tribui dictum est antehac, neque absque ratione, cum corpus privatum sulphure Mercuriali, omni prorsus, odore sit destitutum, id comperimus in floribus, in quibus si sulphur Mercuriale destruat, cum subtiliori colore etiam odor cessat, nam cum sulphur Mercuriale, sulphur rarefactum sit, penetrantioris cæteris naturæ est, quare facile spirat, odoremque qui sulphuri aut oleo tribuitur, secum rapit, sanè omnes odores pro subjecto pinguedinem habent, qua calido tempore transpirante, intensius etiam olent; tertio cur saporem subtiliorem huic principio tribuant, ex ipsius natura patet; nam cum omnis sapor secundum gradus igneitatis suæ specificetur, facile colligi potest subtiliorem saporem sulphuri Mercuriali tanquam igni penetranti inesse, quod in vino præ cæteris compertum habemus, cujus penetrantia in linguam, in sale & sulphure Mercuriali consistit, istis enim separat, quod reliquum est, non vini sed

vappæ saporem præ se fert. Hoc loco sciendum est, quid corrosio sit & cui principio tribuatur; dico corrosionem esse sulphur & sal nimium rarefactum, volatile, Mercuriale, quod penetrantiâ sua atque igneâ sulphureitate, linguam ac corpora adurit & corrodit, hanc autem corrosionis causam sulphur Mercuriale esse, ipsa aqua fortis monstrat, cujus sulphur Mercuriale, si præcipitetur, continuò amittit omnem igneitam & corrosionem, præcipitatur autem per sulphuris Mercurialis fixationem, fixatio verò peragitur, per ejusdem condensationem, condensatio fit intrinsecâ refrigeratione, hæc salibus, unde lixivium præparatur, atque aquæ forti infunditur, absolvitur; hoc enim lixivio sulphur Mercuriale, in puncto figitur, atque aqua fortis amittit omnem corrosionem, unde liquidò constat, per corrosionem sulphur rarefactum fieri, & hæc est ratio, cur ex quolibet spiritu aut sulphure Mercuriali, frequenti destillatione nimium rarefacto, magnum possit fieri corrosivum, pro

pro quo etiam spiritus vini tanquam sulphur Mercuriale vini rarefactum est habendum, ex his liquet saporem constare ex igneitate, hanc verò in sulphure & sale volatili existere.

Tandem quod Chimici huic principio spiritualitatem & vegetationem aut vitalitatem tribuant, non ineptè faciunt, hoc enim principio absente, nullam vegetationem dextrè absolvi, nullam quoque formam perfectè naturæ imprimi, experientia docet; eadem quoque testatur, vis formantis non parvam partem huic principio inesse, cum sal volatile, non rarò in destillatione corporis unde producitur, subtilem materialem repræsentet ideam ac formam, prout inferiùs sub sale fixo latiùs docebimur. Pro conclusione sciendum est Chemicos omnes spirituum materialium qualitates, puta odorem, colorem, & saporem, in supremo suæ subtilitatis grãdu huic ascribere sulphuri & sali volatili, cùm reverà omnis spiritus destillatus inde constet, unde ejus & penetrantia & fragrantia.

Ad principium sulphuris me conver-

to, nempe ad secundum qualitatis principium, cui reliquum colorem, saporem obtusiores, ita & odorem tribuunt, principium hoc animam & balsamum ac gluten corporum vocant.

Quod color oleo seu sulphuri medio optimè ascribatur, non dubitandum est, cum eo separato genuinus & naturalis corporis color simul recedat, probant hoc hujus coloris cum sulphure extractiones, ubi extracto sulphuri color inhæret, corpus verò unde sulphur extractum est, tali colore privatur, item omnes colores medii à sulphure separari nequeunt, verum ei tenacissimè adhærent, imò ipsius olei instar comburuntur.

Saporem obtusiores sulphuri medio tribuunt, cum aliquantulum condensatum, nec tam spirituale, rarefactum ac penetrans sit, prout sulphur Mercuriale est. Unde tantam etiam penetrantiam habere nequit, basin tamen ac differentiam saporis præstat, enim verò juxta commixtionem hujus sulphuris cum suo sale, varii oriuntur saponi, acidi,

acidi, amari, falsi, dulces, mixti, saporem enim ex sulphure venire ut antehac ita in Metallurgiæ meæ tertia parte sufficientissimè demonstratum est, cum juxta sulphuris hujus alterationem & colores, odores & sapes mutentur, sicut quotidianâ id experienciâ comperit habemus, ubi tractatione sulphuris diversos arte floribus colores, ejusdem verò alteratione, diversos sapes causamus, eosque alteramus ac immutamus.

De odore non est quod multa faciam verba, cum clarum sit omne oleum olere, olet autem quod pars olei rarefacta & volatilis sit, unde levî compendio omne stillatitium oleum rarefieri, ac volatilifari potest, ut spiritus instar fragrantissimè oleat, vicissim quodlibet sulphur Mercuriale, digestionem sic condensari potest, ut oleum fiat medium, atque aquæ innatet, odor ergò aquæ rosarum non nisi ejus parti olei rarefacti tribuendum est, quo condensato & separato, omnem amittit odorem; hæc quoque ratio est, cur rosæ in destilla-

tione , tàm parùm dent olei mediï , nempe stillatitii , aquæ innatantis. Verùm de his in fequentibus de horum principiorum alteratione.

Cur principium hoc qualitatis nempe sulphur medium , animam & balsamum vitæ vocent Chimici, sufficientem habent rationem , sicut enim anima , corpus in compage sua per debitum calidum & humidum fovet & conservat , ita sulphur hoc medium tanquam balsamus & mumia , glutine suo , totam corporum compagem & substantiam conservat. Hoc enim sulphure resoluto & dissipato , tota corporis materia & forma , concidit & corrumpitur : Veritatem hujus experientia monstrat , hoc enim oleo medio à corporibus separato , tota corporis corrui substantia & forma , hoc enim est sulphur agglutinans & informans materiam , cujus basis sal & sulphur fixum , cujus erudimentum, sal & sulphur Mercuriale est ;

Ad ultimum qualitatum principium ad Salem me convertam , huic Philosophi , ultimum coloris , odoris , & saporis

poris gradum tribuunt, insuper corpus vocant.

Ratione coloris, etsi salia fixa plerumque diversum, album nempe colorem habere soleant, aut si sulphur educum sit, rubeum, atque ita à colore corporis differant, tamen colori Mercuriali & sulphureo basin coloris præbent, non secus ac color albus, aut cineritius, pictoribus pro fundamento inserviunt, quibus tanquam principalibus varios colores superpingunt, tandem exornant coloribus superficialibus, quæ omnia in triplici trium principiorum sulphurum colore, æquè eveniunt, color enim sulphuris fixi pro basi, color sulphuris medii, pro ipsa pictura corporis, color denique sulphuris Mercurialis, pro superficiali exornatione inservit, quæ sanè magna & admiranda plastice ac pictura naturæ est.

Odorem quod attinet, sciendum est, eum in infimo gradu heic subsistere, cum enim odor, sulphur rarefactum, in hoc autem fixo qualitatum principio, sulphur substantiale condensatum sit, facile

facile liquet non multum id olere posse; Sapore tamen compensat, quicquid odore negligit, sulphur enim cum hoc loco, cæteris duobus fixius sit, non quidem penetrantius sed reliquis sulphuribus intensius & obtusius ignet, linguamque astringit, prout in omnibus salibus fixis id experiri gustu licet.

Corpus denique hoc principium vocant, idque ideò quod animæ, nempe prædicti sulphuris medii habitaculum & vinculum sit. Tùm quod corpore ultimam imprimat formam, & consistentiam, unde juxta diversitatem hujus principii, diversi corporum habitus, longi, parvi, crassi, tenues, duri, molles, lævi, asperi, multifarii denique oriuntur, quare in puncto formæ principium hoc, non parùm cum sale volatili convenit, cujus est primum materiæ imprimere characterem, hujus verò principii est eum indurare, perficere & elaborare, ne verò quis putet nos hic absque autoritate aliorum, huic principio ultimam formam tribuere, addam quæ
CL. Vir. D. D. Schröderus (in Phar-
ma-

macopœæ spagyricæ præfatione supra ejusdem quintam partem, nempe Zoologiam) sibi de hâc re Excellentissimum Virum, Joannem Danielem Horstium, in Academiâ Marpurgensi Medicinæ Professore publicum, Epistolâ quadam scripsisse, asserit. Tenorem autem Epistolæ Horstianæ, quem prædicto loco citat, huc apponam.

Quod attinet fuscitabilem vim formatricem, certè sæpeque D. Georgius Mølterus Med. Wezlar. retulit, non semel se urticam vidisse in aquâ congelatâ.

Mihi est sal Absinthii, cujus ope, vera loquor, totum Absinthium tibi ponam ob oculos, quibus & hoc subjicit autor, quod certa quadam operatione, sal absinthii volatile elevatum, alembici lateribus adhærendo plantam suam dilucidè repræsentet, hæc D. Schrôderus loco citato. Confirmat hæc Sennerius, ex Quercetano & Polono, ut & ex Libavio, attestatur itidem Vigenarius Gallus in tractatu Gallico de igne & sale pag. 262. prædictus D. Schrôder loco
supra

supra citato scribit, sibi cum Parisiis degeret, relatum esse à gravi Viro Medicinæ Doctore, nomine *Certain*, videlicet sibi, in maceratione cineris canerorum, tam perfectorum, quàm imperfectorum in liquore eo natantium, simili ratione in aquâ stillatitiâ spermatis ranarum, sibi illarum imagines, quondam fuisse repræsentatas, præcitatus D. Horstius asserit, quod & Robertus Flud de Fluctibus in suis scriptis, Illustrissimus Philosophus D. Dygbi Anglus in dissertatione suâ de rerum vegetatione confirmat; Ego cùm Breslæ degerem, atque in notitiam Expertissimi D. Schefleri venirem, relatum mihi est ab eo, quod salem fixum habeat, quem si in vitro calori exponit, monticulos varios, aliasque figuras repræsentet; cùm aliquando CC. destillarem, in vase recipienti, ad latera sal volatile se cumulavit, cornuumque cervi naturalissimam repræsentavit ideam, quod autem vis formans & volatili & fixo insit sali ac sulphuri, & in metallurgiæ meæ tertiâ parte, & in aquâ forti clarissimè

rissimè demonstratur, cum in præparatione sic dictæ arboris Philosophorum, Mercurium in arboream deducat formam, quæ vis formatrix magnâ ex parte sulphuri nitri & vitrioli ascribenda est. Hæc & experientiâ, prædictorumque autorum autoritate confirmata, Henricus Meibomius Medicus in præfatione ad corpus gloriosum Spizelii, non tam gloriôsè in dubium revocat, ac tandem negat, verùm cum nullus dubitem, quin affirmantium autoritas, hujus negantis ratione major sit, non video cur is multis rationibus ad veritatem compelli debeat, qui ab eâ, alienus atque asymbolus studiosè esse desiderat, dicta interim de hoc paragrapho sufficiant.

§. 4. *Quâ ratione Qualitatis recensita principia tria inter se conveniant, & quomodo alterentur.*

Primò sciendum est an sulphura possint uniri cum sale, id est, olea cum aquâ. Respondeo affirmando, cum vide-

deamus saponem id præstare, unit enim oleosa aquosis, prout omnia alcolisata hæc faciunt, præsertim si olea in liquore alicujus salis fixi, aliquamdiu digerantur, seu si oleum stillatitium cum oleo per deliquium digestioni committatur: naturam enim ambo acquirunt mediam, saponatam scilicet, quæ se omnibus miscet aquis, unde varia curiosa arte produci possunt. His ergò extra controversiam positis, considerabimus an ipsa sulphura inter se commutari possint? Abstrahendum hæc est, à regnorum diversis sulphuribus, neque enim ex sulphuribus animalibus vegetabilia, aut ex his mineralia, prout Glauber fabulatur, fieri aut arte præparari possunt, intelligimus ergò hîc commutationem sulphurum inter se, in suo regno, unde hic quæro an sulphur Mercuriale possit fieri sulphur medium, idque medium tandem, possit existere fixum? Dico quod possit, & naturaliter & artificialiter hoc contingere, differentia enim volatilitatis, fixitatis & medietatis, in rarefactione, condensatione, coctio-

coctione, & temperatura consistit, quæ ars omnia & igne & humiditate præstare, atque alterare potest, unde mirum non est, quod ex fixissimis quoque salibus & sulphuribus spiritus magnâ tamen ignis vehementiâ eliciantur, vicissim quod omnes spiritus subtiles, rursus figi possint. Digere spiritum vini, vel abstrahere eum super aliquo sale & videbis sulphur ejus Mercuriale tandem in naturam mediam nempe oleosam abire, quod & de reliquis spiritibus intelligendum est, verum magna est prudentia & scientia, posse debito modo cum modestiâ & absque rerum destructione, earum principia alterare, cui usui corporum natura perscrutanda est, quis nempe corporum magnes, quod eorum vinculum, quæ perfectionis & destructionis causa sit, his enim benè consideratis, in rerum separatione mira conspicias, neque in earum metamorphosi causandâ, quicquam tibi difficile erit, sed de his in titulo sexto & septimo latius agemus, hoc loco pro conclusione sciendum est, cum quodlibet prædictorum

trium

trium sulphurum alterabile sit in aliud, suo tamen in regno, dubitandum non esse; ea in corporibus reperiri, eandem rationem cum salibus esse, egò quidem heic mordicùs non defendam, dari actualiter hæc tria principia in omnibus corporibus, hoc tamen firmiter concludo, quod principium sulphuris substantiæ reperiatur in omnibus corporibus, quodque his tribus gradibus alterabile sit, plura in Corollariis. Quâ ratione sapores, odores, colores, reliquaque corporum accidentia, volatilitas puta & fixitas, gravitas item & levitas, forma denique corporum per hæc qualitatuum tria principia, Mercurium nempe sulphur & sal alterari ac immutari, destrui & perfici possint, partim explicat metallurgiæ meæ pars tertia, non paucis autem titulus quartus, sextus & septimus exponunt.

§. 5. *Cui usui cognitio Trium Principiorum qualitatis inserviat?*

Resp. Duplici, Physico & Medico.
Phy-

Phyfico trium horum principiorum notitia infervit, ut corporum compagem intelligat, eamque debitè resolvere ac coagulare, imò si lubet immutare sciat, is enim finis nobilissimæ istius scientiæ spagyricæ est, unde etiam nomen à græco *Σπείρω*, *separo*, fortita est. Objicies facilè esse negotium corpora solvere, destruere & alterare, cum ea ipsa proprio motu id faciant, dico contrarium, imò difficillimum esse, cum corporis incremento & perfectione, id resolvere, purgare, ac denuò dextrè conjungere, atque hunc totum laborem cum utilitate absolvere, sunt multi ciniflones, multi agyrtæ, sophistæ, carbonarii, multi denique naturalium corporum perditores, carnifices non anatomici aut veri spagyrici, qui corpora juxta sua principia disjungere, eaque rursus juxta naturæ leges conjungere sciunt, multi inquam tales reperiuntur, verùm quam ab hâc scientia, ejusdemque principiorum cognitione alieni sint, eorum exhibent opera, ex quibus eos cognoscetis, ex istis nempe fructibus, quos corpora illorum

lorum Machærone tractata, reportant, atque ob oculos ponunt, multos reperies doctos Physicos juxta Aristotelicos, qui infinitas rerum sciunt aut fingunt causas, quâ tamen ratione corpus debite resolvere, putrescere, fermentare, coagulare, purgare, fixare, volatilifare, exaltare, perficere, denique juxta naturæ leges tractare debeant, prorsus ignorant, atque ad talia obmutescunt, cùm in Aristotelis Physicâ tale nec quicquam reperiatur, solum enim Aristotelem sapuisse ejusmodi Philosophastri putant; unde quæ ibi non reperiuntur, contemnunt, pudet enim illos scire id, quod eorum Magister nescivit, ego sanè censerem ut Aristotelis Physicæ adjungeretur doctrina de rerum separatione & conjunctione, neque flocci pendere-tur illa Physices pars, quæ omnium rerum artificialium, ac curiosarum operationum Physicarum basis ac fundamentum est.

Medicinæ quidem omnium maximè spagyricæ fundamenta inserviunt, qui enim in corpore nostro reperiuntur

mor-

morbi, ex sanguinis reliquorumque humorum corruptione maximè oriuntur, verùm, unde quis corruptionem debitè intelliget, nisi ejus subjecti substantiam cognoscat? Omnes humores, ipsam carnem, ossiumque substantiam ex prædictis substantiæ & qualitatum principiis, sulphure nempe & sale constare Vulcanus Anatomus docet, ex horum principiorum alteratione variæ ac periculossæ in corpore humano mutationes ac corruptiones oriuntur, quas corrigere præfectò nemo dextrè potest, nisi qui prima corporum materialia noverit principia, eorumque sciat permutare accidentia. Solis enim nominibus æger non curatur, nec sola nomina morborum, ægro causæ morborum existunt. Loquantur multi de inflammationibus, multi de putredine sanguinis, de intemperie cerebri &c. Sed unde tales causæ oriantur, quamvis varia obtrudant ac accusent, non tamen acu tangunt, taceo, quod ea quæ ignorant tandem imaginariæ cuidam occultæ qualitati tribuant; verùm ut principio-

rum Chemicorum antehac recensitorum usum in re Medica explicem, & morbos & medicamenta juxta principia Chimica resolvam, sciendum est Chemicos curare per similia & contraria;

Per similia, dùm morbus Mercurialis curari debet per principium Mercuriale, neque enim fixa conducunt volatilibus, aut volatilia fixis, prout ex rerum solutione patet, unde tota medendi methodus juxta Chemicos desumpta est.

Per contraria curamus, dùm principio substantiæ opponitur contrarium, ut si morbus sit Mercurialis sulphureus, curari debet per medicamentum Mercuriale falsum, hæc enim ratio & experientia dictitant, faciendum esse temperamentum medicamenti, cum morbi causâ, nam cum Methodus medendi duplex sit, apheretica & prosthetica, i. e. auferens & addens, auferens autem evâcuatione causam morbi tollat, addens verò causæ morbi contrarium addendo, morbum temperet, atque ex causâ morbi nutrimentum faciat: humo-

mores enim juxta Galenicos tum peccant, cum extra temperamentum sunt constituti, atque alterati: facile colligi potest quæ methodus naturæ convenientior sit, nam si id quod evacuare studemus illâ parte temperaremus, quâ excedit & peccat, morbi sanè causam in alimentum verteremus, corpusque aleremus, quod evacuationibus debilitamus. Plethoram quam quis hîc objicere posset, & jejunium, & moderatum attenuat exercitium; novi ego præstantissimos Medicos, qui periculosos quosque morbos sola attemperatione curant, neque corpus evacuationibus emaciant, prout communibus Galenistis nihil tritius est; neque enim se Medicos esse putant, nisi purgantia præscribant, quæso, quid curatis? Quid evacuatis, quod corpori humano non conveniens esse putatis, sanguinem, bilem atram flavam, pituitam? Nam cur hi humores peccant, ut eliminationem mercantur? Dices vel qualitate vel quantitate, verùm si quantitate, mirùm mihi videtur, naturam tam cupidam

esse, ut plura appetat, quam quibus indigeat, aut quæ possit secernere, cum herclè malè nobiscum actum sit, qui tot purgationibus id evacuare cogimur, quod natura nostra pro nutrimento appetit, taceo, si evacuatione opus sit, multas dari alias leviores evacuandi vias, quàm ut necesse sit naturam irritare. Tùm si qualitate humores peccant, quæso quali? Corruptione, alteratione, inflammatione, aut alio excessu? Sed quid est corruptio, inflammatio? nonne excessus temperamenti? Ita quidem, quare humorem taliter peccantem temperare potiùs quam evacuare deberetis, cum non suâ substantia, sed qualitate peccet, temperatus enim non peccat sed corpus nutrire coadjuvat. Sin autem corruptum evacuatione curare intenditis, necesse fanè est, ut ad ultimam usque eum evacuetis guttam, quæ ejusdem corruptionis cum toto suo est, nec obstat per abstractionem aut diminutionem corrupti humoris reliquum corrigi, corpus quidem ægrum in quantitate corrupti humoris habebit minùs, quod

quod tamen reliquum humoris in corpore est, corruptione non privatum aut intrinsecè correctum est. Multùm conduceret, ut rarefactionem & condensationem humorum benè intelligeremus, multis certè corruptionibus obviam ire possemus, illa enim talium corruptionum non postrema causa est, cum humores inde ebulliant, aut nimium constringantur. Verùm redeamus ad nostra principia, in quæ morbos dividemus.

Mercuriales morbi sunt duplices, juxta duplex substantiæ Mercurialis principium sulphurei nempe & falsi, Morbi Mercuriales sulphurei sunt omnes inflammationes subtiles acutæ, corporis, cerebri præsertim & sanguinis non absque malignitate; corrumpitur autem in his morbis, sulphur Mercuriale sanguinis reliquorumque humorum sanguini commixtorum, quæ corruptio ex nimia rarefactione inde ejusdem inflammatione exoritur, causas tamen habet varias procatharticas; hoc sulphur Mercuriale extra suum temperamentum constitutum, agit in suum

sal homogeneous, nempe volatile, tanquam forma in materiam, donec eam, ac tandem reliqua corrumpat principia, totum enim penetrat corpus, furit in massam sanguinis, cerebrum, spiritusque animales interturbans, tandemque calorem naturalem suffocans, hæc ergo morbi causa citius & jucundius curari nequit, quam per contrarium, nempe per sal volatile, eo enim tanquam materia frigida, tamen etiam penetrante, sulphur hoc rarefactum condensatur, astringitur, & in temperamentum reducitur. Quare usus salium volatilium hoc loco ad miraculum usque conducit, imò apud ipsos Galenistas in usu est, simili in casu; quamvis enim sudorem pellat, non tamen ideo corpori impedimento est, verum id liberat ac temperat, causam sudoris hujus vide in meis scriptis loco alio, curamus ergo hunc morbum per simile principium qualitatis nempe Mercuriale, sed per diversum substantiæ, nempe sulphur temperamus per salem, oleum per aquam, similitudo enim principiorum ratione
ope-

operationis, diversitas verò ob tempera-
mentum requiritur, nam si quis ægro
tali sulphure Mercuriali excedente affe-
cto simile vellet propinare principium
substantiæ sulphureum nempe, puta spi-
ritum vini, aut similem, nã ille oleum
igni affunderet, quare naturam tempe-
ramentum quærere vel hoc solum ex-
emplum, tùm & ipsa ratio dictitat, cu-
jus principii medicamentum sit quæ-
rendum. Eadem ratio est, cum excessu
salis volatilis, seu Mercurialis: Peccat
autem quantitate & qualitate, hâc qui-
dem, dùm increassatur aut nimium sub-
tilisatur ac inquinatur, illâ verò, dùm
sulphur mercuriale deficit, sic enim sal
volatile augetur: utroque modo mul-
tùm damni ægro affert, cum enim prin-
cipium hoc Mercuriale sedes quasi spi-
rituum vitalium ac animalium sit, facile
tales inde afficiuntur, unde vertigines,
cerebri frigida intemperies, epilepsiæ,
ac lipothymia cordisque defectiones
oriuntur, has autem affectiones sulphu-
re Mercuriali in qualitatibus tertiis con-
venienti felicissimè curari & experien-

tia & ratio dictitat, fragrantēs enim spiritus cerebrum & cor corroborare, spiritusque vitales confortare, præsertim cerebrum, nemo peritus Medicus negabit, ratio autem accedit, cum enim peccet sal Mercuriale, per contrarium, sulphur nempe, temperari debet, magna quoque sulphurum Mercurialium est penetrantia, quod in dentibus humanis conspiciamus, qui à sulphure Mercuriali non levem subeunt vicissitudinem cum ab eo inquinentur ac tinguantur, ex ipsis etiam Medicamentis Mercurialibus liquet, quæ subtilitate suâ totum penetrant corpus; sunt autem Medicamenta Mercurialia à parte salis volatilis omnes subtiles aquositates, à parte sulphuris omnes rectificati spiritus, mixta autem sunt communia salia volatilia, ea enim ob saporem, admixtum quoque sulphur habent.

Jam morbos accedamus qui ex sulphure ac sale medio proficiscuntur; sunt autem vel ex sulphuris resolutione, aut ex ejus coagulatione nimia, ut enim morbi Mercuriales partes nobiliores & subti-

subtiliores , ita hi juxta suum principium mediam plerumque afficiunt partem, tùm quoque ex præcedentibus notum est , totam corporis substantiam ac compagem ex sulphure medio tanquam glutine constare, unde eo resoluto periculosi oriuntur morbi, corruptiones, ultra denique solutiones continui; putredines, colliquationes, defluxiones, ex nimia verò ejus incrassatione obstructions oriuntur, omne enim sulphureum mucosum ac viscidum est, prout excretiones & sputa in corpore humano id satis docent, hi ergò morbi qui ex sulphuris resolutione proficiscuntur, curantur ejusdem agglutinatione, quo loco oleosa balsama reliquaque sulphura media agglutinantia, nempe olea stillatitia primum locum obtinent, qui verò morbi ex sulphurum nimia incrassatione oriuntur, per salem medium resolvuntur, quod in corporibus abundantissimè reperitur, sal enim tale tartareum ac nitrosum est, hinc incídit, atque abstergit, unde ejusmodi salibus mediis omnis generis sputa viscida, mu-

cores ac obstructions referuntur, reperiri autem sulphur tale medium in homine ejusmodi obstructionibus obnoxio, vel sola sanguinis anatomia monstrat, sanguis enim exiccatus, limi instar indurefcit, atque igni inspersus lardo quam simillimè urit atque conflagrât, quod sanè non faceret, nisi substantiæ esset oleosæ. Bilem si exicces reperiēs plus sale abundare, quam oleo, id tamen quod ei inest, non tam glutinans existit, prout id quod in sanguine est, de quo antehâc diximus, unde liquet quis bilis usus sit, nempe resolvere, abstergere, ut inferius latiùs dicetur.

Morbos falsos quod attinet, qui ex principio salis & sulphuris fixi oriuntur, molestiores sunt reliquis; nam cum subjectum habeant, quo vel solo existente in corpore, homo se ægrè habeat, facillimè colligi potest, quantum causent dolorem, si excessu etiam suæ qualitatis peccent. Ut enim juxta tria regna triplicia sunt corpora, ita triplices habent compositiones, fixioris compagis metalla, mediocris vegetabilia, minimæ & levif-

levissimæ structuræ animalia sunt; unde sequitur, prout etiam ipsa docet anatomia spagyrica, metalla fixi salis & sulphuris quàm plurimum, vegetabilia non adeò multùm, animalia autem omnium minimam quantitatem habere: quare animalia à fixis salibus & sulphuribus etiam abhorrent, unde compertum habemus, eorum naturam hoc principium respuere, atque per hypercatharsin rejicere, & hæc est ratio cur Galenici salia fixa diuretica vocent, aut urinam pellere putent, cùm natura talia salia fixa respuat atque per ipsam urinam fecernat, idem facit cum sulphure & sale fixo antimonii, nempe quod vitro ejus inest atque vino elixatur, hoc enim per vomitum tanquam corpori humano heterogeneousum, ac humanis constitutivis inconveniens excernit, idem sentiendum est de sale fixo vitrioli, ex quibus omnibus liquet naturam animale[m] à sulphure & sale fixo abhorre-
re, cum & illa per excrementa tam urinæ quam alvi excernat, unde ab ipsis Galenistis, quo similia excrementa gra-

viora , hocque sulphure & sale fixo magis repleta sunt , homo excernens sanior judicatur , cùm enim , ut in præcedentibus demonstratum est , in omni corpore tria prædicta qualitatis sint principia , in ipso etiam homine reperiantur , necesse est ut cibo & potu conserventur , cibi itaque cum potu , non nisi in corpore humano & quidem primum in ventriculo , mediante elixatione hæc principia suppeditant , separari autem ex cibis debent , quæ corpori humano conducunt , reliqua excernenda : conducunt autem principium Mercuriale & medium , quare causa elixans sic disposita esse debet , ut sal & sulphur fixum intactum relinquat , quod faciet , si similis cum solvendo erit naturæ , unde potus , qui in ventriculo , bile , tanquam sapone inficitur , lixivium Mercuriale & sulphureum præstat , quo ex cibis elixatur , quicquid ad conservationem & nutritionem principiorum in corpore humano requiritur , elixatum ergò seu Chylus Mercurialis & sulphureus est , prout de hac re alibi à me clarè
ad-

adducuntur demonstrationes & experientiae. His praepositis, sciendum est, magnam partem boni alimenti, hoc in lixivio sitam esse, id enim si virtute sua deficiat, parum nimis elixat, omnemque oleositatem seu sulphureitatem relinquit insolutam, aqua enim sapone infecta, oleosas tollit maculas, quod sine sapone non praestat, & haec est ratio cur sale & oleo aut butyro ad omnes cibos indigeamus, nempe ut lixivium in ventriculo corroboretur, accidit ergo, ut dixi, non raro, ut lixivium hoc stomachale (ideò sic voco, à simili lixivii communis operatione, ut enim lixivium falsa, acida, dulcia, oleosa, aquosa omniaque resolvit, ita lixivium hoc stomachale, omnes, quibuscunque vescimur, cibos, caseum nempe, carnes, butyrum, falsa, acida, dulcia, &c. omnia denique quæ etiam fermentationem impediunt, resolvit) aut impediatur, aut nimium promoveatur. Impeditur verò, omnibus aquosis, unde aquæ nimium usus bonam elixationem & per consequentiam, bonam digestionem

impedit, sequitur inde totius corporis
cacochymia, ventris dolor, tormina,
cruditates, sudores, scabies, variæque
putredines, solutiones, colliquationes.
Vicissim promovetur nimium bilis, at-
que per eam lixivium stomachale per-
que id elixatio, rebus omnibus nimium
falsis, nimium oleosis, unde vina ca-
lidiora bonam digestionem causant,
modicè sumpta, immodicè verò ni-
mium elixant, quod & de aromatibus
& nimium falsis aut conditis intelligen-
dum est, à quorum usu abstinendum,
cum periculosi ex nimia elixatione
morbi oriantur. Dùm enim elixatio ta-
lis nimia est, præter sulphur & sal Mer-
curiale ac sulphureum, nempe medium,
etiam falsum scilicet fixum elixat, unde
sulphur & sal fixum ex cibis extrahitur
atque chylo communicatur, cum ex-
cerni deberet, quare chylus taliter sul-
phureus & falsus ab excrementis in in-
testinis separatus, hepar tanquam trans-
colatorium petit, excrementa autem al-
vi tosta ac sicca fiunt, urina verò tenuis
evadit; si nempe sulphur & sal fixum ex
cibis

cibis ob nimiam elixationem chylo communicatum, ab hepate non separatur, sed libero transitu cordi communicetur, ubi sanguinis induit naturam cui falsum hunc & sulphureum imprimit characterem, unde multæ corporis dolent partes, cum enim ejus partes nervi, & articuli, reliquaque interiora viscera, sanguine foveantur & nutriantur, magnâ cum molestiâ ejus falsedine & sulphureitate fixâ afficiuntur, è contra, si tale sulphur & sal in chylo ab hepate separetur, sanguis quidem eo non coinquinabitur, verum renes & vesica non parum inde afficientur, præsertim si sulphur quantitate salem excedat, tum enim hoc sulphur fixum coagulat suum salem, unde arena, sabulus lapilli, ac calculi, sicuti in sanguine & articulis tophos generat, quare dico ortum podagræ primarium, ventriculum ob immodicam elixationem, secundarium autem in malè affecto hepate esse, quò separandum sulphur & sal non secernitur, atque ita unam eandemque originem podagræ & calculi esse, solâ tantum

tum hepatis officinâ distinctam, quâ materia vel in sanguinem, vel in vesicam transit aut remittitur. Vitandi ergo his sunt omnes cibi, multo sale & sulphure fixo tanquam suis calcibus præditi, vitanda etiam vina sulphurata & fixo sale plena, quæ calcata vocari solent, prout in Gallia reperiuntur: unde illic locorum non pauci aut calculo aut podagra laborant. Vitandi quoque sunt omnes affectus, quibus bilis irritatur ut in ventriculum se effundat potumque ibi contentum inficiat, accedunt alia quæ ventriculum ab ejusmodi immodicâ elixatione præservant, imò quæ aut coagulatos tophos, etiam lapillos & sabulum resolvunt, verùm de causa hujus solutionis, in sexto titulo agetur latiùs. Hoc loco non est mei intenti Medicinam Chemicam scribere, cùm id alibi in Tractatu de corporum Magnetismo abundanter faciam, potuissem alioquin hoc loco plurima addere experimenta, multasque rationes quibus hæc dicta probantur & stabi-
liuntur, sed illa in suum sunt reservan-
da

da locum ; sufficiat hîc tanquam in prodromo aut speculo multarum abstrusarum rerum, multorum morborum & dextrè appropriatorum medicamentorum, indicationes, causas, ac vias, ad multa alia investiganda, detectas ac expositas esse, alio loco Deo volente plura.

Sed hîc mihi concludenti hunc paragraphum obgannire quendam, ut puto Galeni asseclam scævola non ambidextrum, qui in unius Magistri verba saltum juravit audio, in hunc ferè modum. Vera quidem quæ hætenus dicta & probabilia, verùm ejus ergò non opus esse ut novis nominibus atque inconsuetis, res denominentur, cum ridiculum sit absque necessitate antiqua nomina immutare, atque rebus Mercurium, sulphur & sal in cognomen tum sumere. Respondeo denominationem debere rei esse convenientem, utrum autem sulphur, & sal, tum Mercurius, sulphur & sal, juxta substantiam & qualitates rerum eis magis aut minus, quam hætenus usitati Galenici

ter-

termini conveniant, quilibet judex esto, sanè ex definitione aut denominatione Chimica alicujus morbi aut medicamenti, uno intuitu, rei natura, substantia, morbus, accidens, ac cura & Medicamentum detegitur : cujus sequens tabula testis sit. De cætero sciendum est, hos terminos non novos sed ipso Galeno antiquiores esse, prout id in septimo titulo sub paragrapho primo de terminis ad oculum demonstrabitur, quod autem non æque ac Aristotelici vigeant, atque in omnium ore sint, ut cholera, sanguis, melancholia, pituita, &c. ratio est, quod Chimiæ studium non tam vulgare aut prophanum sit, cujus & termini & materiæ omnibus philosophastris noti sint.

Tabula pro morbis & medicamentis cognoscendis, combinandis ac Chemicè definiendis.

Morbi	{	Mercuriales - - -	Mercurialia	{	Medi- camen- ta.
		Sulphurei - - -	Salsa		
		Salfi - - - - -	Sulphurea		
		Sulphurei. sc. medii	Sulphurea sc. me-		
		Sulphurei - - -	Salsa (dia		
		Salfi - - - - -	Sulphurea		
		Salfi sc. fixi - - -	Salsa.		

Sulphurei - - - Salsa

Salfi - - - - - Sulphurea.

↓

↓

Hi morbi curantur per hæc Medicamenta.

Hæc paucula sufficiant de usu cognitionis trium qualitatis principiorum in re medicâ, alio loco recensēbimus specialiter morbos cum suis appropriatis medicamentis, juxta tabulam præfixam; cujus ratio est, ut morbi curentur per similia qualitatum, per contraria verò substantiæ principia, sic morbus Mercurialis curatur per principium Mercuriale, sulphureus verò Mer-

Mercurialis, per Medicamentum Mercuriale falsum, & sic in reliquis.

§. 6. *De Principiorum Qualitatibus Tertius.*

In præcedentibus, dictum est principia substantiæ juxta suam conjunctionem quatuor temperamenta & quatuor complexiones causare, deinde juxta triplicitatem principiorum, Mercurij nempe, sulphuris & salis, tres præcipuas, varias verò alias in accidentibus qualitates causari, puta, ratione coloris, odoris, saporis, compagis, corporalitatis, volatilitatis, fixitatis, &c. Modò restat ut consideremus qualitates tertias, præcedentes enim secundas vocamus, tertiæ autem reperiuntur in prædictis primis & secundis, in quibus certas sibi mansiones & gradus vel manifestarum vel occultarum qualitatum, juxta à Deo sibi implantatam naturam constituunt; cognosci autem ut plurimum ex qualitatibus primis ac secundis, unde originem trahunt, possunt. Nam
juxta

juxta principia substantiæ sulphurea plerumque sunt sarcotica conglutinantia, vulneraria, cicatricem inducentia, &c.

Salsa verò Emollientia, Ora vasorum dilatantia, laxantia, &c.

Deinde juxta principia qualitatis vel huic vel alii tribuuntur membro & corporis parti, ut in præcedentibus explicui, Mercurialia enim in genere capiti tribuuntur, tùm eadem, juxta suæ substantiæ principia, si sulphurea existunt sunt Anodyna, attenuantia, rarefacientia, discutientia, corrodentia, &c. Si Mercurialia salsa sunt, astringentia, repellentia, incrassantia, Hypnotica, &c. existunt.

Eodem modo & reliqua principia suas habent facultates, in iisque certos gradus, prout suo loco hæc omnia suffiùs explicabuntur, nunc restat, ut pro conclusione hujus tituli aliqua explicemus dubia.

*Corollaria ad Titulum
Tertium.*

I.

An tria principia qualitatum, Sal, Sulphur & Mercurius in omnibus corporibus reperiantur, & an inde educi possint?

Resp. Distinguendum esse inter ipsa corpora & inter ejus partes, sulphura enim, axungiae & pinguedines in hæc principia reduci nequeunt, cum non sint integrum corpus, sed tantum ejus pars, sic multæ reperiuntur species Metallicæ, quæ tota metallica corpora non sunt, sed tantum aut metallorum excrementa, aut eorum nutrimenta, simili ratione lapides reperiuntur, qui neque totaliter minerales, neque alia perfecta corpora sed tantum eorum partes induratae existunt, ex quibus prædicta tria principia urgeri non debent, quamvis habito uno, arte id facile in reliqua duo commutari possit.

Corpora ipsa quod attinet, alia sunt
per-

perfecta, alia minùs perfecta, ex his levi negotio principia eliciuntur, ex illis verò difficilius, præsertim sulphur medium tanquam compagis anima educitur.

2.

An ex capite mortuo & phlegmate eadem tria principia præparari possint?

Dico caput Mortuum vel phlegma prout in communi sumitur, multâ ex parte in hæc reduci posse principia, uberiori calcinatione & destillatione. Sin verò prædictum caput mortuum & phlegma strictè supponamus, qualicumque etiam tractatione, aliqua particulâ ob oculos cadet.

3.

Cur tria sint qualitatis principia, Sal, sulphur & Mercurius;

Resp. Sic Deo & Naturæ placuit, ut subtilius involveretur mediocri, hoc verò corpore tegeretur, taliter enim, unum quodlibet vinculum est alterius, neque uno vacillante tota corruiat massa, foyetur ergò unum ab altero, unumque alterius matrix est.

4. Ad

Ad quodnam principium referenda
sint, Sulphur, Mercurius, sal, commu-
nia.

Resp. Mercurius communis purum
principium non est, sed corpus mixtum
existit, constans ex sulphure & sale tan-
quam substantiæ principiis, quæ in
principia qualitatis resolvi possunt,
quamvis sulphure & sale fixo careat,
substantiæ enim principia, nondum
benè permixta aut concocta in eo sunt,
unde varia & sulphura & salia appetit,
prout in præparatione cinnabrii videre
est, ubi sulphuri unitur atque alembi-
cum cum eo petit, unde cinnabrium no-
minatur, eâdem ratione in sublimatione
cum vitriolo & sale, salem attrahit, e-
jusque se vestit figurâ, atque sublima-
tum vocatur. Hinc clare liquet, Mer-
curium sulphur & sal desiderare, pro
sua coagulatione. Multa etiam salia sunt
& sulphura per quæ accidentaliter
coagulatur, cum tamen talia coagulan-
tia ejus naturæ non sint, cum ergo Ar-
gentum vivum ex sulphure & sale vo-
latili

latili ac medio, quod satis probari potest constet, concludendum illud esse corpus imperfectum, & hinc non purum ac separatum principium.

Sulphur commune, ad puritatem principii sulphuris, propius accedit, acidum tamen liquorem, terrestreitatem insuper, etiam aliquid salis fixi continet, unde purum sulphuris principium nominari nequit.

Sal commune omnium, minime pro puro & abstracto substantiæ principio habendum est, cum triplices in se oleitates, tot etiam aquositates contineat, prout ejus anatomia demonstrat;

Cur autem Philosophi à prædictis tribus corporibus denominationem suorum principiorum sumserint, ab eorum natura, quam principia aliquantulum imitantur, causam nacti sunt, sicut in præcedentibus plurimis expositum est.

TITULUS QUARTUS,
De Quatuor Elementis Chemicè
sumptis, nempe igne, aëre, aqua
& terra.

Proœmium.

EGimus hætenus de principiis, eorumque cognitione juxta Chemicos, nunc ordo vocat, ut elementa consideremus. Missas hic facio theorias Aristotelicorum de elementis, ut sunt vel corpora simplicia, vel ut sunt principia mistorum, denique quomodo adinvicem agant, patiantur, misceanturque. Hoc loco Chemicis scribò, & quidem Chemicè, neque enim si aliter scriberem, aut aliis terminis uterer, me intelligerent. Quare omissis Aristotelicorum controversiis de elementis, hoc loco generaliter & specialiter, quæ praxi Chemicæ inserviunt, pro compendio & chartæ angustia differam.

§. 1. *Quomodo vocabulum Elementum à Chimicis sumatur.*

Elementum à Chimicis quadrupliciter sumitur, 1. Pro vulgari Aristotelico, & prout est corpus simplex cum cœlo mundi hujus môlem constituens. 2. Prout est principium mistorum, corporibusque sublunaribus actu, vel potentiâ inest. 3. Prout vel Physicum vel Mathematicum existit, dum enim Physicè operatur, corpora vel producendo, nutriendo, aut corrumpendo, Physicum vocatur, tale scilicet ut à Physico consideratur, cum verò Mechanico usui infervit, ut ad ligna cremanda, ad impulsum & navigium, ad pondera movenda, mathematicum vocant, nempe prout mathematicè consideratur. 4. Elementum non rarò sumitur pro formâ corporis, pro ipsa ejus essentia aut substantiâ, sic Elementum Veneris est: essentia cupri; sicut enim principia alius scientiæ Elementa, ita etiam principia substantiæ, rerum Elementa vo-

cantur, id nempe unde corpus tanquam ex fundamento componitur.

§. 2. *De alteratione & connexione
Elementorum.*

Nullum Elementum, adeò simplex reperitur, ut nullum admixtum habeat; neque enim unum absque altero consistere potest. Ita terræ admixta est aqua, aër, & ignis, quod & de reliquis sentiendum, ab eo autem quod prædominatur, sumitur denominatio. Elementa excessu alterationem, temperamento requiem causant, firmiter nunquam sic connectuntur, ut alterationem non subeant, nisi quodlibet Elementum per reliquos gradus sit alteratum ac dispositum, prout in metallurgiæ meæ parte primâ sub titulo de variatione elementorum uberius tractatur. Ignis per aërem agit in aquam, & per eam nutrit terram, secùs comburit ac corrumpit eam, taliter & reliqua Elementa agunt in se mutuò per media, sicut de hac mutuâ actione Chemicâ, Cornelius Dre-

Drebbel singularem edidit tractatum, ex quo plura peti possunt; sciendum autem est, terram ignis, aquam verò aëris esse nutrimentum, aquæ cum terra esse conjugium, quod ergo elementum cum sua rota à corpore resolvi debet, id vinculo suo solvatur, nutrimento suo autem relinquatur necesse est, terra agit in aquam formatione & generatione, hæc verò in terram resolutione & corruptione, ita igni cum aëre negotium est, quare si utraque copula fuerit firma, ac quodlibet elementum alterius induerit naturam, facile immota quiescent, terra enim in aquam, aërem & ignem; sic quoque reliqua elementa reduci ac alterari possunt. Verùm aqua in aërem mutata, communis aër non est, sed aqueus, quod & de reliquis elementis taliter tractatis intelligendum est, ex quibus denuò conjunctis, vinculum oritur incorruptibile, verùm de his plus in sexto titulo.

§. 3. *De igne in specie.*

Ignem Chimici dupliciter sumunt: pro vulgari & Philosophico.

Per vulgarem, Elementarem, & solarem intelligunt, quem etiam Naturalem vocant, cum natura cum nobis supeditet; Artificialem verò nominant, qui arte rebus applicatur, ut per specula caustica, per attritiones & commotiones, quadrupliciter autem applicatur, primò cum datur ignis putrefactionis per fimum aut terram. 2. Ignis conjunctionis & separationis per aquam tepidam vulgò Balneum M. vocant, 3. Ignis generationis per aërem tepidum vulgo Balneum roris. 4. Ignis perfectionis, vulgo ignis arenæ, & ignis apertus, qui etiam inflammans, torrens, candens, incubans, calidus nominatur, mirandum sanè, quod, quamvis ignis externus agens, vulgaris lignorum vel carbonum sit, attamen, juxta prædictos quatuor modos applicatus, diversos causet effectus, neque enim comperies corpora in arenâ putrescere, vicissim

cissim in Balneo M. siccare, & hæc est ratio cur corpora quæ digestionem committuntur, juxta ignis differentiam, mox sicca, mox humida, calida aut frigida fiant, quare non tam ignis, quam modi ignem applicandi ratio est habenda, habet enim & ignis in prædictis quatuor modis, quatuor suos gradus, in quolibet, qui gradus juxta ignis potentiam numerantur; Ignis usus vulgaris est, ut ignem corporum, de quo post agemus, excitet, eumque alteret, solo enim hoc igne naturam adjuvare possumus, cum præterea nullum aliud habeamus auxilium, prout Philosophus Empedocles ait.

Philosophorum ignem quod attinet, sciendum est, eum esse ignem corporum, vocant autem hunc ignem calorem naturalem, nempe sulphur naturæ, de quo in præcedentibus egimus, unde sulphur corporum eorum calidum innatum & Philosophorum ignis vocatur, hæc ergo est causa, cur Philosophi non raro suum ignem à vulgari distinguant, eique diversas attribuant qualitates,

tates, nempe quod ignis vulgaris comburat, & siccus sit, Philosophorum verò ignis nutriat, humectet, imò ignis humidus & frigidus sit, hunc ignem quoque incombustibilem, lumen perpetuum, scintillulam corporum vocant, distinguitur autem ab igne corrodente, seu aquis causticis, quæ quidem ex sulphure, sed rarefacto nimium, constant, ut superius demonstratum est. Denique sicut ignis vulgaris corpora combureret, nisi aqua munirentur, quamdiù enim caro in aqua coquitur, tamdiù non aduritur, ita Philosophorum ignis suam corrumpere substantiam, nisi aquâ suâ fovetur, sed de his plura loco alio, hoc hîc addo, elementarem ignem rarefactum, Philosophorum ignem autem condensatum esse, vulgaris ignis sedem & pabulum in aëre, Philosophorum verò in aquâ esse, unde quodcunque superius est, simile est ei quod est inferius.

§. 4. *De Aëre.*

Post ignem in ordinem venit aër, qui duplex juxta Chimicos est, communis & Philosophicus.

Communis rursus duplex existit, nempe Naturalis aut Artificialis; Naturalis aër est qui indies à nobis aspiratus, quique poris omnium corporum inest, hujus causa corpora & dissolvuntur & congelantur, prout in meâ metallurgiâ latius docetur.

Artificialis aër est, qui arte applicato calore, frigore, aut aliis mediis, rarefit aut condensatur, extra modum ei convenientem, hâc enim ratione evenit non rarò ut in destillationibus vitra rumpantur,

Philosophorum aër, aqua corporum rarefacta, sal nempe Mercuriale est, unde non rarò aër congelatus vocatur, item aër corporum, qui in generatione præsertim metallorum inhalat, exhalat & coruscat, hic aër corporum, eorum Mercurius aut Mercuriale principium est,

est, de quo superius pluribus actum est. Aër communis subjectum est aëris Philosophici, eo enim transfertur aër Philosophicus in varia loca, cùm vulgarem perpetuâ sua transpiratione inficit, communicat se ipsum aliis corporibus, proditur autem odore sympathia & antipathia, hoc duplici aëre perficitur, prout hæc latius demonstrat Excellentissimus Vir Dominus Digby in tractatu suo de sympathiâ. Sicut ignis communis proprium est consumere & corrumpere, Philosophorum verò ignis, præservare, ita communis aër penetrat & siccat, Philosophorum verò aër humectat & vegetat.

§. 5. De Aquâ.

Elementum Aquæ duplex est, datur enim aqua communis & Philosophorum.

Communis est vel liquida vel congelata; liquida vel fluida vel vaporosa, destillata, &c. congelata verò vel frigore ut glacies, vel naturâ ut crySTALLUS.

Philo-

Philosophorum aqua vocatur humidum radicale seu aqua primordialis corporum, quæ triplex existit, animalis, vegetabilis, mineralis, adæquata ad recipiendas formas sulphurum in regno suo, vita & mors rerum, in regno minerali, aqua incombustibilis, aqua cœlestis, spiritualis, vocatur. Huic hoc tribuunt Philosophi Encomium, quod in eâ corpora sui regni debite solvantur, reviviscant, ac regenerentur, unde distinguendum est, quando Philosophi de suâ aquâ loquuntur, quæ non est aqua communis, sed Balneum & materia corporum, triplicis substantiæ juxta triplicitatem regnorum & corporum hac aqua abluendorum, nam dum de corporibus metallorum loquuntur, aquam eis convenientem, nempe Mercurialem manus non madefacientem, extrinsecè quidem volatilis, intrinsecè verò fixæ dispositionis subintelligunt, cùm de aliis regnis & corporibus loquuntur, aliam etiam intelligunt aquam. Est autem aqua Philosophorum medium, quo eorum terrâ, quæ in hac

aquâ coquitur, ab igne præservatur, ne amburatur, verum perpetuâ fixitate dominetur aquæ.

§. 6. De Terrâ.

Ultimam Elementorum Classẽm Terra omnium Mater claudit, hæc sorores suas nempe reliqua Elementa imitatur & quoque duplex existit, Vulgaris nempe & Philosophica.

Vulgaris triplex est, Animalis, Vegetabilis, Mineralis, sic & Philosophica subdividitur; differentia autem inter Vulgarem & Philosophicam est, quod illa sterilis, mortua; hæc viva & vegetans sit: vocatur etiam matrix, terra foliata, creta, terra virginea, fimus Philosophorum, terra quam aër in utero portat, sepulchrum & revivificatio rerum: Sed de his loco alio plura dicam.

Corollaria.

I.

Vulgarium Elementorum tales sunt
ope-

operationes, ad quas illis Chimici utuntur.

Terra inspissat, transcolat, attrahit.

Aqua elixat, resolvit, purgat.

Aër volatilifat, penetrat, siccatur.

Ignis separat, alterat, perficit.

2.

Philosophicorum Elementorum operationes sunt.

Terra vegetat, nutrit, corpus supeditat.

Aqua abluit, humectat, agglutinat.

Aër penetrat, efformat, circumdat.

Ignis exaltat, copulat, fixat.

3.

Differentia Philosophicorum elementorum cum communibus talis est.

In terrâ Philosophorum tanquam vero balsamo corpora conservantur, in communi terrâ corrumpuntur.

Aqua Philosophorum igne fixatur, aqua communis igne rarefit.

Aër Philosophorum ignem sustinet, vulgaris eum fugit.

Ignis Philosophorum vegetat, vulgaris destruit.

4.

Ignis & terra: Aër & aqua sunt Synonyma apud Philosophos. Terra continet ignem, aqua aërem, ignis communis mediante aqua agit in terram Philosophorum.

5.

Nota. Quæ sua vocant Philosophi, respiciunt regnum Minerale, in Metallico enim regno potissimum versantur Philosophi, cum nobilissimus ibi lateat Naturæ Thesaurus, omnis corruptionis expers.

TITUTUS QUINTUS.

De Generatione, Spermate, Menstruo, Matrice, pondere, calore.

Proæmium.

Ignis scientiæ spagyricæ est, corpora purificare, perficere & alterare: Commodè dupliciter consideratur, ad Medicinam & ad rerum generationem, ad utrum-

utrumque corporum solutio conducit, hanc autem perfecte scire non possumus, nisi eorum constructionem sciamus, constructio verò perfecte intelligi nequit, nisi rerum generatio & hujus principia nota sint; quare non parvam acquireret rerum Chemicarum notitiam, qui fundamentis generationis operam dabit; quæ fundamenta quinque sunt, prout in sequentibus quinque Titulis explicantur. Ante omnia autem sciendum est, Chemicos in eo regno magis versari quod nobilius & compage suâ fixius, alterationibusque clementaribus minùs obnoxium est, tale regnum minerale censetur, unde dicta nostra ad id applicanda esse, Lector facile capiet, non autem putet, quemlibet ad cognitionem hanc pervenire posse, nisi qui præcedentium duorum regnorum exactam cognitionem habeat, unde istorum cum regno minerali, in sequentibus semper faciemus combinationem, quamvis quodlibet regnum, diversum quid ab altero habeat, ita animalia præter reliqua animam habent irrationalem,

lem, homo verò rationalem; vegetabilia vegetationem; mineralia ut quidam volunt accretionem habent; tùm ars in uno regno, præ altero operari potest, combinatis naturalibus requisitis, ita arte in Ægypto excluduntur ova, arte colorantur pulli, arte varia producuntur vegetabilia, formâ, colore, odore, sapore differentia, arte denique metalla produci posse, nec implicat, nec repugnat, cum & experientia id factum esse, & ratio id fieri posse, ipse quoque omnis Naturalis Philosophiæ parens D. Thomas in authentico suo, suprà citato scripto, Commentario suprà tertium librum Aristotelis, de meteoris, sequentibus verbis approbat, *Vnde etiam ipsi Alchymistæ, per NB. Veram artem Alchymie, per prædicta principia, seu potius per principiatorum conjunctionem & combinationem, aliquando veram generationem Metallorum faciunt.* Hactenus pro veritate Alchymie, aurea verba. D. Thomæ.

§. I. De spermate.

Sperma ex optima sanguinis substantiâ constare , imò unctuosum humidum esse , nemo negat , quod & quale in regno animali sit , quomodo acquiratur , quæ sit ejus differentia & sympathia , alteratio , corruptio , & unio , ac tandem generatio cum menstruo , hoc loco non necesse est quærere , cum harum rerum notitiam , ipsa nobis exhibeat natura.

Sperma vegetabile , illorum semen est , substantiæ oleosæ & unctuosæ , quod eorum expressio demonstrat , nulum enim vegetabile semen reperitur , quod seu in destillatione , seu expressione oleum non det satis copiosum , & hæc est ratio , cur semina seu spermata , sulphura vocemus , nempe ob oleositatem , agglutinationem , & formam , hæc enim substantia oleosa , viscida , aquam tenuem inficit , incrassat , agglutinat , ac tandem informat , quare non immerito Balsamus sulphuris Philosophorum vocatur.

Sperma seu sulphur metallorum quid sit, qualiter naturaliter ac artificialiter operetur, paucis quoque explicabo. Metalla ex duplici fumo & lapide fusibili generari, accedente nutrimento, ipsa ratio, experientia, natura docet: Aristoteles ea ex vaporibus nasci tradit, quod de vaporibus unctuosiss, sulphureis ac Mercurialibus intelligendum esse, commentatores in eum defendunt. Maria Moyfis soror ait fumus complectitur fumum, & herba alba in monticulis, nempe lapis seu Matrix mineralis capit utrumque, his anatomia Metallorum accedit, ubi ea in fumum abire praxis & experientia monstrat, non parùm hæc confirmat *αιτωψια* in mineris, vapores enim istos, non rarò cum suo damno animadvertunt metallicolæ, quos vapores, die Bitterungen vocant; Sulphureum quidem vaporem, Philosophi liquorem æthereum nominarunt, salubris est, cum unctuositate sua phtificos in mineris curet, atque ab illis liberet morbis, quibus à vapore Mercuriali periculosè laborant.

Paucis vapor hic, Sulphur minerale est lapides minerales penetrans, inque illis cum focio vapore minerali se figens, hujus vaporis principium remotissimum sulphur commune esse, cui major coctio atque purificatio à naturâ accedit, non negamus, cum & metallis magnam cum sulphure communi affinitatem, neque ullam metallifodinam divitem esse, quæ non commune sulphur aut vitriolum gerat, videamus. Statuimus tamen, solam naturam hoc sulphur seu spermaticum metallorum elementum in tantam puritatem posse perducere, atque naturali suo calore perficere, coquere, & variis in terrâ circulationibus occultarumque seu cœlestium qualitatum impressionibus specificare, ut juxta suæ puritatis, & fixitatis gradus diversa operetur metalla, de hoc sulphure in tertiâ meæ metallurgiæ parte pluribus tractatum est, hoc loco verum esse dicimus quod Geber de hoc spermate minerali ait. Nos omnia experti, & magnâ ratione speculati sumus, sed nihil invenimus in prælio perstans, præterquàm humiditatem unctuo-

unctuosam in igne permanentem. Hoc enim sulphur non urit, sed est oleum incombustibile, potentia fixæ, quæ perfecta est, sicut Hermes ait si in terram mutetur, i. e. in sua matrice figatur, Sol est Philosophorum, qui Sole seu igne communi excitatur arte, in minis verò fovetur calore minerali.

§. 2. *De Menstruo.*

Egimus hætenus de femine Masculino, sequitur fœmininum, quod Menstruum vocant, eo quod in regno animali sanguis sit, qui singulis mensibus effluxione, ex utero apud fœminas egeritur, unde à menstruali fluxu sanguis menstruus aut menstruum vocatur, quod tamen propriè regno animali competit, impropiè verò vegetabilium & mineralium humiditas sic appellari solet, unde aqua metallorum Menstruum, paucis per abusum quodlibet solvens taliter nominatur.

Menstruum ergò metallorum, ut eodem trito, quamvis improprio utar termino,

mino, aqua Metallorum, hæc verò Mercurialis, Mercurialis autem non à Mercurii currentis, sed ejus volatilitatis proprietate desumpta ac nomen sortita est, denique hæc aqua Menstrualis, & Mercurialis, Mercurius Philosophorum vocatur, cum regnum minerale, & per consequens ejus Menstruum id sit, in quo Philosophi operantur plurimum, unde hujus regni aqua, Menstruum seu Mercurius Philosophorum vocatur. Est autem Mercurius Philosophorum non aqua madefaciens manus, sed fumus subtilis, frigidus, crudus, Mercurialis, venenosus, paucis sal volatile minerale vaporis instar cum sulphureo ac unctuosissimo prædicto fumo aut spermate se miscens, ab eoque formam recipiens, & hoc est quod Maria Mosis soror ait, fumus complectitur fumum, nempe fumus sulphureus complectitur fumum Mercurialem quod confirmat Arnoldus de Villâ Novâ dicens, ex sulphure & Mercurio ut Natura, sic ars producit metalla. Denique ut una eademque aqua vegetabilis omnes formas vario-

variorum vegetabilium feminum, ita materia, seu aqua metallorum una & eadem variorum diversorum sulphurum mineralium formam recipit, & secundum ejus dignitatem coagulatur, & formatur, quâ ratione materia per formam coagulari, hæc verò per illam resolvi possit, in titulo septimo de solutione docebitur. Clarum autem est sperma absque menstruo in perfectam generationem venire non posse, quod & in regno minerali intelligendum, in quo menstruum tanquam aqua vegetabilis (à vegetando, dicta, non à regno vegetabili ut Basilius doctè distinguit) requiritur, ut substantiva metallica, sulphura nempe Solis & Lunæ in eo plantari possint, sicut doctissimè Philosophatur Raymundus Lullius.

§. 3. *De Matrice.*

Matrix Metallorum à Philosophis tripliciter sumitur, primo pro Mercurio Philosophorum, ille enim matrix, vas & ovum est, in quò eorum sulphur coqui-

coquitur & perficitur , secundò pro matrice ipsa , nempe lapide minerali , quo duo prædicti fumi aut vapores capiuntur , & in quo tota fit generatio , non enim in omnibus lapidibus crescit metallum , sed tantùm in igne fluxilibus ; esse autem tales lapides , Matrices metallorum & *αἰτία* & anatomia monstrat ; nam metalla igne tractata vehementiori resolvuntur & corrumpuntur , fumi duo aufuginnt alterati , & lapidem fluxilem vitri instar relinquunt , unde metalla in vitra aut philistæas reduci possunt ; in operatione Philosophica talis quoque matrix requiritur , quare principio metallum perfectum addunt ut ejus vitrum operationi inserviat , vel postea massam metalli in tigillo fermentant. Tertio sumitur Matrix pro ipsa minera & metallifodinâ , in quâ hæc omnia operantur , ita loco hujus Philosophi vitrum capax sumunt , non enim est quod objiciamus , fodinas & mineras singulari & arte inimitabili spiritu vegetante esse præditas , sanè vitrum Philosophorum quod , eorum etiam ovum

ovum vocatur, si aëre Philosophico supra citato repleatur, adhibitis reliquis elementis, æque fit vegetativum, ac spatium aut minera, verum de his alio loco plura, præsertim in Commentariis super hæc.

§. 4. *De pondere.*

Certa proportio spermatis cum menstruo requiritur; hujus enim defectu, mixtum vel corrumpitur vel siccatur, ut videre licet in vegetabilium generatione, ubi defectus aut abundantia pluviae, vegetabilia notabiliter alterat, est autem pondus duplex, unum ad quantitatem, alterum ad qualitatem mixtorum, quorum postremum pondus secretissimum Philosophorum vocatur, noscitur ex operatione, quando ignis extrinsecus ignem intrinsecum naturæ excitat, isque materiam alterat, unde qualitatum certa oritur proportio, hinc temperamentum ad pondus & ad justitiam exfurgit.

§. 5. De Calore.

Calor quoque, tanquam instrumentum ad generationem requiritur, in regno animali unum, in vegetabili duos, in minerali tres, in operatione Philosophicâ quatuor gradus requirit. Primus est putrefactionis, alter digestionis, tertius coagulationis, quartus plusquam-perfectionis gradus, verum de igne, calore & ejus subjecto in titulo de Elementis sub paragrapho de igne superius egi, proinde uberiore ejus pertractatione supersedeo.

Corollaria.

I.

An ex solo Mercurio Philosophorum possit fieri metallum? Dico nunquam dari aquam metallorum sine sulphure, quod semper in minimis particulis, tanquam in centro secum gerit, sicut nullum datur sulphur absque materia, & taliter longo tempore potest

G

scin-

scintillula hæc sulphuris latentis in Mercuriali aquâ excitari, ut partes Mercuriales coquat, temperet, atque in metallum, imò planè in lapidem Philosophorum efformet.

2.

An arte possit produci metallum? Respondeo affirmando, sicut enim semen vegetabile impositum terræ (quæ in ollis ante fenestras servari solet) atque debito tempore aqua humectatur folique exponitur, non aliter quam naturaliter crescit, ita habitis & applicatis quinque requisitis generationis mineralis, etiam metalla produci possunt, perfectiora quidem & fortiora. Ars enim naturam adjuvare potest, quod in artificiali florum generatione videre liquet, adjuvatur autem natura arte, quinque nimirum prædictorum requisitorum debitâ applicatione.

TITUTUS SEXTUS,

De Chimicorum sex Operationibus Realibus, Accretione, Decretione, Solutione, Coagulatione, Destructione & plusquam perfectione.

Proœmium.

Actenus principiorum rationem habuimus, sequuntur operationes, quarum causas & fines probè intelligere decet; inserviunt enim ad cognitionem multarum elaborationum naturalium, referuntur in genere vel ad medicinam, vel ad rerum generationem, ac perfectionem, in specie verò ad sex classes. Quas sub tituli initium recensuimus, in sequentibus autem paragraphis explicabimus.

§. 1. *De Accretionē.*

Antequam accretionem elucidemus, præstat ut sciamus quæ partes à Chimicis Heterogenæ, quæ homogenæ vocen-

tur? Heterogeneum autem vocatur quodlibet regnum, respectu alterius, ita animalia respectu vegetabilium, hæc verò intuitu mineralium in commixtione heterogenea vocantur, nam heterogeneum est, quod cum alio corpore se non radicaliter miscet, ut in ejus vel naturam vel mixtionem abeat perfectam, cùm igitur notum sit, vegetabilia non cum metallis, & hæc è contra non illis misceri, colligimus hæc regna cum suis corporibus ad invicem heterogenea esse, deinde heterogenea vocantur, quæ in alterius naturam non transeunt aut
 n^{is} accrescunt, ut ossa carni, lapides crudimetallis;

Homogenea vocantur, quæ in uno regno & quæ talis naturæ sunt, ut ad invicem commutari possint, perfectè verò homogenea existunt, quæ prorsus unius sunt naturæ, atque conjunctæ, continuum quoddam constituunt.

Juxta primum modum homogenea sunt, argentum & aurum, hordeum, frumentum, caro bubula, caro humana &c. Juxta secundum verò homogenea
 nea

nea sunt, aqua cum aqua, oleum cum oleo, homo cum homine, aurum cum auro; sicut partes duplices sunt heterogeneæ & homogeneæ, ita accretiones quoque duplices existunt partium nempe heterogencarum & homogenearum. Quarum prior impropria, altera verò propria vocatur accretio.

Prima nempe impropria accretio fit, quando in mixto quædam res heterogeneæ accrescunt aut agglutinantur, à Galenicis res præternaturales vocantur, ut in regno animali, vermes, lapilli, &c. in vegetabilibus ossa, araneæ, crines; in mineralibus, terræ, lapides, &c. Accidit etiam accretio impropria heterogeneorum, quando res heterogeneæ juxta ponuntur & extrinsecè agglutinantur, ut quando duæ res diversæ limo agglutinantur aut alio modo, sicut hedera muro, aut lapidibus ut saxifragia, denique quando res diversæ in generationem miscentur, ut quando metalla mixto vegetabili se sic adjungunt, ut cum eis crescant, ac in foliis eorum rursus in substantia im-

mutata per reductionem reperiuntur.

Secunda nempe propria accretio fit dupliciter, juxta duplicem homogeneorum gradum. Primò per juxta positionem, quando res aliqua per sui simile augetur, ut quando vinum vino, aurum auro additur. Secundo per veram accretionem intrinsecam, quæ alteratione & generatione fit, cùm partes aliquæ dispositæ ad recipiendam aliam substantiam aliasque qualitates, formâ sibi conveniente alterantur & accrescunt, quæ accretionis veræ causa efficiens soli spermati convenit, tanquam reali glutini, id enim cùm substantiæ unctuosæ sit atque viscidæ, aquam tenuem (quæ accrescere debet) casei instar primum inficit, incrassat, tandem formam à Deo sibi insitam, factâ inspissatione & accretione ei imprimit, aliquam autem admixti partem pro seminis augmentatione, in seminalem substantiam alterat, immutatque, quare in vegetabilibus ipsum quoque semen, singulâ generatione augementari videmus, & hæc est vera distinctio, inter accretionem &

& immutationem, quam in vegetabilibus apertè conspiciamus, ubi aliqua pars admixti in semen mutatur, reliqua verò accrescit. Hæc accretio in generatione metallorum locum habet, verum non illa, quam aliqui per solam juxta positionem extrinsecùs tantùm fieri statuunt, prout in Metallurgiâ latiùs demonstravi; notandum autem est, accretionem promoveri per sulphuris aut pinguedinis augmentum, unde fimo pingui solum saturatur, taliter enim semina & eorum vis agglutinans ac causa accretionis promovetur; deinde caloris exhibitione, is enim dum tenuia coquit, non nihil inspissat, atque sic materiam magis accrescibilem reddit.

§. 2. *De Decretione.*

Decretio opponitur accretioni, cujus contrarium est; peragitur mediis contrariis, quibus accretio fit, hinc quoque duplex existit, vel enim est Decretio partium heterogenearum, vel homogenearum.

Decretio partium heterogenearum fit solutione limi vel vinculi, quo partibus præternaturaliter adhæret; uti in metallis, ignis probatione, heterogenea ab homogeneis; ita in regno vegetabili, partes heterogenæ quæ impuræ vocantur, destillatione aut ablutione, in animalibus, ablatione, vel purgative vel chirurgicè separantur, aut imminuuntur.

Partium verò homogenearum decretio, fit vel in quantitate, vel in qualitate; in quantitate, quando una pars ab altera dividitur; ut si à marca auri sumantur quatuor unciae, tùm marca hæc tot decreveret, quot ei ablatae sunt unciae.

In qualitate fit decretio dupliciter, partialiter & totaliter; partialiter cùm mixtum aliquâ parte unctuosâ vel humida, sic decrefcit, ut harum vel aliqua particula totaliter auferatur, vel una in alteram mutetur, unde minor fit, tùm hæc pars unde immutatur, decrefcit. Totaliter verò mixtum decrefcere dicitur, non quidem quod in quantitate, sed quod

quod in qualitate decrefcatur, cùm fuâ in qualitate retrocedit, atque quod antehâc coctum fuit, nunc crudum redditur.

Hæc verò Decretio veræ accretioni planè contraria eft, atque per contraria peragitur media; Diximus antehâc veram accretionem per agglutinationem fieri.

Unde claret, veram Decretionem per accretionis contraria contingere, contraria autem agglutinationi eft colliquatio, quæ ex putrefactione oritur.

Unde putredinem caufam efficientem decretionis ftatuimus, quâ verò ratione putredo & per eam colliquatio corporibus contingat, maximopere fcire præftat.

Ex præcedentibus titulis præfertim fecundo liquet omnia corpora conftare ex aquâ crafsâ, & tenui, crafsa, pingui, oleosâ, tenuem informantem, eique folium, nempe formam præbentem, paucis aquam hanc unctuosam fulphuream, balsamum corporum eſſe, cui à Deo inditum eft, quantum aquæ tenuis, tan-

quam materiæ formare, inspissare, coagulare, figere, astringere in corpus, idque cum & præservare possit, sic sulphur rorismarini certam proportionem habet, quam in conservandâ suâ admixtâ aquâ observat, ad quam dum integram nondum habet, omnem sui regni affluentem aquam tenuem assumit, eamque informat, quam primum verò ultra hanc proportionem ei aqua admiscetur, illicò aquæ multitudo superat sulphur nempe causam coagulantem, & sic ex agente sulphure fit patiens, vicissim ex aquâ patiente fit agens, dùm pinguedo sulphuris in nimia aquâ dissolvitur, atque sic colliquescit, sulphur enim cessans à sua actione retrocedit, & sui conservationem quærit, unde se concentrat, & hinc in putrefactione varii conspiciuntur colores, ob sulphuris mutationem; impeditur putrefactio nimio calore, quia ab humiditate præservat, & nimio frigore quod humiditatem congelascere facit, promovetur calido humido aëre, sicut ergo sulphur causa fuit accretionis & coagulationis, ob
agglu-

agglutinationem, ita aqua est causa decretionis & solutionis, ob sulphuris colliquationem & dissipationem. Et hæc est ratio, cur Philosophi humiditatem, vitam & mortem rerum vocârint, vitam, quod rebus corpora suppeditet, mortem, quod corpora rursus resolvât. Verùm de accretione & decrectione plura in sequenti paragrapho de solutione & coagulatione.

§. 3. *De solutione.*

Solutio apud Chymicos triplex est, nempe solutio continui, partis, & totius.

Solutio continui est, quando corpus in continuo solvitur, continuum autem vocant, quicquid ad unitatem pertinet tam ad partes similes, quàm dissimiles, sic corpus humanum vocatur continuum cum omnibus membris, ita herba cum radice, caule, foliis, &c. nulum corpus reperitur quod tam continuum sit ac corpus metallicum, cùm ergo corpora hæc in unitate solvuntur, di-

cuntur in continuo solvi, hæc solutio continui duplex est, prima peragitur conquassatione, pulverisatione sive pistillo, sive lima, sive alio modo fiat. Ut quando herba in mortario conquassatur, quando metallum aut in folia redigitur, aut pulverisatur, quando animalia secantur, contunduntur, inservit solutio hæc ad reliquas solutiones, quarum ministra est : dum enim corpus in continuo solvitur, punctula ejus magis superficialia fiunt, unde postea in aliis solutionibus citiùs resolvuntur, meritò ergò solutio hæc præparatoria vocari posset. Altera solutionis continuæ species per aquas causticas peragitur, quas corrosivas vocant, potiozem usum in metallis habent, quorum corpora de puncto ad punctum corrodunt, atque ita in pulverem redigunt impalpabilem, circa hanc solutionem notabis, 1. Aquæ corrosivæ proprietatem; auro enim aqua Regis, reliquis metallis aqua fortis competit, quo pinguiùs est metallum, hoc libentiùs ab aqua Regis solvitur, pingua enim in aqua forti resistunt, causam vi-

de

de in mæ metallurgiæ tertia parte.

2. Ipsam solutionem continui, ratione solventis & solvendi, hujus ergò ut primo modo in continuo solvatur, prius in folia aut lamellas redigatur, hæc candescant, sic enim citius solventur, illius verò causâ, ut solvens certam habeat proportionem, denique initium, medium & finis solutionis consideretur, sicut & calor, vasa, tripus ac instrumenta reliqua quæ ad talem solutionem requiruntur 3. Præcipationem, quâ nempe ratione solutum sit præcipitandum, ac ab aquâ causticâ separandum. 4. Edulco rationem à spiritibus corrosivis, atque exsiccationem, tum notabis qualitatem, quam à spiritibus corrosivis solutum metallum, quod præcipitatum & edulcoratum, calx vocatur, accepit, ita calx auri qualitatem fulminantem, calces metallorum plerumque volatilitatem acquirunt, aut difficulter reducuntur, ut Luna, cornua, &c. 5. Usus & reductionem. Usus solutionis continui metallorum, duplex est, vel ad separationem metalli à metallo,

ut auri ab argento, vel ad medicinæ præparationem, cui si reservas usui, ut à spiritibus corrosivis quam optimè liberetur, necesse est; tùm reductio calcis Metallicæ salibus fusibilibus & concentrantibus fit, quæ reductio Calcis, rursus in continuum, indicat solutionem corrosivam metallorum tantùm solutionem continui esse.

Solutio partis, est, quando aliquod seu substantiæ, seu qualitatis principium à corpore separatur, ut quando spiritus, oleum vel sal ex corpore præparatur aux extrahitur, dupliciter peragitur, primò destillatione, fermentatione, calcinatione, vitrificatione, reverberatione, &c. secundò sympathicè per extractationem, sic pingua & sulphurea ex corporibus sui simile extrahunt, unde extracta, tincturæ; & hæc est ratio cur spiritus vini, Theribenthinæ, oleum commune, ex omnibus corporibus sui simile extrahant, ac tingantur;

Solutio partis Medicinæ inservit, nam cùm non omnes corporis alicujus partes
inter-

interdum requirimus, sed ad diversos affectus, diversis principiis utimur, unde olea, spiritus, salia, separata prostare in officinis necesse est, ars spagyrica docuit qua ratione principia è corporibus elici possint, sic fermentatio vinculum trium qualitatis principiorum resolvit, destillatio principium Mercuriale & Medium, calcinatio verò ultimum nempe salem nobis ob oculos ponit, quare solutio partis ad Medicinam propriè inservit, non tam pro præparandis medicamentis, quam pro cognitione morborum solutionis partis, sicut enim arte corpus ex parte solvitur, ita in corpore humano continui, partium, imò totius nonnunquam resolutio datur, cujus solutionis causas hîc exponere quidem utile & necessum esset, verùm in commentario super hæc latiùs explicabuntur, compendii leges hoc loco transgredi nec lubet, nec licet, Philo-
chimicus ex prædictis, nisi prorsus stupidæ mentis sit, facilè solutionum & coagulationum causas tam activè quam passivè, tam in morborum causis, quàm

quàm in medicamentorum præparationibus addiscet & enucleabit.

Solutio totius est, quando corpus sic resolvitur, ut ejus forma, ejusque qualitates prorsus immutentur, duplex est, præternaturalis & naturalis; præternaturalis accidit quando corpus igne præter ordinem & naturam suam comburitur, unde forma substantialis nempe sulphureitas concentratur, atque in carbone corrumpitur; humidum verò separatur atque diffunditur, ignis vi evaporat & in fumo aut fuligine alteratur; Naturalis verò solutio totius est, quando corpus putrescit atq; naturaliter in sua principia reducitur, hæc reductio vocatur solutio radicalis & Philosophica, cùm enim Philosophorum finis sit regenerare, ad regenerationem autem, corporis reductio in primam materiam seu substantiam feminalem pertineat, hæc verò non nisi putrefactione contingat, merito putrefactio seu solutio radicalis, Philosophica operatio vocari potest; cùm autem in præcedentibus, præsertim titulo de reductione in pri-

primam materiam , item titulo de Decretione , sufficienter de putrefactione scripserim , eadem repetere molestum & supervacaneum esset.

Conclusionis loco artificem moneo , ut discrimen inter primam & secundam solutionis totius speciem attendat , sunt enim istæ è diametro sibi met contrariæ , in calcinatione corporum sulphur corrumpitur , & humiditas destruitur ; in putrefactione verò seu calcinatione Philosophica , humidum apud calidum conservatur , hâc enim ratione novo possunt uniri vinculo , cum sulphur concentratum , tandem rursus peripheriam ambiat , suamque humiditatem figat , unde nova sequitur generatio , juxta sententiam Philosophicam , corruptio unius est generatio alterius , hinc liquet ratio , cur Philosophi dixerint , se corpora aquâ seu igne humido calcinare , cùm vulgus ea igne communi calcinet , comburat , destruat , atque corrumpat.

Tùm Lector finem solutionum prædictarum attendat , ne erret , nam solutio
tio

tio partis optimam, nostrisque constitutivis convenientem partem nobis exhibet, sed longè distat à generatione, quæ solutione totius secundi modi peragitur, quod enim fermentatum, quod destillatum, quod elixatum quod calcinatum, aut denique solutione partis tractatum est, generationi ulteriori, indoneum redditur, aliquod enim principium hâc solutione & separatione amisit, sive qualitatis sive substantiæ, quod ad generationem & totius continui constitutionem requiritur.

Errant ergò qui putrefaciendo medicamenta præparare, aut qui solvendo partes novam generationem causare conantur, cùm putrefacta ob alterationem qualitatum ultimam, venena & cathartica potius sint, quam medicamenta, vicissim, olea, spiritus, salia, medicinæ sunt, non principia apta ad novam generationem sui que augmentationem; solutionem continui quod attinet, sciat Lector hanc esse solutionis partis & totius, utriusque nempe ministram, & per se aliud præstare non posse, quàm
ut

ut corpora secundæ & tertiæ solutioni apta atque magis reddat idonea.

§. 4. *De Coagulatione.*

Ut tres sunt solutiones, sic tres quoque existunt coagulationes, quæ respectu regnorum inter se quoque triplices sunt, in animali enim regno, utriusque feminalis substantiæ unio tantum, in vegetabili coagulatio, in minerali autem regno fixatio existit, quas tres species in sequentibus sub uno nomine coagulationis complectemur; hæc coagulatio ergò triplex est, vel continui; vel partis, vel totius, in his tribus gradibus opponitur triplici solutioni.

Coagulatio continui duplex est, & fit vel impastatione, vel condensatione; impastatione quando pulveres aqua miscentur, aut limo, unde evaporata humiditate mixtum coagulatur, additâ autem rursus resolvitur; sic ignis omnia coagulat, aqua omnia resolvit. Condensatione peragitur, quando aqua frigore suo rem congelat & tùm calore resolvi-

solvitur ut glacies &c. paucis, in hâc duplici coagulatione continui sequens axioma observandum est. Quicquid igne coagulatur, aquâ resolvitur, è contrâ quicquid aquâ coagulatur igne resolvitur.

Coagulatio partis est, quando oleofitas falsedini, sulphur sali, oleum aquæ, mas sæminæ, ficcum humido, volatile fixo adhæret, prout in paragra-pho de accretione antehâc dictum est, solvitur sympathicè & antipathicè; sympathicè cum suo simili; antipathicè cum suo contrario, circa hanc coagulationem partium sequentia nota axiomata. Debile cedit fortiori, simile simili gaudet, natura intendit perfectius, unius vita alterius mors est. Omnis separatio fiat cum modestiâ & sapientiâ, his benè consideratis, aditus tibi ad magna naturæ penetralia dabitur.

Coagulatio totius est duplex, præternaturalis & naturalis; præternaturalis quando heterogenea, naturalis verò quando homogenea coagulantur, per modum generationis, explicata est cum solu-

soluzione suâ radicali in paragrapho de putrefactione, & §. de accretione ac decrectione verâ & Philosophica, unde hic de coagulatione concludo, artificem admonens, ne species coagulationis confundat; aqua enim communis nunquam coagulabit se eâ, quâ decet, fixitate cum auro, hinc omne solvens quod in coagulatione & fixatione soluto radicaliter per modum tertiæ solutionis & coagulationis adhæret; pro vero solvente, & talis operatio, pro verâ Philosophicâ est habenda, contrarium subintelligitur. Quare Naturæ leges observando, non facilè quis errabit, cùm è contrario inexplicabilem incurret Labyrinthum.

§. 5. *De Destructione.*

Destructio duplex est vulgaris & Philosophica.

Vulgaris accidit, quando corpora aut contra aut præter naturam tractantur, quod fit variis modis, 1. Quando heterogenea confunduntur. 2. Quando
in

in corporum solutione & coagulatione contra ordinem naturæ & petitem finem proceditur. 3. Quando tractantur rebus non convenientibus, aut quando id ab eis petitur quod ipsa non habent, nec habere à naturâ eis concessum est. 4. Propriè autem destrui dicuntur per tertiæ solutionis primum modum, nempe quando corrumpuntur, & præter naturam separantur. 5. Destruuntur, quando defectuosa aut contraria principia combinantur, ac dùm multâ præparatione proprias qualitates & vires amittunt, ac naturæ inacceptas induunt.

Philosophica autem destructio quæ fit cum lucro, est corporis reductio, ac retrogradatio, facta per secundum modum tertiæ solutionis, nempe per radicalem solutionem, talia enim corpora quasi vilificantur & præ oculis nostris annihilantur, atque in terram suam, unde orta sunt, reducuntur, verùm ex tali destructione nova sequitur regeneratio, & in hâc plusquamperfecta & gloriosa augmentatio, sane quod sic destruitur, construitur, quare Philosophi di-

dicunt , facilius est aurum construere quam destruere , cùm destructum Philosophicè , naturali motu proprioque glutine se construat, artificis autem non inexpertâ manu destrui debeat.

§. 6. *De Perfectione.*

Perfectio est duplex , Naturalis & Artificialis.

Naturalis perfectio est , quando corpus in eum suæ perfectionis gradum devenit , in quem à naturâ positum est , sic monstrum respectu hominis est imperfectum , vinum aliis succis , aurum reliquis metallis perfectius est.

Artificialis perfectio est , quando Natura in suâ perfectione adjuvatur , ut eò citiùs & perfectius operetur , adjuvatur autem separatione heterogenearum , & concentratione ac perfectione homogenearum partium.

Partes heterogeneæ duplices sunt , aqueæ vel terrestres , hæ dupliciter separantur , primò ab invicem , deinde inter se ; ab invicem nempe partes aqueæ
à ter-

à terreſtribus ſeparantur, deſtillatione, filtratione, congelatione, præcipitatione, aut evaporatione; partes heterogeneæ aqueæ ab aqueis ſeparantur, deſtillatione, vel præcipitatione; Terreæ à terreis calcinatione, vel ſublimatione, ſic per deſtillationem aqua ſeparatur à terra, per calcinationem ſal à capite mortuo, per elixationem ſal è cineribus, per evaporationem ſal ab aqua; finis harum operationum eſt, ut partes impuræ ſeparentur à puris, quæ ſeparatio commode per ignem, aërem & aquam fit, per ignem, qui corpora purgat ab aduſtibilibus; per aërem, qui ea exſiccatione liberat ab humiditate; per aquam, quæ ea abluit & mundat; corpora igne purificanda ſicca ſint, aëre mundanda poroſa fiant & rara, aquâ purificanda fluxilia reddantur.

Partes homogeneæ concentrantur heterogenearum ſeparatione, alterantur accidentaliter & eſſentialiter Accidentaliter, mutantur & præſervantur, mutantur in colore, odore, ſapore, compage, formâ, aſperitate, lævitate, duri-

duritie, mollitie, volatilitate, fixitate, gravitate, levitate, quarum omnium mutationum causas in meæ Metallurgiæ tertiâ parte reperiēs. Præservantur causarum nocivarum amotione, & sui dispositione, ne quid nocere possit. Verùm hæc omnia ut in accidentiis fiunt, ita à substantia originaliter dependent, quæ Essentialiter alterari & perfici potest, alterari quidem, dum sulphur plus coquitur, & humiditas ita disponitur, ut coctione perfectionem acquirat, heic enim ars naturam sublevare potest, cum habitis naturalibus principiis & calidum & humidum supeditare potest, humido res augmentantur, calido fovantur.

Corollaria.

I.

Quid sit plusquamperfectio? Resp. Juxta Chimicos, est corpus naturalibus principiis progressum, sed arte sic elaboratum, ut perfectius sit quàm absque illa Natura sola producere potuisset.

H

2. Quid

Quid sit aurum plusquam perfectum?

Respondeo. Juxta Chimicos est aurum regeneratum, seu in novum generationis actum productum, in eoque, arte ac ignis administratione sic exaltatum, ut aurum naturale multis gradibus superet, aliisque metallis communicatum, tot perficiat gradibus, quot auri perfectionem superat. Paucis Chemicorum aurum mortuum est aurum vulgi, cum extra actum generationis mortuum quasi sit, sicut omnis res quæ se non vegetat. Aurum verò vivum, est aurum in actum generationis productum, denique aurum plusquam perfectum, est Tinctura, Elixir & Lapis Philosophorum.

TITULUS SEPTIMUS.

De Septem Requisitis Artificis.

Nempe de Terminis, instrumentis, materiis, operationibus, scriptis Chemicis, Methodo Chimiæ studendi, Methodo Chemicè Philosophandi.

Proœmium.

Restat ut hoc ultimo titulo septem requisita exponamus, quibus Artifex instructus esse debet, his enim ut vehiculo uti necesse est, quare eorum cognitio utilis & necessaria judicatur; Exponemus autem hîc eâ quâ poterimus brevitate, cùm praxi illa scire, fatiùs sit, quam theoricè multis verbis explicare.

§. 1. *De Terminis.*

Termini juxta Chemicos trifariam accipiuntur, nempe Hieroglyphicè, per Characteres, tandem per verba.

Studium Chemicum ut antiquissi-
H 2 mum,

mum, ita antè omnes Ægyptiis notum fuit, qui pro more in cippis hieroglyphicis id posteritati commendarunt, prout Pierius, & de studio Chimico optimè meritus Mejerus, denique ex his doctissimè explicuit R. P. Athanasius Kircher. Distinguendum autem est, inter literas Sinensium, & Hieroglyphica Ægyptiorum, quâ aut historias aut secreta Chimica tractârunt. Secreta Chimica tractantur plerumque per animalium figuras, ita Leo rubeus, Sol, aurum: Bufo, corvus, putrefactionem; Columba, Aquila, serpens, Leo viridis, Luna Philosophorum, eorum Mercurium denotant, Sole aurum, Luna argentum, Venere cuprum, Marte ferrum, Jove stannum, Saturno plumbum, Mercurio argentum vivum, Lupo antimonium, Dracone nitrum, Serpente arsenicum, &c. indigitatur, hanc autem inscriptionem non fortuitò esse factam sciendum est, cùm indicantia quandam proprietatem habeant, quâ indicatis competunt, quare circa resolutionem Hieroglyphicorum pro-

proprietates animalium considerandæ sunt; Venenata & volatilia Materiam; fixa terrestria formam denotant, hinc sequens ænigma taliter enucleabis; Rubens Leo pugnet cum Lupo cano, quem si vincet, gloriosus Victor evadet, tum in pellucidum carcerem cum decem aut duodecim Aquilis Virgineis eum occlude, clavemque carceris Vulcano tribue, & incipient aquilæ pugnare ac vincere Leonem, ejusque corpus dilacerare & discerpere, quod dum putrescet, quærent aquilæ aufugere, foetoremque vitare, ac Vulcanum rogare ut aperiat, omnesque carceris rimas percontari, at Vulcano inexorabili, omnibus carceris partibus optime occlusis, foetore ex Leonis cadavere, ipsæ quoque Aquilæ corrumpuntur, inficiuntur ac putrescunt, unde horrenda putrefactio, Verùm cum corruptio unius sit generatio alterius, ex duplicato hoc cadavere varia oriuntur, primò prodit corvus, qui rursus putrescendo evanescit, unde pavo caudâ multicolore prodit, hoc per-eunte, columba venit, quæ, cum cor-

vus ficcum non potuerit invenire locum, eundem invenit, sed novum, cum pristina terra diluvio sit corrupta, hæc autem virginea ac Philosophorum creta existat, columba hæc omnis corruptionis nondum totaliter experta, sensim in Phœnicem immutatur, quam Vulcanus comburit in ipso carcere, unde ex ejus cineribus novus incorruptibilis ac immortalis oritur fructus, quo omnia reficiuntur sublunaria.

Hieroglyphicum hoc ænigma taliter explicabis; Aurum purgetur per antimonium, ponatur in vitrum cum decem aut duodecim partibus Mercurii Philosophorum, seu aquæ Mercurialis metallorum, vitrum occludatur, exponatur convenienti calori, forma auri superabitur à materia Mercuriali & putrescet, unde nigredo & colores varii comparebunt. Tandem, finitâ putrefactione, materia per gryseum colorem ad albedinem tendet, adhibito fortiori igne, citrino, tandem rubeo tingetur colore, & sic ex volatilitate in suam transibit fixitatem; Ex resolutione hujus

jus ænigmatis comparatio poterit fieri ad alia.

Altera classis terminorum Chimicorum characteres complectitur, qui duplices sunt, vel indicant materiam, vel operationem; Characteres materias indicantes respiciunt ortum & differentiam. Ortum hic explicare, cur nempe hoc vel illud signum, huic vel alii materiæ apponatur, nec chartæ angustia, nec propositum patitur, cùm in alium locum hæc reservaverimus, consulatur interim Johannes de Dee in suâ Monade Hieroglyphica. Differentiam Characterum quod attinet, quomodo nempe quælibet materia suo singulari characterè insigniatur, docebimus, si Deo libeat, in commentario ad hæc. Characteres qui operationibus tribuuntur, coincidunt cùm præcedentibus, quoad ortum & differentiam; operationes verò quæ characteribus tribuuntur, præsertim analysis Characterum Paracelsicorum, alio loco explicabimus, quid nempe de illis censendum sit?

Sequitur tertia classis terminorum

quæ verbis tam propriis quam impropriis materias & operationes Chemicas explicat, verum cum necesse sit, in tractatione talium, res verbis denominare, ne hoc loco molesti simus inutili repetitione, hæc concludimus.

§. 2. *De Instrumentis.*

Instrumenta Chemicorum duplicia sunt, nempe necessaria ad tractationem ignis & ad materias.

Ad ignis tractationem requiruntur carbones exsiccati & duri, tigilla aut crucibula ignem sustinentia, patellæ figulinæ, cineritia, vasa cementatoria, receptacula figulina, vulgò *Handkassellen* dicta, infundibulum, conus concavus metallicus, vulgò *Gießbuckel* / quo ad fundendum regulum antimonii utuntur; forcipes ad imponendos carbones, aliæ ad tigilla, ferreus baculus, pro materiæ in igne commixtione. *Chirothecæ* linteæ & mæfactæ, Orbis ligneus in centro foramen habens, per quod illæsis oculis materia in igne

igne conspicitur, linteum, quo vestimenta, ne comburantur, teguntur, igniarium, ignitabulum, ferreum cochlear, furcilla ferrea, malleus, securis, carbones, arena, aqua, ligna sicca,amenta lignorum, &c. Hæc circiter instrumenta sunt, regimini & tractationi ignis necessaria. Instrumenta autem requisita ad tractationem materiarum sunt, vel vitrea, aut figulina, lapidea, metallica, cuprea, ferrea, & lignea. Vitrea sunt, alembici, cucurbitæ, retortæ, recipientia vasa, sublimatoria, phiolæ, patellæ vitreæ, separatoria oleorum, circulatoria, &c. Figulina ac lapidea instrumenta sunt ollæ, retortæ, cucurbitæ, alembici, sublimatoria, patellæ, patinæ; Lapidea sunt, Lapis marmorcus, porphyreus, lydius, mortarium lapideum. Metallica sunt, mortaria, ollæ, patinæ; Cuprea sunt, vas cupreum pro nitro siccando, coquendo, item pro Lunæ præcipitatione, & calcis Lunæ edulcoratione, item vesica cuprea, ollæ, patinæ; Ferrea sunt, patinæ, candelabra, olla, libra cum pon-

deribus, duplex, major, minor, quam Docimafticam vocant. Lignea funt mortarium, cribrum, patinæ, ſcatulæ, pyxides, cochlearia, orbes, ſpatulæ, huc accedit charta emporetica, item alia, manica Hippocratis, Horologium, fila communia & ſulphuratha, Calendarium, &c. Hæc circiter funt inſtrumenta, ad materiarum & ignis tractationem neceſſaria, quibus accedunt varii furni, juxta varias ignis operationes. Lectorem tamen admoneo, ne in his omnibus comparandis curioſior ſit, quam in ipsis fundamentis addiſcendis, ad *ἐργον* enim magis reſpicere debet, quàm ad parergon, vidi ego Laboratoria inſtructiſſima parergis furnis, inſtrumentis & materiis, ut ipſum Hermetem cum omnibus ſuis diſcipulis illic habitare dixiſſes, verùm idem ipſe ego minoris momenti effectus exinde vidi, quàm aliàs ex abjectiſſimo furnulo, cui non ignis ſumptuoſus lampadum ex ſpiritu vini, ſuperſtratus, quo non vaſa vitrea veneta aut cryſtallina ſed figulina condebantur. Quare mirandum non eſt, cur

Ma-

Magnates rarò ad artis veritatem perveniant, cùm instrumentis comprandis plus indulgeant, quàm rerum fundamentis, nec mirùm est, quod pauperimi quidam intima artis penetralia perlustrarint, simplici instrumentorum sed doctrinæ multiplici apparatu instructi, cùm ut tota Natura paucis contenta, ita & hoc loco non luxuriatur, unde à peritis Naturæ scrutatoribus ejusmodi supellex sumptuosa non rarò improbatur, velim tamen ut Philo-chimicus necessaria instrumenta sibi comparet, propriis manibus tractet, loco & tempore convenienti, neque enim huic studio adeò anxie incumbere decet, ut fama & vita periclitetur aut optimus vitæ flos eo absumatur, & hoc hîc monendum est, Philosophos instrumenta distinguere, alia enim vulgaria, alia sua seu propria vocant, vulgaria sunt partim hæcenus recensita, Philosophica verò alibi explicantur, superius enim dictum est, quid eorum ignis & aqua ac terra sit, hoc notandum eos nonnunquam vasis & furni Philosophici

mentionem facere, atque formam aut matricem metallorum subintelligere, ad hæc similes phrasæ referri possunt.

§. 3. *De Materiis.*

Materiæ à Chemicis bifariam accipiuntur, Communiter & Philosophicè?

Vulgares materiæ circa quas spagyrici in solutione & coagulatione, præparatione Medicamentorum, generatione aut perfectione corporum artificiali & naturali occupantur, desumptæ sunt ex triplici regno. Animalibus utuntur vel integris, vel ex parte, hinc prostant cornu, medullæ, caro, vel quæ in iis generantur, ut lac, ova, vel eorum opera sunt, ut mel, cera, vel excrementa, ut fel, urina. Plantæ sumuntur vel integræ, vel earum partes, ut Radices, ligna, medulla, cortex, folia & furculi, flores, semina, fructus, succi, gummi, resinæ, olea, liquores, vina.

Metallis præcipuè utuntur, eorumque recrementis, quò pertinent varia
ter-

terrarum genera, lapides, gemmæ, falia, succi in terrâ concreti, ut naphtha, aquæ thermæ, manna, &c.

Materiæ Philosophicæ sunt, quæ præcipuè ad perfectionem & generationem metallorum spectant; vocatur autem Materia Philosophica, Duplicata Mercurialis aqua; quæ unica & sola clavis est totius artis, quare distinguendum est inter materiam ipsam præparatam & puram, & inter materiam remotiorem, quâ Philosophorum continetur; hanc enim non rarò pro ipsâ materia sumunt, ut, cum continens sumitur pro contento, materiam hanc non rarò quoque matricem suæ aquæ vocant, quare cum de præparatione longâ loquuntur, materiam hanc tanquam testiculum prioris, unde præparari debet, sin verò materiam suam nullâ præparatione indigere, sed opus muliebre esse cum sola coctione indigeat, ajunt, priorem materiam intelligere eos, Lector animadvertat.

§. 4. *De Operationibus.*

Operationes Chemicorum duplices sunt, vulgares & Philosophicæ; Vulgares igne vel aquâ absolvuntur; operationes ignis quatuor sunt, digestio, sublimatio, calcinatio, & fusio, ad has referri possunt omnes reliquæ, nam digestionem peragitur solutio, putrefactio, & evaporatio; sublimatio comprehendit destillationem, rectificationem, separationem, ac cohobationem; Calcinatio complectitur cementationem, reverberationem, vitrificationem; Fusionem liquefactio & probæ metallorum peraguntur. Restat ut singulas operationes paucis explicemus.

Digestio est, cum materia lento igni, primo nempe caloris gradui exponitur, inservit materiæ ut quatuor qualitates in eâ alterentur. & temperentur. Per hunc gradum, si continuetur, causatur putrefactio & materiæ solutio, quia per lentum & continuum calorem, calefacta humiditas, in terrestrem partem agere
eam-

eamque destruere incipit , unde solutio oritur , quæ vera est si putrefactionem sequatur , sin verò præcedat , corporis destructio est , fortiozem etiam requirit ignem. Ad hunc laborem requiruntur phiolæ , aut cucurbitæ sigillo occlusæ , labor hic in fimo equino , aut balneo ut plurimum peragitur.

Sublimatio est , cùm putrefacto & soluto corpore partes volatiles Mercuriales , per secundum gradum caloris excitantur , unde calore elewantur , atque vel in CrySTALLINUM sal volatile congelatum , vel in subtilissimos resolubiles flores , aut limpidissimam aquam resolvuntur , sublimatio corporis solutionem præcedens id destruit , majorem etiam ignem requirit , per gradum debitæ sublimationis destillatio , rectificatio , separatio & cohobatio quoque peragi potest.

Destillatio est species sublimationis , nam partes volatiles Mercuriales , per putrefactionem aut fermentationem solutæ , à fixis mediante & urgente calore , se sublimant , dum rarefiunt , alembicum

cum petunt, in quo aut condensatio-
ne congelantur in formam salis, aut de-
stillant per alembicum instar aquæ.

Rectificatio est, cùm superflua hu-
miditas, quæ phlegma vocatur, lento
calore, vel à spiritu (si is gravior existat)
vel spiritus à phlegmate (si id spiritu
gravius sit) separatur, præcedente de-
stillationis modo,

Cohobatio eadem est cum imbibi-
tione, nam si fixæ parti, destillata &
sublinata Mercurialis pars, conjunga-
tur, & denuò inde destillatione separe-
tur, isque labor sæpius repetatur, tunc
fixæ partes tali labore, cum volatilibus
quoque fiunt volatiles, tandem vola-
tiles induunt naturam fixarum, huic la-
bori inserviunt cucurbitæ, alembici,
sublimatoria, & circulatoria vasa, o-
peratio verò ut plurimum peragitur in
cineribus;

Calcinatio tertium gradum ignis re-
quirit, utimur eâ ad separationem par-
tium volatilium vi ignis, differt à præ-
cedentibus, quod corpus in cineres
comburatur, ex quibus sal corporum
præ-

præparari potest, calcinatio ideo vocatur, quod corpora in calcem redigat;

Cementatio est cùm corpus quoddam, aut in pulverem aut in laminas redigitur, & cum aliis speciebus ita miscetur, ut in pyxide laminæ cum speciebus alternatim locentur, quod stratum vocant, tandem pyxis igni aperto circulari carbonum imponatur, atque gradatim, de horâ ad horam, ignis augeatur, qua in operatione, laminæ spiritibus admixtarum specierum penetrantur ac alterantur.

Ignis reverberii fit, si materia flammæ sic exponatur, ut ab eâ penetretur ac ubique circumdetur, sic tamen ne fluat, taliter enim materia impediretur, ne ignis ejus poros penetrare possit, utimur hoc igne ad purificationem corporum, quæ plerumque purificantur & in rubeum reducuntur pulverem, ex quo tincturam sulphuris fixi præparant, ac sal elixant.

Fusio est, cum corpus metallicum fluit, ignis vehementiâ liquefactum, absolvitur quarto gradu ignis, quo &
me-

metalla purificantur, probantur & vitrificantur.

His in operationibus recensitis, ut ordo servetur necesse est, nam oleum & operam quis perdet, qui solvenda coagulat, vel coagulanda solveret, proinde Methodum Naturæ & artis sequi & utile & necessarium est, ut nempe discamus, quomodo operationes prædictæ rebus applicandæ sint, seu quâ ratione corporum artificiali tractationi inserviant, ita ex animalibus & vegetabilibus, præparantur essentiæ, tincturæ, Magisteria, pulveres, calces, falia, spiritus, olea, phlegmata; ex metallis & mineralibus præparantur, tincturæ, essentiæ, falia, sulphura, Mercurii, flores, alces, croci, vitriola, pulveres, amasa.

Ex animalibus & vegetabilibus, essentiæ tincturæ, & Magisteria fiunt, quando aquis extrahentibus ut sp. vini, juniperi, therebenthinæ, extrahenda superfunduntur, quæ per digestionem; solutionem & extractionem, saporem, colorem & odorem ex corpore extrahunt,

hant, quod extractum deinde per lentam abstractionem solventis inspissatur.

In pulveres rediguntur, si exiccata teruntur, pulverisantur & cribrantur.

Calces fiunt & salia, si corpora combustionem in cineres rediguntur, unde aqua affusâ lixivium paratur, quod colatum ad tertias evaporatur, frigori expositum in salis consistentiam concrefcet.

Spiritus, olea, & phlegmata præparantur, quando corpora præviâ fermentatione destillantur, quod in vase recipiente reperitur, spiritus oleum & phlegma est, separantur ab invicem rectificatione & inclinatione per separatorium. Phlegma est pars aquosa corporis; spiritus verò & oleum est ejus pars optima & ignea. Sal censetur fixæ dispositionis.

Ex metallis & mineralibus Tincturæ & essentiæ sic dictæ, fiunt per extractionem & solutionem sympathicam de quâ superiùs.

Olea ex metallis fiunt, si cum spiritibus salinosis eorum calces digerantur;

In

In Spiritus rediguntur, partim per se, partim verò si in vitriola rediguntur, vel si calcinantur, aut cum Mercurio mortificantur;

Salia ex metallis fiunt vel per Mercurium vel per calcinationem;

Sulphura Metallorum acquiruntur per solutionem & extractionem variorum solventium, ac lixiviorum.

Mercurii ex metallis fiunt, per additionem salium resuscitativorum, per putrefactionem, sublimationem & revivificationem;

In flores rediguntur, si sublimantur, ut Antimonium, sulphur & similia.

Metalla in calces & crocos præparantur, per aquas corrosivas, aut per calcinationem.

Vitriola ex Metallis fiunt, si rasuræ eorum cum sulphuris floribus miscentur, calcinantur, elixantur, ac tandem in salem inspissantur.

Pulveres impalpabiles fiunt, si foliata metalla manibus terantur, & cribrentur. Vitra, amausa & Philistææ fiunt, calcinatione, vitrificatione,
ne,

ne, additis silicibus sale Tartari, aut nitro.

Hæ & plures aliæ sunt species vulgarium operationum & præparationum corporum, unde ea taliter tractata, varia sortiuntur nomina, nempe juxta qualitatem præparationis.

Notandum autem est, omnes has operationes vulgares, etiam Philosophicè in actu sc. ad generationem & plusquam perfectionem metallorum, diverso tamen sensu, accipi, sic communis sublimatio Philosophicè sumpta, est spiritus è corpore liberatio, mediante solutione Philosophicâ; Destillatio & imbibitio ac cohobatio, est ejusdem spiritus descensus in corpus, id abluens, atque animans, unde hæc Phrasis in Rosario reperitur sequentibus.

Nuhn fälle der Thau von Himmel
herab!

Und wäscht den todten Leib im Grab
ab.

Hic labor quoque rectificatio vocatur.

Inceratio est, quando Mercurius Philosophorum cum sulphure eorum
tan-

tanquam cum cera ac vero glutine Philosophorum conjungitur, Reverberatio Philosophorum est actio ignis interni in humidum suum.

Calcinatio Philosophorum est, quando corpus putrefactione ac solutione radicali, absque igne in calcem redigitur, unde Philosophorum calcinatio per humidum ignem, nempe Mercurium eorum, Vulgaris verò per ignem ficcum & corrumpentem fit: ad similes phrasas reliquæ operationes referri possunt, de quibus alio loco plura.

§. 5. *De Scriptis Chemicis.*

Scripta Chemicorum Duplicia sunt, sophistica & Philosophica.

Sophistica falsa sunt, cognoscuntur quod modum metalla transmutandi empiricè absque ulla ratione publicè ponant, quod contra methodum Philosophorum est, cum illi potiùs de rerum causis quam earum effectu scribant; Autores ergo talium scriptorum, quibus varii processus continentur, pro
fal-

falsariis sunt habendi, utpote qui ejusmodi scriptis omnium oculos in se convertant, atque amantes alliciant, ut magno pretio explicationem talium processuum à se emant, unde si processus clari sunt, illos ementitos esse sciendum est, quis enim sanæ mentis homo artem aurum conficiendi publicè & gratis doceret. Sin verò ejusmodi processus, aliquâ obscuritate sint impliciti, eorum autem pro explicatione aurum venari, Lector suboleat. Distinguendum tamen est inter veros Philosophos & prædictos sophistas. Maximi enim Philosophi nonnunquam processus posuerunt, vel pro manipulatione addiscenda vel pro plebe confundendâ, prout ipsi protestati sunt, se nullibi minùs veritatem scripsisse, quam ubi apertissime scripserint. Varios tamen processus, licet ratione finis falsi sint, attamen, si bonas manipulationes contineant, non reprobò, cùm singula collecta juvent, taceo quod ex talibus multa praxis, non tamen sine sumptibus, addisci possit.

Ex Philosophicis scriptis ea optima sunt, quæ rerum generationis, corruptionis, solutionis & coagulationis præcepta & fundamenta tradunt, hoc nomine mihi præ cæteris placuerunt, Raymundus, Lullius, Alanus, Comes Bernhardus, Artephius, Basilius Valentin, præsertim ejus Theoria supra duodecim claves, Richardus Ripheus, Sendivogius, & alii; Copiam Chemicorum authorum suppeditat Theatrum Chemicum & Bibliotheca Chimica Albinei, utroque opere selectiores continentur Chimici, quamvis non omnes pro veris Philosophis habendi sint, quorum scripta illic continentur, attamen ex oppositis contradictoriis veritas eò magis elucescit, invenies spinas, desine, tolle rosas.

Scripta Chemicorum dividuntur vel in Hieroglyphica, vel in characteres, vel in ligatam, vel in prosam scriptionem, Authores Chemicos variarum nationum citat Michaël Meyer in suâ mensâ aurea, quod scriptum multa antiquitate plenum omnibus Chimiæ studiosis commendo

§. 6. De Methodo Chimie studendi.

Methodus Chimie studendi tria requirit. Præliminaria, Lectionem & Praxin.

Præliminaria sunt, ut studiosus Chimie animum Deo devotum habeat, atque naturales scientias, per naturalia quærat media.

Omnem cabalam, Magiam præternaturalem exulare procul jubeat. Physicæ præsertim spagyricæ, quam in prodromo hoc opusculo tracto, apprimè gnarus sit. Terminos artis intelligat. Naturalia sequatur principia, manipulationes addiscat, ut tam ad Theoriam, quam ad Praxin sibi aditus pateat.

Lectionem quod attinet, eos evolvat autores, qui de rerum principiis scripserunt, quare ex ipsis fontibus scientiam bibat, authorum certum habeat delectum, neque va-

gus in lectione sit, Concordantias Philosophorum notet, ubi enim concordant, ibi unanimiter consentiunt, contradictoria diverso respectu conciliet; Philosophi enim nunquam sibi contradixerunt, ut quando ajunt aurum vulgi non est nostrum, ibi distingue, aurum prout extra actum generationis est, sterile & mortuum, ergò non Philosophicum est, verùm per aquam vitæ, nempe humidum metallorum radicale, regeneratum & vivum fit &c. de Characteribus, Terminis, & figuris hieroglyphicis sub initium hujus tituli mentio facta est.

Ratione praxis necesse est, ut scias cui Philosophiæ Hermeticæ parti te primum accingas. Philosophia enim Hermetica tres continet partes, Spagyricam, Chimiã & Alchimiam. Spagyrica docet corpora separare atque dividere, ut apta fiant ad tractationem reliquorum duorum modorum, unde spagyrica ancilla Chimiæ

miæ & Alchymia est, hanc ergò ut ante omnia juxta fundamenta aggrediaris necessum est. Chimia docet succum atque optimam rerum substantiam elicere, purgare, perficere, tam ad usum Medicinæ, quam ad generationem rerum, unde Chimica non tantùm tractat metalla, sed etiam vegetabilia & Animalia. Alchymia circa solum aurum atque præparandum magnum Elixir versatur, ad eam in genere tractatio metallorum refertur.

Medicinæ studiosis, omnibusque Naturæ cultoribus, Naturaliumque secretorum scrutatoribus, Spagyricam & Chimiā maximopere commendo, cum sine istis quasi muti sint, & tantùm in solis nugentur terminis.

Alchymiam autem non item; nam cum scientia profunda sit, singularemque Dei requirat gratiam, cujus interdum nos indignos reddimus, taceo quod per abusum ars hæc mul-

tis noceret, nollem ut quis anxie aut sumptuose nimis in eâ sudâret, nisi optimis fundamentis imbutus, aut singulari fato ad artis notitiam pervenerit. Hoc non eò dico, ut quis putet, me artis certitudinem dubiam facere, tot enim ejus exstant præclara argumenta, ut prorsus cæcum aut insipidum esse oporteat, qui ejus veritatem neget, taceo reliquorum seculorum historias, quorum nullum non est, quod non argumentis veritatem hujus artis concernentibus plenum sit, placuit unam ex multis hujus nostri sæculi demonstrationem Pragæ in præsentia P. D. Imperatoris Ferdinandi Tertii, exhibitam ærique incisam huc apponere; lustro ab hinc, eadem persona quæ Pragæ, etiam heic Moguntia in præsentia Eminentissimi Principis Electoris, aliorumque Magnatum, in sat magna quantitate præstitit, cujus aurum etiamnum reservatum, & hujus loci monetæ.

netæ præfectus, qui ex tali auro ducatos excudit, testis esse potest. Veritatis ergo studium hoc nulli dissuadeo, sed sumptuum & non ratione artis, sed artificis ergò non singulis id consulo, cùm heic verum sit, non cuivis contingit adire Corinthum. Si quis tamen hoc in studio aleam fortunæ experiri velit, is ordinem studii servet, & non nisi optimè perlustratâ spagyricâ & Chimica, id aggrediatur, Alchimia enim absque cognitione Spagyricæ frugaliter tractari nequit, quare implicat bonum Alchimistam esse malum Spagyricum & Chemicum, non autem implicat bonum Spagyricum & Chemicum non esse bonum Alchimistam, in quem tamen si vult, paucis specialioribus additis brevi evadere potest.

§. 7. *De Methodo Chemicè Philosophandi.*

Sub studio Chimico vulgares ut
I 3 . pluri-

plurimum complectuntur Spagyricam & Alchimiam quamvis improprie, cum licet studia sint affinia, tamen nonnihil differant, ut in præcedentibus dictum est.

Methodus autem Philosophandi etsi has tres scientias plerumque commisceat, tamen ad suas partes resolvi debet, juxta quas triplex est.

Prima Methodus est scientias hasce tractandi per principia, unde corpora constant, nempe per materiam & formam, per Mercurium, sulphur & sal, per spiritum, animam & corpus.

Altera per Elementorum combinationem & alterationem res explicat.

Tertia per ænigmata, fabulas & figuras Hieroglyphicas doctrinam exponit.

Unde attendendum est, quando proprie vel improprie Philosophati sunt; Hoc hic notandum venit, ne quis circa Operationes Chemicarum
pro-

proprius & quidem tales fingat conceptus, qui nec scriptis Philosophicis nec praxi consentiunt, nam quod D. Hieronymus de Sacra Scriptura aiebat, eam nimirum Margaritæ per- similem esse, quæ ex omni parte per- forari possit, id de scriptis Philosophicis Hermeticis optimo jure dici po- test, cum ad quamvis opinionem & conceptum trahi possint. Verum qui harmoniam Philosophicorum dicto- rum, præsertim consentientem pra- xin, tanquam eorum cynosuram dex- trè combinabit, is & eruditè & ex- perientificè philosophabitur, veram- que philosophandi Methodum tum addiscet, quando alios Philosophos veros intelliget, tum inquam, quam dulcedinem Hermetica philosophandi Methodus pariat, non sine gaudio & verâ contemplatione sentiet, neque explicanda differentia inter Aristote- licam & Hermeticam Philosophiam, præsertim Physicam, opus habebit.

Corollaria.

I.

AN Spagyrica sit necessaria scitu ?
Resp. Affirmando. Nam cum
nullum medicamentum dextrè
præparari possit, absque partium
impurarum separatione, quæ se-
paratio destillationibus, multisque
aliis modis peragitur, necessaria
valde est Spagyrica, sine quâ in-
teriora rerum prorsus ignorantur,
sine quâ verbis non re philosopha-
remur, denique sine quâ cognitio
boni & mali, puri nempe & im-
puri, nos fugeret, magno nostri,
ægrorum omniumque naturalium
secretorum scrutatorum damno.

2.

An Spagyrica singulari instru-
ctione & tractatione, reliquarum
disci-

disciplinarum & artium instar, opus habeat.

Respondeo Affirmando. Aristoteles enim in *Physicis* hujus separationis, alterationis & perfectionis rerum ne verbulo mentionem facit. Galenici ut Galenici, quo nomine Pharmacopœos quoque comprehendo, multis seculis communem etiam destillationem ignorarunt, taceo Magisteriorum, oleorumque stillatitiorum & salium præparationem, solis enim simplicibus, & paucis compositis mixturis curaverunt ægros, quicquid verò præparationum habent, à Chemicis præcipuè mutuati sunt, quare concludo, utile & necessarium esse, ut scientia separandi purum ab impuro, idque perficiendi, ac tractandi, singulari doceatur Methodo ac libro, & hoc est, quod hætenus hoc opusculo incipere conati sumus, si Deus vitam largiatur, ea quæ heic in genere dicta sunt,

sunt , in specie aliquando , prolixè
supra hæc commentario nempe in-
stitutionum Spagyricarum in volumine
explicabimus , sicut & de factò , in
Alma hac Universitate Moguntinâ ,
prædicta in Collegio nostro spagyrico
(ad quod Lectorem Philo-chimi-
cum humaniter invitamus) secun-
dum rationem & experientiam tam
in Auditorio quam in Laborato-
rio , elucidare & explicare non cessa-
mus.

F I N I S.

INDEX

T I T U L O R U M

hoc Opere explicatorum.

1. *Prima Materia.*
2. *Duo Principia substantiæ , Sulphur & Sal.*
3. *Tria Principia qualitatis , Sal, Sulphur & Mercurius.*
4. *Quatuor Elementa ; Ignis , aër , aqua , terra Chemicè sumpta.*
5. *Quinque requisita generationis ; Calor , sperma Menstruum , Matrix, pondus.*
6. *Sex Operationes reales ; Accretio , Decretio , Solutio , Coagulatio , Destructio , plusquamperfectio.*
7. *Septem requisita Artificis. Termini, instrumenta , materiæ , operationes , scripta Chimica , Methodus Chimix studendi , Methodus Chemicè Philosophandi.*

INDEX PARAGRAPHORUM hujus Opusculi.

TITULUS PRIMUS,

De prima materia Chemicorum. Pag. 1

P Roæmium.	1
§. 1. De nihilo & vacuo.	2
§. 2. De materiâ cælorum.	6
§. 3. De materiâ primâ Aristotelicorum.	13
§. 4. De spiritu universi.	14
§. 5. De verâ Chemicorum primâ materiâ.	15
Corollaria.	25
1. Quæ sit materia metallorum?	25
2. Quæ sit materia lapidis Philosophorum?	26
3. Qua ratione forma & materia lapidis Philosophorum reliquis metallis communicari, & an duæ Formæ & materiæ uno in corpore esse possint?	27
4. An materia à formâ separari possit?	28
5. An & in quantum possibile artique necessarium sit ut prima materia auri à formâ auri separetur?	30
6. An prima materia metallorum sit arte parabilis?	36
7. Quare Materia vocetur informis?	38

TITULUS SECUNDUS,

De principiis substantiæ, nempe sulphure & sale. Pag. 39

P Roæmium.	36
§. 1. De rerum substantia.	39
§. 2. Num	

INDEX PARAGRAPHORUM.

§. 2. Num dentur principia substantiæ?	41
§. 3. Quotuplicia sint principia substantiæ?	42
§. 4. Quæ & quid sint principia substantiæ?	49
§. 5. Quid sit sulphur & sal in specie?	50
Corollaria.	55
1. Quæritur an oleum detur absque ullâ aquâ?	55
2. An omnis oleositas ad formam pertineat	56
3. Quomodo sulphur agat in salem & è contra?	56

TITULUS TERTIUS,

De principiis Qualitatis, nempe Mercurio, sulphure & sale. Pag. 57

P *Roæmium.* 57

§. 1. De differentia Principiorum qualitatis cum principijs substantiæ. 58

§. 2. Quomodo probetur dari tria principia qualitatis? 61

§. 3. Qualitatis principia, quas proprietates habeant? 78

§. 4. Qualitatis principia quomodo inter se conveniant & alterentur? 91

§. 5. Cui usui cognitio trium principiorum qualitatis inserviat? 94

§. 6. De principiorum Qualitatibus tertijs. 116

Corollaria. 118

1. An tria principia Qualitatis in omnibus corporibus reperiuntur? 118

2. An ex Capite mortuo & phlegmate eadem tria principia præparari possint? 119

3. Cur tria sint Qualitatis principia? 119

4. Ad quodnam principium referendum sit sulphur, argentum vivum, sal commune? 120

TITULUS QUARTUS,

De quatuor Elementis, igne, aëre, aquâ,
terrâ. Pap. 122

<i>P</i> Roæmian.	122
§. 1. <i>Quomodo vocabulum Elementum à Chi- micis sumatur?</i>	123
§. 2. <i>De alteratione & connexione elementorum.</i>	124
§. 3. <i>De igne in specie.</i>	126
§. 4. <i>De aëre.</i>	129
§. 5. <i>De aquâ.</i>	130
§. 6. <i>De terrâ.</i>	132
<i>Corollaria.</i>	132
1. <i>Vulgarium elementorum operationes.</i>	132
2. <i>Philosophicorum Elementorum operationes.</i>	133
3. <i>Differentia Philosophicorum Elementorum cum communibus.</i>	133
4. <i>De connexionis & actione Elementorum.</i>	134
5. <i>Qua Elementa Philosophi sua vocent?</i>	134

TITULUS QUINTUS,

De Quinque Generationis requisi-
tis. Pag. 134

<i>P</i> Roæmian.	134
§. 1. <i>De spermate.</i>	137
§. 2. <i>De menstruo.</i>	140
§. 3. <i>De matrice.</i>	142
§. 4. <i>De pondere.</i>	144
§. 5. <i>De calore.</i>	145
<i>Corollaria.</i>	145

PARAGRAPHORUM.

1. *An ex solo Mercurio Philosophorum possit fieri metallum?* 145
2. *An arte possit produci Metallum?* 146

TITULUS SEPTIMUS,

De sex Chimicorum operationibus reabilibus. Pag. 147

- P* Roæmium. 147
- §. 1. *De Accretione.* 147
 - §. 2. *De decretionem.* 151
 - §. 3. *De solutione.* 155
 - §. 4. *De coagulatione.* 163
 - §. 5. *De destructione.* 165
 - §. 6. *De perfectione.* 167
- Corollaria.* 169
1. *Quid sit plusquam perfectio?* 169
 2. *Quid sit aurum plusquam perfectum?* 170

TITULUS SEPTIMUS,

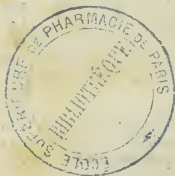
De septem requisitis Artificis. Pag. 171

- P* Roæmium. 171
- §. 1. *De Terminis.* 171
 - §. 2. *De Instrumentis.* 176
 - §. 3. *De Materiis.* 180
 - §. 4. *De operationibus.* 182
 - §. 5. *De scriptis Chemicis.* 190
 - §. 6. *De Methodo Chimiæ studendi.* 193
 - §. 7. *De Methodo Chimiæ Philosophandi.* 197
- K 2 Corol-

INDEX PARAGRAPHORUM.

<i>Corollaria.</i>	200
1. <i>An spagyrica sit necessaria scitu?</i>	200
2. <i>An spagyrica singulari instructione & tractatione reliquarum disciplinarum & artium instar opus habeat?</i>	201

Finis Indicis Paragraphorum.

Car-

Carmen aggratulatorium,

JOHANNES JOACHIMUS BECCHERUS
Spirensis Medicus.

ἡγετ' ἀνά γε.

Hinc adsis in usu Chimico ceu
Hermes Orbis Sapiens.

*Q*uam famam condunt sapientum scri-
pta relicta

Scriptum testatur te meruisse tuum.

*Chimica quo firmas fundamenta, pandis
eorum*

*Structuram, ostendis quæve sequenda
via.*

Orbis ceu sapiens Hermes hinc Cheimi-
co in usu

*Adsis, queis nihil est, ceu potis affer
opem.*

*Altius exurgas, scriptis tua fama perennet
Præstantium dulcis consonet aura vi-
rum.*

*Ipsæ bonoque soli frondescas, tempora ces-
sent*

Quæ sapienti sunt ad aumeranda malis.

Hæc paucula Fautori suo optimè emerito,
in nominis sui Technam calamo depro-
perante adjecit, Breslæ.

GOTHOFREDUS STOCKLOWE
Med. Doct.

phyllo subterranea in 40
apud. Dąbnię Bibliopolan
via san. jacobea
sub signo calan. auri

